

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Pobyt americké armády na Plzeňsku v roce 1945

Martin Lang

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

Pobyt americké armády na Plzeňsku v roce 1945

Martin Lang

Vedoucí práce:

PhDr. Roman KODET, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Tímto děkuji mému vedoucímu práce PhDr. Romanu Kodetovi, Ph.D. za odbornou konzultaci otázek, týkajících se daného tématu.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Obsah

Úvod	1
1. Osvobození západních Čech	5
1.1 Obsazení sudetských oblastí	5
1.2 Národní povstání.....	9
1.3 Směr Protektorát Čechy a Morava.....	11
2. Osvoboditelé přicházejí	15
3. Pobyt americké armády na Plzeňsku	25
3.1 Stravování	25
3.2 Vojenská technika.....	27
3.3 Vztahy s obyvatelstvem.....	29
3.4 Volný čas	35
4. Demarkační linie	40
5. Oficiální slavnosti a významné události	48
6. Škody způsobené americkou armádou	53
6.1 Trestná činnost.....	53
6.2 Nehody	56
6.3 Škody vzniklé samotným pobytem amerického vojska	58
7. Odchod Americké armády	60
Závěr	64
Prameny a literatura	68
Resumé	73
Přílohy	74

Úvod

V roce 1945 strávili američtí vojáci v západních Čechách sedm měsíců, během kterých přicházeli denně do styku s místním obyvatelstvem. Přestože letos uplyne od této doby již 70 let, neexistuje zatím žádná detailnější studie zabývající se tímto tématem. Na vině je v tomto případě přes 40 let trvající komunistický režim, jehož historiografie se tématu osvobození západních Čech americkou armádou snažila pokud možno vyhnout nebo jej naopak využít pro své propagandistické potřeby. V roce 1951 tak vznikla publikace Karla Pichlíka a Karla Bartošky s názvem *Hanebná role amerických okupantů v západních Čechách roku 1945*, která podala naprosto zkreslený a době poplatný výklad o působnosti amerických vojáků na západě Čech. O dva roky později vydali ti samí autoři ještě obsáhlejší knihu *Američané v západních Čechách v roce 1945*, kde své „poznatky“ ještě rozšířili.

Po Sametové revoluci se historici zaměřili ve svých pracích především na události spojené s osvobozováním českého západu, samotný pobyt amerických vojáků v Čechách, však zůstal poněkud opomenut. Publikace vydané za minulého režimu tak poněkud paradoxně přinášejí jediný výklad k tomuto období. Cílem předkládané práce je tedy vyplnit toto prázdné místo v české historiografii, na základě vzpomínek pamětníků a dobových pramenů analyzovat život amerických vojáků v Čechách a konečně tak přinést objektivní náhradu za zmíněné publikace. Autor se v práci snaží odpovědět na tyto otázky: jaké byly vlastně vztahy vojáků a civilního obyvatelstva a jak vypadal život amerického vojáka v období míru. Snahou autora je také zhodnotit míru škod způsobených americkou armádou na Plzeňsku, ať už neúmyslně či úmyslně, včetně trestné činnosti samotných vojáků. Posledním cílem autora je pak na základě dobových svědectví určit rozdíly ve vnímání amerických a sovětských vojáků civilním obyvatelstvem.

Vzhledem k velkému počtu zpracovaného archivního materiálu a s ohledem na rozsah práce se autor rozhodl zaměřit především na oblast

Plzeňska, vyznačenou v tomto případě jakýmsi kruhem kolem Plzně, ohraničeným městy Rokycany, Blovice, Přeštice, Stod, Nýřany a Plasy. Práce samotná je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola přináší stručný výklad o průběhu osvobození celých západních Čech a je rozdělena na tři části, zahrnující dobývání sudetských oblastí americkou armádou, průběh národního povstání na Plzeňsku a postup Američanů na území Protektorátu Čechy a Morava. Druhá kapitola se pak zaměřuje na příjezd americké armády na Plzeňsko a její uvítání místním obyvatelstvem. Na základě vzpomínek amerických vojáků a civilních obyvatel je zde vylíčeno nejen přivítání vojska, ale také boje v plzeňských ulicích, dále situace kolem přebírání německých zajatců, včetně zadržení říšského ministra pro Čechy a Moravu K. H. Franka v Rokycanech. Zmíněn je také pohled civilního obyvatelstva na nečinnost amerických vojáků v případě volání bojující Prahy o pomoc.

Třetí kapitola představuje stěžejní část práce, neboť analyzuje samotný pobyt Američanů na Plzeňsku, od jejich příjezdu 6. května až do konce listopadu, kdy americké jednotky opustily Československo. Kapitola se skládá ze čtyř částí pojednávajících o různých aspektech života vojáků v Čechách. Nejprve je pozornost věnována vybavení vojáků, především jejich zásobování a stravování. Následuje přehled americké vojenské techniky, která se v té době nalézala v českých ulicích. Třetí část kapitoly rozebírá na základě dobových svědectví vztahy vojáků s civilním obyvatelstvem, přičemž je také zmíněn rozdíl v chování příslušníků jednotlivých sborů, které se na Plzeňsku vystřídal. V poslední části této kapitoly je pak prostor věnován volnému času vojáků, tedy jejich sportovním a kulturním aktivitám, a také vztahům s českými dívkami.

Čtvrtá kapitola se zabývá situací na demarkační linii, přičemž jsou zde rozebírána omezení vyplývající z přítomnosti linie v Čechách. Zároveň je zde vylíčeno rozdílné vnímání americké a Rudé armády očima pamětníků a také vztah mezi americkými a sovětskými vojáky. Pátá kapitola se věnuje oficiálním slavnostem a přehlídkám, jenž americká armáda uspořádala k významným událostem během svého pobytu na Plzeňsku. Zmíněna je tak například návštěva prezidenta Edvarda Beneše v Plzni nebo oslavy amerického svátku „Den

nezávislosti“. Šestá kapitola se zaměřuje na negativní stránku americké přítomnosti na Plzeňsku. Její náplň tvoří trestná činnost amerických vojáků, dopravní nehody a také škody způsobené samotným pobytem, jako jsou rozježděná pole od techniky, poškozené ubytovací prostory, nebo poničené domy od odstřelu velkého množství munice. Poslední kapitola pak zachycuje loučení se obyvatelstva s americkou armádou a její odchod z Československa.

Jak již bylo naznačeno, objektivní literatura zabývající se podrobně pobytem Američanů v Čechách, zatím není k dispozici. Existuje však několik publikací obsahujících dílčí informace, které lze při studiu daného tématu využít. Za významnou lze v tomto ohledu označit především knihu Karla Fouda, Ivana Rollingerera a Milana Jíši nazvanou *500 hodin k vítězství*. Přestože se kniha zabývá především průběhem osvobozovacích akcí na západě Čech, její součástí jsou vzpomínky několika amerických vojáků, obsahující informace k jejich poválečnému působení v Čechách. Karel Foud navíc zpracoval užitečný přehled americké vojenské techniky nazvaný *US Army Čechy 1945: Kolová a pásová technika*. Některé dokumenty týkající se daného tématu, pak vyšly v roce 1990 otištěné v publikaci Karla Wasky a Vladimíra Bystrického pojmenované *Americká armáda 1945: Osvobození západních Čech ve fotografiích a dokumentech*. Značné množství fotografií, zachycujících momenty z života vojáků, zveřejnila Lenka Jandová v práci *Pobyt americké armády v Plzni v roce 1945* a také Jiří Neumann v díle *Americká armáda v Čechách*. Za zmínku stojí také práce Jindřicha Pecky *Na demarkační čáře: Americká armáda v Čechách 1945*, neboť kromě přehledu bojových operací obsahuje také základní informace o demarkační linii. K samotnému osvobození, a tedy i k první kapitole předkládané práce poskytuje, kromě již zmíněných prací, dostatek informací dílo Zdeňka Roučky vydané v Plzni v roce 2005 s názvem *...A přinesli nám svobodu*, k poválečným měsícům je zde však prostor věnován jen minimálně.

Většina materiálů, vztahujících se k pobytu amerických vojáků v Čechách, se nachází v českých archivech. V případě Plzeňska se jedná především o Archiv města Plzně, kde je k dispozici hned několik fondů obsahujících potřebné informace. Tím nejdůležitějším je bezpochyby fond *Obchodní akademie Plzeň*,

jehož součástí jsou desítky písemných vzpomínek na revoluční události roku 1945 a následnou přítomnost amerických, ale také sovětských vojáků. Zásahu na tom má především tehdejší ředitel školy Václav Jirous, který v roce 1947 nechal žáky deseti tříd tyto vzpomínky sepsat. Lze zde nalézt postřehy z mnoha obcí, a to nejen západních Čech, ale například také z Prahy. Významný je rovněž fond *Národního výboru města Plzně*, ve kterém lze nalézt dokumenty týkající se neválečných škod způsobených americkou armádou, dále účty za ubytování amerického vojska ve veřejných prostorách, směrnice pro vztah americké správy s československými úřady nebo některé rozkazy velitele XXII. sboru americké armády generála Harmona. Některé informace je možné najít také ve *Sbírce písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007*. Přestože se zde nachází převážně fotografie, je možné tu narazit například na příručku o Československu, kterou měli vojáci během svého pobytu k dispozici.

Cenným zdrojem informací byly pro tuto práci také obecní kroniky, uložené ve Státním okresním archivu Rokycany, Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích a Státním okresním archivu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích. Mnoho prostoru věnuje Američanům především kronika Starého Plzeňce, Spáleného Poříčí, Nezvěstic, Dobřan, Volduch a také Rokycan. Nicméně v kronikách ostatních obcí lze také nalézt užitečné zprávy týkající se americké armády. Při zpracovávání kronik je přitom nutné věnovat pozornost době, kdy byly kroniky psané. V období protektorátu bylo totiž zakázáno obecní kroniky vést a řada z nich je tak dopisována zpětně. Většina kronikářů se ihned po osvobození dala opět do práce a zápisy týkající se americké přítomnosti v Čechách tak jsou povětšinou autentické. Nicméně lze narazit také na kroniky, do kterých byly tyto události dopsány až po nástupu komunistů k moci, tyto informace pak nelze považovat za zcela objektivní.

V práci byl využit také dobový tisk, který poskytuje informace zejména k vojenským přehlídkám a jiným slavnostním akcím. Značnou sbírku má v tomto případě Státní vědecká knihovna, některé tisky je pak možné nalézt také v Archivu města Plzně.

1. Osvobození západních Čech

1.1 Obsazení sudetských oblastí

Vrchní velení spojeneckých sil původně příliš nepočítalo se vstupem svých jednotek na území Protektorátu Čechy a Morava. Situace na frontě se však pro Spojence vyvíjela velice příznivě a americká vojska už v druhé polovině dubna dosáhla předmnichovské hranice Československa. Stalo se tak při postupu do bavorsko-rakouského pomezí, během něhož Američané obsadili průsmyky vedoucí do Čech. Konkrétně se jednalo o XII. sbor 3. americké armády generála Pattona, posílený ještě o V. sbor, vyčleněný z 1. americké armády. XII. sbor se skládal z 5., 26. a 90. pěší divize, 4. a 11. obrněné divize a V. sbor tvořily zkušené 1., 2. a 97. pěší divize a 9. obrněná divize, později mu byla přidělena ještě 16. obrněná divize.¹ První hlídka Američanů překročila předmnichovskou hranici Československa 18. dubna v okolí Hranic u Aše, přičemž se jednalo o příslušníky 90. pěší divize. Do městečka byl následně vyslán vyjednaváč, který požadoval vyvěšení bílých prostěradel na znamení kapitulace a složení zbraní. Vedení města však požadavky odmítlo a Američané tak zahájili krátkou dělostřeleckou palbu. Po několika ranách, které dopadly do středu obce a usmrtily čtyři obyvatele, Hranice kapitulovaly a staly se tak první obcí na českém území, kterou Američané obsadili.²

Dva dny poté, 20. dubna, obklíčili američtí vojáci město Aš, které jeho velitel podplukovník Weiner hodlal bránit do posledního muže. Američané vyslali do města vyjednaváče s následujícím vzkazem: „*Nepřeji si žádné ztráty obyvatelstva a poškození města. Když do 14:45 hodin nebude město vydáno, dám ho bombardovat děly i letadly, dokud se nevzdá. Samo město si může připsat následky.*“³ Podplukovník Weiner toto ultimátum rázně odmítl, avšak radnímu města panu Singrovi se podařilo přesvědčit amerického velitele, aby upustil od bombardování města. Následoval tedy útok 90. pěší divize a ve městě se

¹ PECKA, Jindřich, *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945*, Praha 1995, s. 44–45.

² ROUČKA, Zdeněk, *...A přinesli nám svobodu*, Plzeň 2005, nestránkováno.

³ Tamtéž, nestránkováno.

rozpoutal boj trvající několik hodin. Nejtěžší boje se strhly v oblasti nádraží, kde se Němci opevnili, ale i zde nakonec kapitulovali. V Aši našlo smrt kolem 100 obránců a také tři američtí vojáci.⁴

Bitva v Aši ukázala Američanům, že obsazení sudetských oblastí nebude jednoduché. To se ostatně brzy potvrdilo v Chebu, který byl prohlášen za opevněné město. Obranu Chebu měl na starosti major Geissler, který měl k dispozici přibližně 1 000 vojáků a desítky členů Volkssturmu a Hitlerjugend. Geissler odmítl nabízenou kapitulaci a tak Američané 24. dubna zahájili dělostřeleckou palbu a následující den vyrazila z oblasti Waldsassenu do útoku 97. pěší divize.⁵ *„Byli jsme už v polovině pole mezi lesem a okrajem města, když jsem si všiml, že přibližně ve vzdálenosti několika set metrů po mé pravici se z malého zemědělského stavení na vzdálené straně lesa přesouvají ke stohu sena němečtí vojáci. Nabil jsem svoji pušku M1 svítícím střelivem a vystřelil na stoh a na Němce. Střely se od stohu odrazily. Šlo o důmyslně maskované opevnění. Němci moji palbu opětovali, a tak jsme dostali rozkaz vrátit se zpátky do lesa,“*⁶ vzpomínal později jeden z amerických vojáků. Ti se do samotného města probíjeli až ve večerních hodinách a boje pokračovaly i další den. Civilní představitelé Chebu si přáli kapitulaci, avšak major Geissler jakoukoli diskuzi na toto téma odmítl. Dne 26. dubna ale padl a po jeho smrti se obrana města začala pomalu hroutit. Starosta města Emil Janka proto ještě tentýž den podepsal v chebské nemocnici kapitulaci. Boje však pokračovaly v okolí města a na blízkém letišti, které Američané dobyli až o dva dny později. Tentýž den se ještě pokusily o protiútok jednotky SS, kterým Konrad Henlein nařídil dobýt město zpět, avšak neúspěšně. V bitvě o Cheb zaznamenali Američané 52 mrtvých vojáků, německých obránců padlo na 200.⁷ Seržant Paul Kavon napsal 8. května svým rodičům: *„Přikládám pohlednici Chebu, důležitého města, které jsme obsadili po několika dnech krutých bojů na předměstích a pak od domu k domu. Hodně*

---

⁴ Tamtéž, nestránkováno.

⁵ CHMELÍKOVÁ, Jitka, *Osvobození. Liberation Cheb 1945*, Cheb 2005, s. 35.

⁶ FOUČEK, Karel, JÍŠA, Milan, ROLLINGER, Ivan, *500 hodin k vítězství. 500 Hours to Victory*, Plzeň 2011, s. 116.

⁷ CHMELÍKOVÁ, s. 35–39.

našich chlapců padlo nebo bylo raněno. Padl i náš velitel čety a my všichni, co jsme přežili, musíme děkovat Všemohoucímu, že nad námi celou dobu bděl.“⁸

Dne 29. dubna v Chebu „97. pěší“ vystřídala 1. pěší divize, která sem postoupila od Františkových Lázní a převzala tak oblast postupu od Chebu po Karlovy Vary. Muži od „1. pěší“ se následně v prostoru obcí Skalná a Plesná dostali do několika přestřelek, které měly mezi 29. dubnem a 4. květnem za následek osm mrtvých amerických vojáků.⁹ 97. pěší divize zatím pokračovala směrem na Tachov, do kterého vstoupila 2. května. Ještě předtím však podstoupili její vojáci na Tachovsku několik střetů. V obci Studánka se Američanům postavilo na odpor 30 německých vojáků. Při následném ostřelování byla větší část obce poškozena a čtyři obránci zabiti, usmrceni byli také čtyři civilisté. K boji došlo také v dalších obcích, například v Málkově, kde padlo osm německých vojáků, nebo v Bohuslavi, kde oddíl SS úmyslně založil požár, který pohltil 22 domů, na jejichž hašení se po boji podíleli také američtí vojáci. Tachov samotný byl pak několik hodin ostřelován americkým dělostřelectvem a následně 2. května bez větších problémů obsazen. Do večerních hodin pak postoupili vojáci 97. pěší divize až do obce Holostřevy u Stříbra.¹⁰

Mezitím se 90. pěší divize přesunula do oblasti Chodska, kde narazila na organizovanou obranu. Ke střetům došlo například u Švarcachu, Svaté Kateřiny, Bystřice, nebo Hraničné, kde bylo zraněno šest amerických vojáků. Situaci Američanům navíc stěžovalo pronikání německých jednotek na již obsazená území, jenom 30. dubna takto padlo pět amerických vojáků.¹¹ K těžkému boji pak došlo 30. dubna, kdy zahájily americké jednotky útok směrem na Capartice. Americký postup ztěžoval zalesněný terén. Muži od 90. pěší divize tak byli vtaženi do vleklého boje mezi přírodními i uměle vytvořenými překážkami. U obce Černá Řeka následně Američané přišli o dva tanky typu Sherman, které byly zničeny pancéřovými pěstmi. Další boje zde pokračovaly až do večerních

⁸ GILBERT, Martin, *Den kdy skončila válka. Den vítězství 1945 v Evropě a ve světě*, Praha 1999, s. 268.

⁹ BRUŽEŇÁK, Vladimír, *Květen bez šeriků. Konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*, Sokolov 2013, s. 69.

¹⁰ NENUTIL, Jiří, *Druhá světová válka. Případ Tachovsko*, Plzeň 2010, s. 106–107.

¹¹ ROUČKA, nestránkováno.

hodin, kdy byl nepřátelský odpor konečně zlomen.¹² Boje v této oblasti si vyžádaly šest mrtvých a 28 raněných amerických vojáků, 110 příslušníků wehrmachtu bylo zajato.¹³

Mezitím probíhala v obci Hostouň poněkud neobvyklá akce. V této vesnici se totiž nacházelo stádo vzácných koní, o které se zde starali američtí a britští zajatci. Místní německý velitel překvapivě nabídl americkému velení, že koně i zajatce předá bez boje americkým vojákům, pod podmínkou, že bude i se svými muži zajat a bezpečně odvezen za americké linie, čemuž Američané vyhověli. Akce dostala název operace „Cowboy“ a o její splnění se měla postarat 2. průzkumná skupina. Při následném převozu koní pak došlo k několika přestřelkám, při nichž padli dva američtí vojáci.¹⁴

Němci kladli odpor 90. pěší divizi také v okolí Všerub, například v obci Myslív bylo v boji zabito sedm německých vojáků a 12 jich bylo zajato. Němci se zakopali také u Babylonu a Německé Kubice. V České Kubici pak američtí vojáci našli německý lazaretní vlak, ve kterém bylo naživu pouze 50 zraněných z původních 250.¹⁵ Touto dobou už se na Chodsko postupně přesouvala 2. pěší divize, střídající 90. pěší divizi, která se poté přesunula dále na jih do oblasti šumavských hraničních přechodů. Ještě před tím se ale k americkým liniím u Všerub dostavili dva němečtí parlamentáři s nabídkou kapitulace 11. tankové divize bránící hranice protektorátu. Po jejím dojednání přešlo do amerického zajetí 9 050 vojáků, doprovázených 700 nákladními a 300 osobními automobily, 120 terénními a 85 obrněnými vozy, 30 tanky a 60 děl.¹⁶ *„Byl to úchvatný obraz síly, jak vypadaly německé pancéřové divize v dobách své největší slávy. Vojáci se zdáli být vrcholem německé armády. Jeli do zajetí spořádaně, vypadali čistí a svěží. Jejich zjev byl nesrovnatelný s pohledem na ostatní zubožené jednotky wehrmachtu. Dlouhé kolony vozidel – tanků Mark IV, samohybných děl, stovky kamuflovaných obrněných vozů, nákladních aut a koňských potahů... Munice pro všechny typy zbraní by stačila pro jednu strašlivou bitvu, kdyby Němci chtěli*

---

¹² BALCAR, Bohuslav, *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*, Kdyně 2010, s. 61–62.

¹³ ROUČKA, nestránkováno.

¹⁴ FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 143–144.

¹⁵ ROUČKA, nestránkováno.

¹⁶ Tamtéž.

zaučít,“¹⁷ takto popsal 11. tankovou divizi americký důstojník ve svém denním hlášení.

1.2 Národní povstání

V Sudetech podstoupily americké jednotky mnoho tvrdých bojů a přišly zde o více než 100 mužů, čekal je však ještě jeden důležitý úkol, a to osvobození západních Čech. Vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě generál Dwight Eisenhower totiž 4. května vydal rozkaz k útoku na území Protektorátu Čechy a Morava. „V 19 hodin 30 minut mi telefonoval generál Bradley a sdělil mi, že jsme dostali zelenou pro útok do Československa, a chtěl vědět, kdy budu schopen vyrazit. Řekl jsem mu, že nazítří ráno. ... Od Bradleye jsem obdržel pokyny, které jsem předal sborům. Podle nich jsme neměli postupovat velkými silami za čáru vedoucí od severozápadu na jihovýchod přes Plzeň, avšak mohli jsme a také měli provádět intenzivní průzkum směrem ku Praze,“¹⁸ vzpomínal generál Patton.

Eisenhowerovo rozhodnutí vyslat vojska do západních Čech mělo pro české obyvatelstvo zásadní význam, jelikož 5. května vypuklo na území protektorátu povstání, a na několika místech přitom došlo ke střetu s německou ozbrojenou mocí. Nejvážnější průběh mělo povstání v Praze, ale také v Plzni a jiných západočeských městech byla situace napjatá a neobešla se bez obětí na životech. Tak tomu bylo například ve Starém Plzenci, kde došlo k několika přestřelkám mezi českými povstalci a německými vojáky, jimž nakonec padli za oběť dva místní občané.¹⁹ Ještě vážnější situace pak panovala ve Strakonících, kde se Čechům podařilo obsadit továrny, poštu a další úřady a dokonce zajmout německého generála Heinricha von Lütwitze. V okolí strakonického nádraží však došlo ke střetu s Němci a výsledkem bylo 11 mrtvých Čechoslováků.²⁰ V Klatovech zase příslušníci Volkssturmu stříleli do lidí, kteří strhávali německé nápisy, následkem čehož bylo zabito šest klatovských obyvatel. Vojenský velitel města major Horn nechal nakonec členy Volkssturmu odzbrojit německými

---

¹⁷ FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 177–178.

¹⁸ PATTON, George S., *Válka mýma očima*, Praha 1992, s. 270–271.

¹⁹ SYNÁČ, Vladimír, WOHLMUT, Jaroslav, *My pod Radyní*, Starý Plzenec 1995, s. 10–14.

²⁰ ROUČKA, nestránkováno.

vojáky, protože si nepřál zbytečné konflikty s českými povstanci. Přesto byli toho dne v Klatovech zastřeleni za nevyjasněných okolností ještě čtyři občané.²¹

V některých obcích se naopak podařilo převzít moc bez konfliktů. Tak tomu bylo v Nepomuku, kde skupina odbojářů vyjednala kapitulaci místní německé posádky, jejímuž veliteli její členové tvrdili, že Američané již jsou ve městě. Němečtí vojáci byli následně shromážděni v místní škole a skladiště zbraní a munice přešly do českých rukou. Přesto však panovala ve městě nervozita, protože tudy stále projížděly útvary wehrmachtu, ustupující před sovětskou armádou, a Američané stále nepřijížděli.

V Dobřanech byla situace pro Čechy obtížná, protože se zde nacházelo převážně německé obyvatelstvo. Přesto delegace vedená Antonínem Němcem požádala německé činitele o předání městské správy. Německý velitel to ale odmítl s tím, že tak učiní, až budou ve městě Američané. Mezitím se v Dobřanech shromažďovali vojáci wehrmachtu z různých míst protektorátu, aby se tu nechali dobrovolně zajmout americkými vojáky, za stejným účelem se pak řadila německá těžká technika, včetně tanků, pod nedalekým Křížovým vrchem.²²

Na příchod americké armády čekali netrpělivě také obyvatelé Plzně, kteří během 5. května zažili mnoho dramatických okamžiků. Už v ranních hodinách byl obyvatelstvem začerněn nápis „Polizeipresidium“ v Kopeckého sadech a následně docházelo ke strhávání dalších německých nápisů a firemních štítů. Českým policistům se navíc podařilo odzbrojit několik německých vojáků a získat tak zbraně a střelivo. Před plzeňskou radnicí se mezitím utvořil početný dav, který začal zpívat československou hymnu. Situace se zdramatizovala, když lidé následně zapálili na náměstí stojící tabuli s nápisem „Führer befiehl, wir folgen!“, na což někteří němečtí vojáci reagovali střelbou do davu. Ve městě se stále více stupňovalo napětí a na několika místech docházelo k ozbrojeným střetům, které se neobešly bez obětí. Mezitím členové Národního výboru jednali s velitelem města generálem Georgem von Majewskim a snažili se získat co

---

²¹ JIRÁK, Jan, *Osvobození Klatovska*, Klatovy 1995, nestránkováno.

²² KAŠPAR, Karel, *Osvobození Dobřan americkou armádou v roce 1945*, Dobřany 2010, s. 2.

nejvíce času pro spojky, vyslané k americkým pozicím s žádostí o pomoc. Večer začali Němci obsazovat strategická místa a budovat kulometná hnízda, k Plzni se navíc stahovaly další jednotky wehrmachtu a hrozilo tak, že se Plzeň promění v bojiště, podobně jako Praha. Odmlčela se také plzeňská vysílačka, která padla do českých rukou už ráno, ale nyní byla znovu napadena Němci. Většina obyvatel Plzně tak v noci z 5. na 6. května nezahmouřila oči a s napětím očekávala, co přinesou nadcházející hodiny.²³

1.3 Směr Protektorát Čechy a Morava

V ranních hodinách 5. května zahájily americké jednotky postup na linii Karlovy Vary-Plzeň-České Budějovice, kde se v souladu s dohodou se Sověty měly zastavit. Muži z 1. pěší divize, podporováni 9. obrněnou divizí, útočili z oblasti Chebu na linii Mariánské Lázně a Karlovy Vary. Po jejich pravém křídle, směrem na Bor u Tachova a Stříbro, pak postupovala 97. pěší divize, zatímco 2. pěší divize se dala na pochod několika směry v oblasti mezi Borem u Tachova a Železnou Rudou.²⁴ Horské průsmyky na Šumavě pak zajišťovala 5. a 90. pěší divize, jejichž liniemi měla následující den projet směrem na Prahu 4. obrněná divize.²⁵

Z útvarů 1. pěší divize zaútočil 5. května pouze 18. pěší pluk, podporovaný 634. praporem stíhačů tanků a 745. tankovým praporem, a to směrem na Okrouhlou a Dolní Žandov. Tyto jednotky postoupily do večera přibližně o 14 kilometrů, přičemž došlo k několika bojům, při nichž Američané ztratili pět mužů. Druhý den se již do pohybu daly i ostatní útvary 1. pěší divize a také části 9. obrněné divize, přičemž hlavní síly postupovaly po silnici směrem na Karlovy Vary. Během 6. května urazili Američané 40 kilometrů, přičemž se museli vypořádat s několika silničními zátarasy a hlavně děly ráže 88 mm, které zasáhly několik amerických tanků. Ten den obsadili američtí vojáci také zámek Kynžvart, kde zřídili velitelství 1. pěší divize. Dne 7. května pak muži od „1. pěší“ vstoupili do Sokolova, kde se dozvěděli o nedalekém ženském

---

²³ ROUČKA, nestránkováno.

²⁴ WASKA, Karel, NEUMANN, Jiří, *Americká armáda v Čechách*, Praha 1991, nestránkováno.

²⁵ PECKA, s. 44.

koncentračním táboře ve Svatavě, kam ihned vyrazili, vězenkyně osvobodili a poskytli jim lékařskou pomoc. Obsazen byl také Loket u Karlových Varů, kam se na místní americké velitelství dostavil 8. května velitel XII. sboru 7. armády generál Herbert Oesterkempf, aby zde podepsal kapitulaci svých jednotek.²⁶

Mezitím, 6. května, kolem šesté hodiny ranní, projela postavením 97. pěší divize v oblasti Boru u Tachova 16. obrněná divize směřující na Plzeň. Ve Stříbře Američané krátce ostřelovali německé vojáky, kteří obsadili československé předmnichovské opevnění²⁷ a k malému střetu došlo také u Kozolup a Sulislavi, přičemž o život zde přišel jeden americký voják. Kolem osmé hodiny ranní už americké obrněnce vjely na plzeňské náměstí, kde byly radostně přivítány plzeňským obyvatelstvem. Za několik okamžiků však začali do davu střílet ukrytí němečtí vojáci a v Plzni se tak na několika místech rozpoutaly pouliční boje. Ty pokračovaly až do večerních hodin, přestože generál Majewski po jednání s americkými důstojníky podepsal krátce po druhé hodině kapitulaci, načež se zastřelil.²⁸

Jednotky 2. pěší divize zahájily postup 5. května a to v několika proudech. Zatímco 23. pěší pluk směřující na Plzeň od Kladrub podstoupil řadu bojů, při nichž tři jeho muži padli, a dalších deset bylo zraněno, postupoval 38. pěší pluk směrem na Domažlice a Klatovy, přičemž se střetl pouze s drobným odporem. Například u Orlovic byli dva příslušníci pluku zraněni ve zhruba hodinové přestřelce s Němci. Bojovalo se také v Horšovském Týně, kde se nemínili vzdát příslušníci Hitlerjugend bránící místní pivovar, i ti však byli nakonec přemoženi. Do samotných Domažlic vstoupili američtí vojáci krátce po poledni 5. května takřka bez odporu.²⁹ Ve večerních hodinách pak předvoj „2. pěší“ dorazil také do Klatov, kde se setkal s muži od 2. průzkumné skupiny, kteří chvíli předtím přijali kapitulaci německého velitele majora Horna.³⁰ Následující den se divize dala opět na pochod a vstoupila do Přeštic, Starého Plzeňce a také Dobřan, kde se jí

---

²⁶ BRUŽEŇÁK, s. 70–119.

²⁷ BYSTRICKÝ, Vladimír, RUBÁŠOVÁ, Kateřina, *Stříbro do roku 2000 aneb dějiny jednoho města*, Stříbro 2000, s. 113.

²⁸ ROUČKA, nestránkováno.

²⁹ BALCAR, s. 34.

³⁰ JIRÁK, nestránkováno.

bez boje vzdalo na 6 000 německých vojáků.³¹ V odpoledních hodinách pak vstoupili vojáci s indiánem na rameni také do Plzně, kde se zapojili do místních bojů. Posledním městem osvobozeným 2. pěší divizí se staly Rokycany, kde její muži 7. května zakončili svůj dlouhý pochod Evropou.³²

Na pravém křídle 2. pěší divize zahájila postup 4. obrněná divize, která 6. května projela postavením 90. pěší a 5. pěší divize, operujících na Šumavě, a směřovala jedním proudem na Sušici a druhým na Strakonice. Americké obrněnce si razily cestu do nitra Čech bez sebemenšího odporu a bojové uskupení „A“ tak do třetí hodiny odpolední osvobodilo Sušici, Horažďovice a Velký Bor, kde jej zastavil rozkaz generála Eisenhowera o zastavení postupu nejdále osm kilometrů za linií K. Vary-Plzeň-Č. Budějovice. Stejný rozkaz obdržel i bojový útvar „B“ a to ve Strakonících, kam jeho jednotky dorazily ve čtyři hodiny odpoledne. Velitel 4. obrněné divize, ale rozkaz porušil, když vyhověl žádosti píseckého Národního výboru, jehož členové se obávali ve městě umístěné německé posádky, čítající 1 000 mužů. Do Písku tak byla ještě 6. května vyslána bojová skupina pod vedením kapitána Bernarda, která u Dobešic vyjednala s německým velitelem kapitulaci a poté německé vojáky vyvedla z města. Následující den Písek obsadily hlavní síly 4. obrněné divize.³³

Na české území vstoupila také 26. pěší a 11. obrněná divize, které z Rakouska zamířily směrem na Český Krumlov. 6. května jejich předsunutá jednotka dojednala kapitulaci místní německé posádky a následující den Američané Český Krumlov obsadili.³⁴ Američtí vojáci dorazili také do Českých Budějovic, avšak jednalo se jen o průzkumnou skupinu, jež po obhlédnutí situace z města zase odjela.

Během 7. května obdržely postupně všechny americké jednotky rozkaz o zastavení postupu, neboť toho dne se do školní budovy v Remeši dostavil generál Alfred Jodl k podepsání bezpodmínečné kapitulace Německa. Za Spojence listinu podepsali americký generál Waltr Bedell Smith, sovětský generál Ivan

---

³¹ KAŠPAR, s. 2.

³² ROUČKA, nestránkováno.

³³ Tamtéž.

³⁴ PECKA, s. 52–53.

Susloparov a francouzský generál François Sevez. Následně Jodl pronesl: „*Tímto podpisem se německý lid i německá vojska, ať už bohužel či bohudík, dostávají do rukou vítězů. V této válce, která trvala víc než pět let, získaly a vytrpěly oba více, než pravděpodobně kdokoliv jiný na světě. V tuto chvíli nemohu než vyjádřit naději, že s nimi budou vítězové jednat velkoryse.*“³⁵ Kapitulační ceremoniál pak byl, na naléhání Stalina, ještě zopakován následující den v Berlíně a to za přítomnosti maršála britského letectva sira Arthura Teddera, francouzského generála Jeana de Lattre de Tassignyho, generála amerického letectva Carla Spaatze a především sovětského maršála Georgije Žukova. Za Německo tuto druhou kapitulaci listinu podepsal admirál Hans-Georg von Friedeburg, generál letectva Hans-Jürgen Stümpf a polní maršál Wilhelm Keitel, přičemž v platnost měla vejít jednu minutu po půlnoci 9. května.³⁶

Přesto se američtí vojáci ještě občas střetli s německými vojáky, kteří se nemínili vzdát. U Volar byla například přepadena hlídka 5. pěší divize, přičemž bylo několik amerických vojáků zraněno a jeden zabit. K dalším přestřelkám s Němci pak došlo například 9. května u Mirotic, nebo 10. května u Lnářů, kde byl zabit další americký voják, a ještě 12. května se bojovalo u jihočeské obce Dobeč.³⁷

To vše však byly už jen ojedinělé incidenty a americká armáda se musela v těchto dnech soustředit především na přijímání tisíců německých zajatců, mezi nimiž byli i některé významné osobnosti nacistické strany, jako například Konrad Henlein nebo K. H. Frank. Zároveň čekaly americké jednotky v osvobozeném Československu „okupační“ povinnosti a američtí vojáci se tak měli v následujících sedmi měsících možnost seznámit blíže s obyvateli západních Čech. Ti měli zase příležitost poznat život amerických vojáků a přiučít se tak jejich způsobům. Pro obě strany tak měly následující měsíce přinést velice zajímavou dobu.

---

³⁵ GILBERT, Martin, s. 99.

³⁶ GILBERT, Martin, *Druhá světová válka. Úplná historie*, Praha 2006, s. 777.

³⁷ FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 265.

2. Osvoboditelé přicházejí

Na Plzeňsko vstoupily americké jednotky v ranních hodinách 6. května, přičemž s vážnějším odporem se setkaly až v samotné západočeské metropoli. Jejím osvobozením byla pověřena nedávno zformovaná 16. obrněná divize, která k Plzni směřovala od Tachova a plzeňského náměstí dosáhla už kolem osmé hodiny ranní. „16. obrněná“ měla do města dorazit co možná nejrychleji, držela se proto převážně hlavního směru a zbytečně neztrácela čas obsazováním jiných míst. To bylo úkolem 97. pěší divize, která postupovala v jejím závěsu a osvobodila tak Město Touškov, Vejprnice, Čmelíny a další obce na tomto směru. Převážnou část Plzeňska však obsadila 2. pěší divize, jejíž vojáci si razili cestu od Klatov a Domažlic a přinesli tak svobodu mimo jiné do Blovic, Přeštic, Dobřan a Starého Plzeňce.³⁸ Místní obyvatelé americké vojáky netrpělivě očekávali, neboť se v oblasti ještě stále nacházelo mnoho německých vojáků, ukrývajících se v lesích nebo v samotných obcích. Vzhledem k incidentům, které se odehrály předešlého dne, kdy vypuklo české národní povstání, a jenž měly na mnoha místech na svědomí řadu mrtvých, se nikdo nemohl cítit příliš bezpečně. Lidé tak s napětím a nedočkavostí čekali na své osvoboditele, kteří 6. května konečně dorazili.

Přeštice patřily k místům, ve kterých došlo předešlého dne k větším bojům mezi povstalci a německou ozbrojenou mocí. V obci proto panovala značná nervozita spojená s očekáváním brzkého příjezdu Američanů. Jednou z obyvatelek byla tehdy také Miluše Duchková, která později vzpomínala: *„Čekali jsme na americké vojáky, kteří měli přijet od Domažlic. Druzí se přeli, že přijedou okolo přes Nepomuk. A my děvčata a hoši se rozhodli, že půjdeme naproti na státní silnici od Klatov. ... Asi před polednem jsme viděli, že někdo jede proti nám na motorce od Klatov. Protože jsme byli nedočkaví, zastavili jsme ji a ptali se, kde již jsou Američané. Odpověď zněla: ‚Asi za jednu hodinu přijedou‘. Ale my čekali stále. Jíst jsme vůbec nemuseli, ani jsme nesnídali, když jsme slyšeli, že ráno Američané jedou a ono z té jedné hodiny vznikly dvě hodiny*

---

³⁸ FOUĐ, JÍŠA, ROLLINGER, s. 220.

*odpoledne. Ale co je to všechno platné, jen když byla radost. Za velikého jáсотu přijížděly tři tanky, na které jsme házeli své kytice a běželi za nimi. Ve městě bylo více křiku. Přijíždělo tanků stále víc a víc a dále za nimi nákl. auta, i malá auta sanitní. Házeli nám z radosti čokoládu i cigarety. Vše si vyfotografovali i nás děvčata a měli radost, že nás Čechy budou vidět až v Americe.*³⁹ Podobná situace nastala ve Starém Plzenci, kde se 5. května také střílelo a povstání se tu neobešlo bez obětí, 6. května proto: *„Po celý den očekávalo obyvatelstvo dychtivě příjezd americké armády, což nebylo marné. K večeru se ozval z dálky ohromný rachot a ohlásil tak lépe než místní rozhlas, že se blíží americké tanky. Ze všech částí města se shromáždili okamžitě dospělí i mládež na náměstí, aby nadšeně přivítali osvoboditelskou armádu. Lidé jásali a pohnutím slzeli zároveň,*⁴⁰ vzpomínala Anna Otýsová.

Také v samotné západočeské metropoli převládala mezi lidmi tíživá atmosféra předcházejících bojů s Němci, proto když kolem osmé hodiny ranní Američané do Plzně dorazili, čekalo je bouřlivé přijetí. Pocity většiny Plzeňanů vyjádřila ve svých vzpomínkách jedna z pamětnic následovně: *„V neděli ráno jsme již přestávali doufat v úspěch revoluce. Plni nedočkavosti jsme očekávali Osvoboditele. Tu jsme slyšeli rachot tanků. Byli jsme přesvědčeni, že jsou to tanky Němců. A nebyly. Byli to Američané. Tu se také ozvalo to, na co jsme čekali 6 let: ‚Hovoří Plzeň, svobodná Plzeň hovoří! První americké tanky právě vjely na náměstí Republiky!‘ a zazněla naše hymna.*⁴¹ Plzeňskou vysílačku již předešlého dne obsadili čeští povstalci a dr. Šindler proto mohl příjezd amerických jednotek ohlásit v rozhlase. Celé plzeňské náměstí se následně zaplnilo lidmi, kteří nadšeně vítali americké vojáky a zahrnovali je květinami, jídlem a pitím, dokonce byl na náměstí naražen sud piva. *„Postupně se začali objevovat Plzeňané, zasypávali cestu před našimi postupujícími jednotkami a samotná vozidla květinami a při svém jásání nám podávali vodu, mléko a nealkoholické nápoje. ... Zaráželo nás, že se nám dostalo tak nadšeného,*

---

³⁹ Američané u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, Archiv města Plzně (dále jen AmP), Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁴⁰ 5. květen ve Starém Plzenci, Starý Plzenec, 30. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

⁴¹ 5. květen 1945, Plzeň, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

rozjásaného a vzrušeného přijetí,“⁴² komentoval později situaci plukovník Charles Noble, jenž jako velitel uskupení „B“ 16. obrněné divize, dorazil do Plzně mezi prvními americkými vojáky.

V nastalé euforii většina lidí zapomněla, že se ve městě ještě stále nacházejí tisíce německých vojáků, ukrývajících se v budovách po celé Plzni. Ti se po chvíli odhodlali k odporu a zahájili na Američany střelbu, ve městě se tak na několika místech rozhořely menší či větší přestřelky. *„Najednou se za mnou ozval nezaměnitelný škytavý zvuk německého lehkého kulometu. Na chvíli nastalo v davu naprosté ticho a pak zbraň začala odněkud střílet a všichni jsme se rozptýlili. Vběhl jsem do dveří činžovního domu, kde byli také dva moji kamarádi z jiného družstva. Jeden pomáhal druhému nabít bazuku. Střílelo se ze všech stran. Zjistili jsme, že první odstřelovač pálí z věže luteránského kostela, kolem něhož jsme projeli. Přijel jeden z tanků a do věže vypálil. Vršek věže nadskočil skoro o půldruhého metru a hladce znovu přistál na svých základech,*“⁴³ vzpomínal Irving Baum z 16. obrněné divize. Jiný americký voják Erik Petersen popsal situaci podobně: *„Když jsme dojeli na náměstí, nepřítel na nás zahájil palbu, a to dokonce i z kostela. Střelbu jsme opětovali z našeho velkorážního kulometu kalibru 50 a z malých zbraní. Na fasádách jsme nadělali pěknou paseku.*“⁴⁴ Plzeňští občané se rázem ocitli uprostřed bojů a snažili se dostat do bezpečí, jeden z nich později líčil: *„Do všeobecného hluku, shonu a nenadálé radosti ozval se výstřel, za ním druhý. Američané nám ukázali směrem do domů a sami si již hned připravovali náboje a automatické pušky. Kdo měl blízko, pospíchal domů, kdo bydlil dále, schoval se do nejbližšího domu.*“⁴⁵

Němečtí vojáci útočili z věže chrámu sv. Bartoloměje a dalších budov na plzeňském náměstí, střelba přicházela také ze Škodových závodů, pivovaru nebo budovy „mrakodrapu“. Zároveň se Američané museli bránit téměř po celé délce Klatovské třídy. Plzeňanům se tak naskytl jedinečná příležitost sledovat Američany přímo v boji, mnozí přitom obdivovali především jejich klid a

---

⁴² FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 190–191.

⁴³ Tamtéž, s. 208.

⁴⁴ Tamtéž, s. 262.

⁴⁵ Revoluce v Plzni, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

rozvážnost. Irena Naxerová například vzpomínala: „*Nikdy nezapomenu na klidné jejich počínání. Rozhlíželi se, odkud asi střelení vychází, úplně bez obav, že by se jim mohlo něco stát.*“⁴⁶ Jiná pamětnice zase byla svědkem toho, jak Američtí vojáci v Resslerově ulici nejprve dopili načatou láhev alkoholu a teprve potom začali opětovat palbu.⁴⁷ Přestože se v Plzni jednalo spíše o přestřelky než velké pouliční boje, nevyhnuly se zde „16. obrněné“ bojové ztráty ve formě 17 zraněných.⁴⁸ „*Našeho dozorčího seržanta z kuchyně střela trefila přímo do přilby (je to opravdu zázrak), odrazila se od vnitřní strany a opět vyletěla ven. Způsobila mu povrchové zranění na celé vlasaté části hlavy. Dva týdny chodil s obvazem, který vypadal jako turban,*“⁴⁹ popisoval Irving Baum. Jedna z obyvatelek Plzně pozorovala, jak byl „*v Jagelonské ulici postřelen americký voják do nohy. Jiný voják, jak to uviděl, položil si pušku na chodník a udělal asi čtyři velké skoky k němu. Chytil ho za ruce a nohy a odvlékl za roh do Lucemburské ulice*“.⁵⁰ V Dělové ulici zase mezi americké vojáky dopadl granát, který ale nevybuchl.⁵¹ Boje v Plzni pokračovaly až do večerních hodin a to i přesto, že krátce po druhé hodině podepsal generál Majewski kapitulaci německé posádky, načež se zastřelil. Američané nakonec v Plzni zajistili na 3 000 německých obránců.⁵² Na druhý den již mohli lidé svobodně vyjít do plzeňských ulic a oslavovat konec německé nadvlády.

Radovali se také lidé v menších obcích, jako byly například Lužany u Přeštic, na jejichž osvobození vzpomínal pan Hamrlík: „*...z dálky slyšíme hluk amerických Šermenů. První tank vjíždí! Jaké nadšení! Lidé se libají! Několik tanků projelo rychle směrem k Plzni. Ale už jsou zde další, jeepy, nákladní auta, děla. Američané jsou vítáni květinami, jídlem, pitím a nevím čím vším ještě. Ti zas rozdávají čokoládu, cigarety, doutníky, kávu, pomeranče a mnoho jiných pamlsků....*“⁵³ Paní Langová zase popsala situaci v Tlučné: „*Jaká byla naše*

---

⁴⁶ Vzpomínka Ireny Naxerové, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁴⁷ Revoluce v Plzni, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁴⁸ ROUČKA, nestránkováno.

⁴⁹ Tamtéž, s. 208.

⁵⁰ Převrat u nás, Plzeň, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁵¹ Jak jsem to viděl já, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/64–66.

⁵² ROUČKA, nestránkováno.

⁵³ Revoluce 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

radost, když první Američané zastavili v Tlučné. Lidé jim přinášeli všechno, co měli, koláče, buchty i trochu vína a mnoho jiných věcí.⁵⁴ Podobný scénář se odehrával na většině míst. Američtí vojáci rozdávali cigarety, čokoládu, kávu, různé konzervy a mnoho dalšího ze svých dávek, lidé vojáky radostně vítali a nabízeli jim jídlo a pití, včetně tradičního českého chleba se solí nebo pečených buchet. Američané ale často odmítali jim darované jídlo, poněvadž byli dobře zásobováni a měli všeho dostatek, co však s radostí přijímali, byl alkohol. Například v Dnešicích: „...každý nosil vojákům, co měl doma k jídlu, domnívajíce se že mají hlad. Oni však odmítali a brali si jen lepší věci a s radostí přijali, když jim přinesl jeden sedlák láhev rumu.“⁵⁵ V Seči zase vojáci chleba se solí sice „neodmítli, ale v jejich obličejích byl patrný údiv. Mnohem radostněji přijali kořalku a jiné dobroty“.⁵⁶ Asi nejlépe to vyjádřil kronikář v Tymákově: „Když do vesnice přijeli, bylo jim nabízeno různé jídlo i káva k pití v předpokladu, že po takové dlouhé cestě budou mít hlad i žízeň. Někde bylo nabízené přijato, jinde provedena výměna za jejich jídla a někde odmítnuto, že mají obojího dostatek. Jedině po čem se skoro všichni sháněli, byly (šňaps) lihoviny všeho druhu, za ty dali tomu, kdo je měl, všechno.“⁵⁷

Američané kromě cigaret a různých potravin rozdávali také části své výstroje jako suvenýry, jedna z pamětnic například vzpomínala jak se lidem ve Spáleném Poříčí „líbili indiáni na rukávě u uniformy a tak je vojáci sundávali“.⁵⁸ Znak 2. pěší divize, zobrazující hlavu indiána v bílé hvězdě se lidem velice zamlouval, ale rozdávali se i jiné odznaky, například „odznaky US v kolečku“.⁵⁹ Mnoho Čechů si také nechávalo vojáky podepisovat na památku, a to na vše co bylo zrovna po ruce, nevyjímaje ani legitimace či papírové peníze. Američané zase naopak sháněli československé vlaječky, aby si je mohli připevnit na svoje vozidla. V Plzni dokonce místní lakýrník „maloval na přední skla jeepů československé vlajky a psal různá jména, z nichž převládala jména:

---

⁵⁴ Jak jsem to viděla já, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

⁵⁵ 5. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

⁵⁶ Američané u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

⁵⁷ Pamětní kniha obce Tymákov, 1918–1945, SOKA Plzeň-jih, AO Tymákov, s. 199.

⁵⁸ Z dob revoluce, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁵⁹ Tamtéž.

„Československo“ a „Plzeň“.⁶⁰ Vzájemná komunikace přitom nebyla vždy jednoduchá, neboť v Čechách uměl jen málokdo anglicky a dorozumívání tak probíhalo často jen gestikulací, popřípadě pomocí němčiny, kterou někteří američtí vojáci ovládali, jiní pak mluvili také polsky či francouzsky. Pokud se v některé obci nacházel někdo, kdo uměl alespoň trochu anglicky, byl vyhledáván celou vesnicí, aby sloužil jako tlumočník. Velké a příjemné překvapení pak pro české obyvatelstvo bylo zjištění, že se mezi jejich osvoboditeli nacházela řada Američanů českého původu: „Z celé revoluce na mne nejvíce působilo, když uprostřed amerických vojáků, mluvících anglicky se vyskytl jeden voják, jmenoval se Joe Stejskal a uměl krásně česky,⁶¹ vzpomínal Zdeněk Vaněk z Doubravky. „Američan se jmenoval Novák. Otec jeho byl Čech a matka Američanka. Uměl částečně česky a tak jsme se domluvili,⁶² líčila obyvatelka Spáleného Poříčí. Jaromír Hanzlíček ze Stupna zase vzpomínal jak: „Stupenský rozhlas vyhrával pochody z národních písní a slzy draly se nám radostí do očí, když při písni ‚Kolíne, Kolíne‘ zpíval česky také jeden Američan na autě.“⁶³

Pozornost nepřitahovali jen samotní američtí vojáci, lidé si již od prvních okamžiků jejich příjezdu všímali také moderní vojenské techniky. Svoje překvapení například vyjádřila Marie Vondráková z Kolovče: „Všichni jsme se divili té ohromné armádě, poněvadž tak vyzbrojenou a vybavenou armádu vším možným jistě málokdo viděl.“⁶⁴ Vladimír Koula zase líčil, jak s přáteli na plzeňském náměstí „obhlíželi americké tanky a velmi jsme se podívovali jejich vybavení. Měli i antény na autech, rozhlasové přijímače atd.. Každý vůz kromě čísla měl název, kterým bylo nejčastěji nějaké americké křestní jméno“.⁶⁵ Jeden z přeštických občanů zase vzpomínal na „bezvadnou organizaci motorizovaných jednotek vojáků, kteří se dorozumívali vlastními radiopřijímači, umístěními

---

⁶⁰ Američané v Plzni, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁶¹ Květnová revoluce v Doubravce, Plzeň, 3. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁶² Z dob revoluce, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁶³ Revoluce ve Stupně, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁶⁴ 6. květen 1945. Den osvobození v Kolovči, Plzeň, 30. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

⁶⁵ Revoluce 5. května, Plzeň, 16. 5. 1947, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

v každém automobilu“.⁶⁶ Pan Liška z Křimic ani „nevěděl na co se dříve podívat, co si dříve prohlídnout. Jestli ty velké obrněné kolosy, ze kterých čouhaly na všechny strany hlavně děl a kulometů, nebo na ty malé pohyblivé čertíky, kteří se mezi nimi proplétaly s lehkostí, která udivovala, a ve kterých jsme poznali dnes nám tak dobře známé ‚jeepy‘“.⁶⁷ Právě jeepy Willis přitom vyvolávaly mezi lidmi nejvíce údivu, neboť jim přišly značně nezvyklé až kuriózní. Ve svých vzpomínkách to zmínila například i paní Strnadová z Nezdic: „Kolem poledne přijely první jeepy. Byl to pro nás pravý zázrak, protože taková auta jsme ještě neviděli a zdálo se nám, že Američané mají každý pohyb již předem vypočítaný. Pak přijela nákladní auta a tanky. Podávali jsme Američanům ruce, mávali jsme na ně a volali, třebaže nám nerozuměli.“⁶⁸ Také Vlastimil Rízek z Blovic se podívoval nad těmito, pro něj, zvláštními vozidly: „...Tu jsme prvně viděli dva Američany a nám trochu podivné auto, které nemělo dvířka, střechu a mělo velmi jednoduše vybavený vnitřek, byl to, jak jsme se později dozvěděli jejich věrný sluha ‚jeep.‘“⁶⁹

Do některých menších obcí, které se nenacházely ve směru hlavního amerického postupu, dorazili Američané až za několik dní, kdy už bylo oficiálně po válce. Tak tomu bylo například v případě Žerovic u Přeštic, kam američtí vojáci přijeli až 11. května. „Konečně ke třetí hodině přijeli. Bylo je již slyšeti zdaleka. Přijelo jich asi 200 – celí zaprášení, ale stejně šťastní jako my. Měli velikou radost z našeho přivítání a pan kapitán děkoval jménem celého mužstva celým Žerovicům,“⁷⁰ vzpomínala Libuše Jílková na první americké vojáky v její obci. Na jiných místech se zase Američané objevili jen krátce v rámci průzkumu a po radostném uvítání znovu odjeli, aby namísto nich přišla Rudá armáda. Klasickým příkladem je situace v Dobřívě, kterou zaznamenal místní kronikář: „Pod starou lípou stál průzkumný americký tank a jeho tříčlenná posádka se vítala s místními občany. ... Radiový přijímač vmontovaný v tanku hlásil příchod

---

⁶⁶ Květnový převrat v Přešticích, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/64–66.

⁶⁷ Jak jsem prožil 5. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/64–66.

⁶⁸ Květnová revoluce v Nezdicích u Přeštic v roce 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

⁶⁹ Jak jsem to viděl..., Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁷⁰ Květnová revoluce u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

*skupiny esesmanů a bylo po radosti. Američané bez rozloučení nasedli, obrátili a odjeli. To byla první a poslední ukázka americké armády, která se v naší obci objevila.*⁷¹ Podobně tomu bylo také v Plasích, kam dorazil jediný obrněný vůz s několika americkými vojáky. Do města následně přijelo také auto obsazené Němci, kteří se při spatření Američanů obrátili a začali ujíždět. Emanuel Belbl později vzpomínal, jak Americký důstojník „vyskočil oknem z radnice. Dal rozkaz vojákům na autě, kteří rychle odjeli za Němci. Asi za půl hodiny přivezli Američané prchající německé vojáky, které odvezli do Plzně“.⁷² Tak vypadalo setkání plaských občanů s americkou armádou, následující den už do Plas přišli sovětští vojáci.

Příjezd Američanů ale neprovázelo jen veselí, válka ještě neskončila a důležitým úkolem bylo odzbrojení německých vojáků, kteří se ale ne vždy hodlali vzdát bez boje. Poměrně často tak docházelo k pronásledování Němců, ukrývajících se po lesích, ale také ke konfliktům v samotných obcích. Farní kronika Spáleného Poříčí například hovoří o tom, jak do obce přijelo 16 amerických vojáků, přičemž německých tu bylo na 300: „Mezi Němci při spatření Američanů nastala neshoda a pak začala přestřelka. Část ujela a asi 150 vojáků se vzdalo.“⁷³ Někteří němečtí vojáci se snažili Američanům uprchnout v převlečení za civilisty a jiní zase utéci při odvádění do zajateckých táborů. Tak tomu bylo například u Ejpovic, kde jich američtí vojáci při útěku několik zastřelili.⁷⁴ Ve Vejprnicích zase došlo k poněkud bizarní situaci, když na pochodující zajaté německé vojáky zaútočili kulometem jejich druhové ukrytí v domcích u lesa, ty donutil ke kapitulaci až výstřel z amerického tanku.⁷⁵ Zcela jiná situace čekala Američany v Dobřanech, které se nacházely ještě v Sudetech a většina obyvatel tu tak byla německé národnosti, vojenská posádka města navíc čítala kolem 6 000 mužů. Ti už však nehodlali v žádném případě s Američany bojovat a jejich příjezd očekávali odzbrojeni a nastoupeni na dobřanském

---

⁷¹ Pamětní kniha obce Dobřiva, 1945–1976, SOkA Rokycany, MNV Dobřív, s. 6.

⁷² Revoluční dny v Plasech, Plzeň, 16. 5. 1947, Amp, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁷³ Kronika fary Spálené Poříčí, 1876–1945, SOkA Plzeň-jih, DÚ Spálené Poříčí, nestránkováno.

⁷⁴ Pamětní kniha obce Ejpovice, 1919–1967, SOkA Rokycany, MNV Ejpovice, s. 118–119. Kniha uvádí, že v okolí obce bylo při pokusu o útěk zastřeleno celkem 26 německých vojáků.

⁷⁵ Květnové dny ve Vejprnicích, Plzeň, 16. 5. 1947, Amp, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

náměstí. Když pak do města dorazili američtí důstojníci, velitel německé vojenské policie jim slavnostně předal město do rukou.⁷⁶

Do amerického zajetí zároveň proudily tisíce německých vojáků, ustupujících od Prahy před sovětskou armádou. Mezi nimi se pokusil ukrýt také říšský ministr pro Čechy a Moravu Karl Hermann Frank, jenž prchal z Prahy k americkým liniím v naději, že tak unikne pomstě z rukou Čechoslováků. To se mu však nepodařilo, neboť ho poznali lidé v Rokycanech a následně s pomocí amerických vojáků zadrželi. Celou situaci popsal později pan Bejček, který byl události přítomen: „*Kolem půl druhé hodiny odpoledne dne 9. května vjíždělo od pražské strany na rokycanské náměstí zeleně natřené auto s přívěsným vozíkem. Kolem něho bylo nápadně mnoho silně vyzbrojených Němců na autech. Před řeznictvím ‚Šůla‘ vzkřikl najednou kterýsi četník: ‚Frank!‘ a dav toto zvolání opakoval. Americký důstojník nasedl do připraveného auta a u plzeňské brány zastoupil Frankovu autu cestu. Obě auta se vrátila na náměstí. Na náměstí auta zastavila a byla ihned obklopena občanstvem. Američtí vojáci a naši skauti utvořili kolem aut řetěz, aby rozhořčený dav k Frankovi nemohl. Po krátkém jednání odjela auta do kasáren a odtud byl později-jíž v poutech-dopraven do Plzně.*“⁷⁷ Přesněji byl Frank po zadržení v Rokycanech převezen do blízkých Ejpovic, kde byl podroben výslechu a poté do Plzně. Nakonec stanul před pražským soudem, který ho odsoudil k trestu smrti. Rozsudek byl vykonán 22. května 1946.⁷⁸

Radost a nadšení z osvobození navíc narušovalo volání pražského rozhlasu o pomoc, které lidem připomnělo, že válka ještě neskončila. Z radiopřijímačů se ozývaly zprávy o těžkých bojích v pražských ulicích, doprovázené žádostmi o pomoc. Američané však, vzhledem k dohodě uzavřené mezi americkým a sovětským velením, jenž zakazovala Američanům postoupit dál než na linii Karlovy Vary-Plzeň-České Budějovice, museli tyto prosby ignorovat. Pro americké vojáky to znamenalo poněkud nepříjemné chvíle. Když

---

⁷⁶ Pamětní kniha města Dobřany, 1945–1968, SOkA Plzeň-jih, MěNV Dobřany, s. 10–11.

⁷⁷ Květen 1945 v Rokycanech, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁷⁸ CIRONIS, Petros, *Na demarkační čáře. Setkání spojeneckých vojsk v květnu 1945 na Rokycansku*, Praha 2005, s. 112.

je lidé prosili, aby jeli Praze na pomoc, často jen rozpačitě reagovali, že nemohou. „*Na přání aby jeli do Prahy na pomoc, krčí rameny,*“⁷⁹ vzpomínal například Jiří Voráč z Rokycan. U některých lidí tak zavládly mírné rozpaky, poněvadž si nedovedli vysvětlit, proč Američané nečinně sedí, zatímco v Praze umírají lidé. Ve Starém Plzenci se lidem snažil vysvětlit situaci sám velitel 9. pěšího pluku 2. pěší divize plukovník Ginder: „*Chápeme, že byste raději viděli, kdybychom ujížděli dále na pomoc Praze. Jsme velmi předsunutou jednotkou, nemůžeme bez rozkazu pouštět se dále. Buďte ujištěni, že Praze pomoc přijde z naší či ruské strany. Neorganizované, ojedinělé akce nemají vyhlídek na úspěch.*“⁸⁰ Do Prahy nakonec 9. května dorazila Rudá armáda, jejíž vojáci město pomohli očistit od zbývajících německých jednotek a lidé na celém československém území si mohli konečně oddechnout, po téměř šesti letech válka v Evropě skončila.

---

⁷⁹ Sedm dní revoluce, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

⁸⁰ Pamětní kniha Starého Plzence, 1942–1945, SOkA Plzeň-jih, AM Starý Plzenec, s. 125.

3. Pobyt americké armády na Plzeňsku

Od prosince 1941, kdy Spojené státy americké vstoupily do druhé světové války, prošla americká armáda obrovským přerodem. Americký průmysl dokázal během čtyř let učinit z US Army jednu z nejmodernějších armád své doby. V květnu 1945 čítaly její stavy 68 divizí pěchoty, 16 obrněných divizí a 5 divizí letectva.⁸¹ Obyvatelům západních Čech se naskytla příležitost tuto moderní armádu poznat blíže a seznámit se tak s jejími příslušníky i vybavením.

3.1 Stravování

Velikou pozornost přitahovala především americká vojenská kuchyně, neboť nabízela potraviny, které byly za války jen těžko k sehnání. „*Nestačili jsme se divit, co všechno mají. Tolik mastnoty co daly na pečení řízků, jsme my měli na celý měsíc. Nejvíce nás však ohromila čokoláda a žvýkáci guma. ... Dali nám také černou kávu, kterou my jsme už dávno nepili a kní suchary s konzervovaným masem,*“⁸² vzpomínala paní Strnadová. Obsah jídelníčku amerického vojáka pak nabízí Šťáhlavská kronika: „*Strava amerického vojska byla vydatná. K snídani nejprve šťáva z rajských jablek, svítek z vajec a bílý chléb, ovoce a bílá káva. Oběd masitý zpestřený ovocnými kompoty, pivo. Večeře bývají vydatné a rozmanité jako řízky, sekaná pečeně, smažená kuřata apod.*“⁸³ Tento výčet pak doplňuje vzpomínka jedné z pamětnic ze Spáleného Poříčí, podle které měli Američané navíc po každém obědě kakao a zákusek.⁸⁴ Vojáci měli k dispozici také konzervy rozličných druhů. „*Měli všechny druhy ovoce konzervovaného, čokoládu, oříšky, na co si jen vzpomněli, to vše měli,*“⁸⁵ ocenila americké zásobování Marie Vondráková. Podobně hovoří také kronika Letkova: „*Jejich přerozmanité konzervy obsahovaly snad všechny možné dobroty od šunky*

---

⁸¹ MATLOFF, Maurice, *Dějiny americké armády*, Praha 1999, s. 477.

⁸² Květnová revoluce v Nezdicích u Přeštic v roce 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

⁸³ Kronika obce Šťáhlav, 1922–1955, SOkA Plzeň-jih, MNV Šťáhlavy, s. 94.

⁸⁴ Z dob revoluce, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

⁸⁵ 6. květen 1945. Den osvobození v Kolovči, Plzeň, 30. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

až k pomerančům.“⁸⁶ Poštou pak vojákům navíc chodily balíčky obsahující „*fíky, datle, cukroví všeho druhu*“.⁸⁷ K pitnému režimu americké armády pak přináší zajímavé informace opět Štáhlavská kronika: „...*na dubové větvi zavěšen byl plátěný zvon opatřený plátěnou pokličkou. Dole měl kohoutky. To byla nádržka pitné vody, již sem denně dodávali z Plzně. Vodu z našich studní nesměli pít.*“⁸⁸ Vodu ze studen měli vojáci zakázáno používat, neboť mohla být otrávená či kontaminovaná nějakou nemocí. Brzy se však ukázalo, že obyvatelstvo vodu běžně používá a tak začali i samotní Američané, někteří do ní ale pro jistotu házeli dezinfekční pilulky.

Americká kuchyně nabízela opravdu pestrou nabídku potravin, nicméně řadě lidí přišla jídla připravovaná Američany příliš mastná, slaná či sladká. Naopak američtí vojáci si oblíbili některé české pokrmy, jako koláče, lívance či různé pečivo. „*Příděl jídla byl takový, že si vojáci ničeho nepřikupovali, ale byli rádi, když od své bytné dostali něco sladkého, koláč, moučnik. Na oplátku dávali čokoládu, mýdlo, cigarety, ovocné šťávy ba i pomeranče,*“⁸⁹ uvádí například kronika Nezvěstic. Velikým překvapením pak pro Američany byly české knedlíky, které si někteří nemohli vynachválit, zatímco jiní jim zase nemohli přijít na chuť. „*Když maminka vařila knedlíky, divili se co to je a říkali, že je to příliš těžké na práci, tak i na jídlo,*“⁹⁰ líčila Eva Volbrechtová. Naprosto opačnou zkušenost měla Libuše Jílková, která vzpomínala, jak jeden z vojáků jedl knedlíky k polévce a velice si pochutnával nehledě při tom na to, že k sobě tato jídla nepatří.⁹¹

Zájem byl také o další americké vybavení, jako byly například vlněné pokrývky i samotné uniformy, ze kterých, jak zdůrazňuje Nezvěstický kronikář, „*měl mnohý z našich pěknou část obleku*“.⁹² Z čeho se taková uniforma skládala, líčí kronika Letkova: „*Voják americké armády nosil hnědozelený stejnokroj z jemné vlny, který se skládal: z jemné, hnědavé košile a krátkých spodků,*

---

⁸⁶ Letopisy obce Letkova, 1928–1955, SOkA Plzeň-jih, MNV Letkov, s. 203–204.

⁸⁷ Pamětní kniha obce Štáhlavic, 1924–1953, SOkA Plzeň-jih, AO Štáhlavice, s. 124.

⁸⁸ Pamětní kniha obce Nezvěstice, 1945–1952, SOkA Plzeň-jih, MNV Nezvěstice, s. 78.

⁸⁹ Tamtéž, s. 79.

⁹⁰ Radostné dny, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

⁹¹ Květnová revoluce u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

⁹² Pamětní kniha obce Nezvěstice, s. 79.

*dlouhých, vždy vyžehlených kalhot, v pase přilehlých, bez pásku a šlí, dole sepnutých. Místo kabátu měl lehký dres z téže látky a v dešti oblékal krátký kabátec z téže látky. Na hlavě nosil lodičku, poněkud vyšší nebo obyčejně přilbu z lehkého kovu. Na nohou měl lehké nízké boty.*⁹³ Americká posádka se přitom neskládala pouze z mužů, ale také z žen, jejichž ubytování v Plzni na Borských polích popsala paní Mlíková: *„I zde měly všechno pohodlí. Nemocnice, koupelny, sprchy, holiče, tiskárny na svoje noviny, vše, na co si moderní člověk vzpomene.*⁹⁴ S americkou armádou dorazily do Čech také různé moderní přístroje, Marii Pelikánovou například zaujal *„malý kufřík, z kterého se linula divoká hudba,*⁹⁵ aby posléze zjistila, že se jedná o přenosný gramofon.

3.2 Vojenská technika

Technický arzenál Američanů budil velký rozruch již při jejich samotném příjezdu, následující měsíce pak poskytly obyvatelstvu možnost se blíže seznámit s nejrůznějšími druhy vojenské techniky, která se nyní vyskytovala denně v českých ulicích. Nejtypičtějším vozidlem US Army byl přitom terénní vůz Jeep, z produkce firem Willys a Ford, jež dokázal vyvinout rychlost až 105 km/h. Během druhé světové války bylo vyrobeno 639 425 kusů těchto vozidel, které úspěšně sloužily na všech bojištích konfliktu v těch nejrůznějších modifikacích. Vzorem pro konstrukci Jeepu byla koncepce automobilu Dodge, jehož odvozená verze Dodge WC se v několika modifikacích rovněž objevila v Čechách. Jednalo se o Dodge WC 0,75 tuny v úpravě pro velitelské vozidlo, nákladní vozidlo, ambulanci, opravnu telefonního spojení, nosič zbraní či polní opravnu a Dodge WC 1,5 tuny sloužící převážně pro převoz materiálu nebo pěchoty. Těžší variantu nákladního vozu pak představoval automobil G. M. C. od firmy General Motor Corporation, vážící 2,5 tuny, jehož charakteristickým prvkem byla kruhová obruč nad kabinou s připevněným kulometem M2 HB ráže 12,7 mm. V Čechách však byly k vidění ještě větší kolosy, jako například čtyř až pěti tunový tahač firmy The Autocar Company, šestitunový tahač Bridge construction

---

⁹³ Letopisy obce Letkova, s. 204.

⁹⁴ 6. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

⁹⁵ Šestý květen v Plzni, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

převážející části skládacího mostu Bailey bridge, 13ti-tunový traktor M5 nebo 20ti-tunový tahač tanků M26 Dragon Wagon.⁹⁶

Vozový park americké armády tvořila v roce 1945 také obrněná vozidla, v Čechách se tak objevil například šestikolový lehce obrněný M8 Greyhound, vyzbrojený kromě kanonu M6 ráže 37 mm také jedním kulometem M2 HB ráže 12,7 mm a druhým typu Browning ráže 7,62 mm. Jeho lehčí varianta pak nesla označení M20 a byla vybavena pouze kulometem M2 HB. Dalším obrněným vozem pak byl polopásový Half-Track vyráběný v několika variantách. V Čechách byla k vidění například verze M3A2 standardně vyzbrojená kulometem M2 HB a kulometem Browning M1919 A4 s možností transportu až 12 mužů, minometná úprava M21, nebo protiletěcká verze M16 s otočným protiletěckým kanonem složeným ze čtyř kulometů M2 ráže 12,7 mm.⁹⁷

Bojovou sílu pozemních jednotek pak plně vyjadřovaly nejrůznější druhy tanků. Prvním z nich byl lehký tank M5A1 Stuart vyzbrojený kanonem M6 ráže 37 mm, třemi kulometry M1919 A4 ráže 7,62 mm a jedním M1928 A1 o ráži 11,43 mm. V českých ulicích se objevila také jedna z jeho modifikací, a sice samohybná houfnice M8 nesoucí 75 mm houfnici M2 nebo M3. Dalším lehkým tankem byl M24 Chaffee vybavený kanonem M6 ráže 75 mm, dále kulometem M2 a dvěma kulometry M1919. Symbolem amerických tankových sil se pak stal střední tank M4 Sherman, který vznikl v řadě modifikací, a sice: M4A1, M4A2, M4A3, M4A3E2, M4A3E8. Jednotlivé verze se přitom lišily především tloušťkou pancíře a výzbrojí, která se skládala z kanonu ráže 75 mm či 76 mm a převážně ze dvou až čtyř kulometů různých ráží. Těžké tanky zastupoval v Čechách M26 Pershing nesoucí kanon o ráži 90 mm, kulomet M2 a dva kulometry M1919. Mezi americkými obrněnci bylo možné najít také takzvané stíhače tanků, jako bylo samohybné dělo M10 Wolverine s kanonem o průměru 76,2 mm nebo modernější a účinnější M18 Hellcat, který navíc disponoval kulometry ráže 12,7 mm a 7,62 mm. Nechybělo ani samohybné dělostřelectvo

---

⁹⁶ FOUĐ, Karel, *US Army Čechy 1945. Kolová a pásová technika*, Plzeň 1993, s. 2–25.

⁹⁷ Tamtéž, s. 10–15.

v podobě samohybné houfnice M7 Priest nesoucí 105 mm kanon M2A1 a navíc kulomet M2.⁹⁸

Američané disponovali také mnoha druhy ženižní techniky, kterou ve svých vzpomínkách popsala Eva Mlíková: „*Veliké nákladní automobily o několika osách, na které se naložily celé velké tanky. Také motorizované jeřáby, celé pojízdné dílny, opravny automobilů se všemi možnými technickými zařízeními. Veliké pluhy na rovnání terénů a ‚bagry‘. Ve volných chvílích odklízovali trosky domů, při čemž jsme obdivovali, jak jen několik vojáků vykonalo velikou práci pomocí jejich strojů.*“⁹⁹ Pracovních strojů využívala americká armáda opravdu nepřeberné množství a lidé často jen nevěřicně kroutili hlavou nad jejím technickým vybavením.

3.3 Vztahy s obyvatelstvem

Vojáci byli ubytováni jak ve vlastních stanových táborech, tak také v obecních školách, hostincích, hotelech, i přímo u rodin v jejich soukromých bytech. Denně tak přicházeli do styku s místním obyvatelstvem, s nímž měli možnost se lépe poznat. Vzájemná komunikace přitom nebyla vždy jednoduchá a zvláště ze začátku probíhala převážně pomocí němčiny, kterou řada Američanů ovládala, případně jiných jazyků. „*Dorozumívali jsme se s nimi různými způsoby, ale dorozuměli jsme se. Něco anglicky, něco francouzsky, něco německy, něco česky a zbytek jsme ukazovali,*“¹⁰⁰ líčil jeden z pamětníků. Časem se vojáci naučili řadě českých výrazů, k čemuž jim posloužil také česko-anglický slovník (viz příloha č. 1), jež měli k dispozici. Jak český jazyk zvládali, vzpomínala například Alena Šejnohová jejíž rodinu často navštěvovali: „*Brzy se sprátelili a naučili se říkat Míra, Mila (bratřenci), mama, papa a jiné. Naučili se i pozdravit, ale pletlo se jim to. Ráno zdravili dobrý večer, odpoledne dobrou noc. Večer pak dobré poledne nebo jitro a jinak.*“¹⁰¹ Lidé zase často „*sháněli česko-anglické slovníčky nebo jen nějaké příručky k rozmluvě s Američany*“.¹⁰² Společné dorozumívání se

---

⁹⁸ Tamtéž, s. 16–33.

⁹⁹ 6. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

¹⁰⁰ Revoluce 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

¹⁰¹ Vzpomínky na květen 1945, Plzeň, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

¹⁰² 6. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

tak postupně zlepšovalo a stávalo se jednodušším. „*Bylo to pro nás nezvyklé vyslovovat to jejich: ‚All right‘ (Ol rajt) anebo zeptati se jich: ‚Hau dũ jũ dũ?‘ Ale pomaloučku to šlo. Američtí vojáci opláceli nám to několika slovy českými, kterými se přiučili,*“¹⁰³ vzpomínala paní Zikanová.

Vyhnout se setkání s americkým vojákem bylo v té době na Plzeňsku takřka nemožné a obyvatelstvo si brzo zvyklo na jejich všudypřítomnost v ulicích. Většina lidí naopak společnost Američanů přímo vyhledávala, ať již z čisté zvědavosti nebo pro jejich dobře známou rozdavačnost všeho možného. Nejvíce si přitom jejich přítomnost užívaly děti, které si téměř vždy ze setkání s nimi odnesly čokoládu či nějakou jinou sladkost. Zvláštní zájem pak přitahovala americká žvýkačka, kterou většina lidí nikdy v životě neviděla a nedovedla tak pochopit, proč Američané pořád tak podivně přežvykují. Na první zkušenosti se touto zvláštní „hmotou“ vzpomínala například Anna Šírková: „*Nejvíce jsme se nasmáli, když nám dávali čokoládu a žvýkací gumu. S tou jsme si nevěděli rady. Ukazovali nám ústy, jak ji máme žvýkat.*“¹⁰⁴ Vítaným darem, především pro mužskou část obyvatelstva, byly také americké cigarety, neboť kuřiva byl za války nedostatek. Někteří kuřáci dokonce sbírali ze země odhozené nedopalky, nad čímž Američané jen nevěřicně kroutili hlavou. Podle jednoho pamětníka z Dobřan toho dokonce někteří vojáci využívali k vlastnímu pobavení, když k nedopalku přivazovali nit, za kterou vždy než jej dotýčný stačil sebrat, zatáhli.¹⁰⁵ Jednalo se však jen o ojedinělé případy.

Typickými vlastnostmi vojáků byly podle pamětníků nenucenost a veliká důvěřivost, když běžně nechávali své věci, včetně zbraní, bez dozoru. Často se pak stalo, že se jim něco ztratilo, čemuž se podle mnoha svědectví velice divili. Charakteristická pro ně byla také jakási bezstarostnost a lehkomyšlnost projevující se například v rychlé jízdě jeepy, řízenými jednoruč. Marie Vondráková dokonce vzpomínala na vojáka, který kontroloval volant pouze nohama.¹⁰⁶ Vojenská kázeň byla také uvolněnější, než jakou byli lidé zvyklí vídat

¹⁰³ 5. květen 1945. Američtí u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

¹⁰⁴ 5. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

¹⁰⁵ Američané u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

¹⁰⁶ 6. květen 1945. Den osvobození v Kolovči, Plzeň, 30. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

u německého wehrmachtu, což samozřejmě souviselo také s tím, že již bylo po válce. Výmluvným příkladem uvolněného chování ve službě jest popis americké stráže ve Strážovicích, jak jej zachytila místní kronika: *„Měli velký stan, v něm slámu, někteří leželi ve slámě, pravda čisté, jeden seděl na kameni, tam měl dávat pozor, aby je někdo nepřekvapil, nějaký zbloudilý Němec. Tak co voják americký dělal najednou, seděl na kameni, pušku mezi nohy, kouřil cigaretu, četl noviny, anebo román a žvýkal gumu.“*¹⁰⁷ Zároveň, podle pamětníků, panovaly mezi mužstvem takové poměry, že důstojníka bylo možné poznat jen podle výložek na uniformě, nikoli podle nadřazeného chování. Američané byli také velmi věřící a pravidelně docházeli na mše, které sloužili jejich armádní kněží, někdy i ve spojení s českými církevními hodnostáři. Častými návštěvníky byli také v domácnostech, jako tomu bylo například v případě rodiny pana Procházky: *„Všechno se točilo kolem nich, tak je měl každý rád. Maminka jim prala a žehlila uniformy, oni se u nás v koupelně každý den koupali a chodili k nám také na snídani. Prostě jsme hledali stále příležitost, jak bychom je co nejvíc užili a s nimi čas strávili. Chovali se velmi slušně a nenuceně jako doma. Svěřovali se nám se svými věcmi, ukazovali nám fotografie svých drahých za mořem.“*¹⁰⁸ Podobně vzpomínala také jedna z pamětnic: *„Odpoledne přivedl taťka dva Američany k obědu. Měli jsme právě vepřové a knedlíky se zelím. Zprvu se ostýchali, ale za chvíli byli jako doma. Byli to tak hodní lidé. Od toho dne k nám chodili velmi často. Vyprávěli nám pomalou angličtinou, abychom jim rozuměli, o cestě až sem k nám do Plzně, a my jim zase události po celou válku.“*¹⁰⁹

Styky s obyvateli probíhaly většinou v přátelském duchu, i když se našly samozřejmě výjimky. Rozdílly byly přitom také v chování jednotlivých jednotek, či přesněji sborů, které se na území Plzeňska ocitly. Jednotky V. sboru generála Huebnera byly totiž k 25. červnu staženy z Čech a nahrazeny vojsky XXII. sboru generála Harmona. Muže z 16. obrněné, 2. pěší a 97. pěší divize tak na Plzeňsku nahradily 79. a 94. pěší a 8. obrněná divize. Většina pamětníků se přitom ve svých vzpomínkách shodla, že příslušníci těchto nových jednotek se již chovali

¹⁰⁷ Letopisy obce Letkova, s. 190.

¹⁰⁸ Plzeňská revoluce a události po ní, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

¹⁰⁹ Vzpomínka z Plzně, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

odměřeněji než ti předešli, kteří byli přátelštější. Častěji se také opíjeli a docházelo mezi nimi a místními hochy ke sporům o místní děvčata. Někteří Češi jim navíc vyčítali jejich shovívavější chování k Němcům. Přesto však stále převažovaly přátelské vztahy. Pocity většiny obyvatel poměrně výstižně vylíčila následující vzpomínka: „*Všichni plzeňané měli radši ty Američany, kteří přijeli první, protože to byli praví vojáci. Říkali, že ještě musí na ‚Japan‘. Okupační armáda co přišla za nimi, byli také dobří hoši, ale příliš trpěli na ‚šňaps‘ a děvčata.*“¹¹⁰

Samotný generál Harmon se ovšem těšil značné popularitě. Již krátce po jeho příjezdu byl v Měšťanské besedě v Plzni uspořádán večírek na uvítanou, kterého se kromě Harmona a dalších členů jeho štábu účastnili mimo jiné starosta města Hrbek, ředitel plzeňské policie Mainer a primátor Ullrich, aby zde projednali vzájemnou spolupráci.¹¹¹ Harmon za svého působení v Čechách přebýval v Nové Huti a svůj štáb si zřídil v nedaleké obci Dýšina u Plzně, jejímž občanům slavnostně předal 5. srpna ukořistěné německé dělo jako upomínku na svůj pobyt. Při této příležitosti pronesl následující projev: „*Předávám toto dělo obci Dýšině jako projev ocenění za zdvořilost a přátelství českých lidí vůči mně, mým důstojníkům a mužstvu. Bylo ukořistěno Němcům americkou armádou a právě proto je symbolem vítězství. Velice se mi líbí mezi vámi v této krásné a míruplné krajině.*“¹¹² Vřelé vztahy podpořilo také osobní setkání Harmona se zástupci Škodových závodů a plzeňských pivovarů, při kterém generál obdržel jako dar sošku sv. Barbory, podnos z broušeného křišťálového skla a několik kartonů exportního piva.¹¹³ Dne 27. října byli navíc generál Harmon spolu s plukovníkem Noblem jmenováni čestnými občany města Plzně.¹¹⁴

Velice oblíbení byli u většiny obyvatel vojáci černé pleti, jejichž jednotky byly také dislokovány v Čechách. V americké armádě přitom platila rasová segregace a vojáci afroamerického původu byli zpravidla nasazováni k týlovým jednotkám. Během druhé světové války však postupně došlo ke změně postavení

¹¹⁰ Vzpomínka z Holoubkova, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

¹¹¹ Přátelský večírek s americkou armádou, Práce-západočeské vydání, 3. 7. 1945, I/48.

¹¹² Dar generála Harmona Dýšině, Pravda, 7. 8. 1945, I/74.

¹¹³ Plzeňští odboráři u generála Harmona, Pravda, 5. 8. 1945, I/73.

¹¹⁴ Gen.–maj. E. N. Harmon a Col. Noble čestnými občany Plzně, Nový den, 31. 10. 1945, I/143.

černochoů v rámci americké armády a některé černošské jednotky se nakonec dostaly do předních linií, kde bojovaly po boku svých „bílých“ kolegů. Muže tmavé pleti tak bylo možno spatřit již mezi prvosledovými jednotkami, které na Plzeňsko dorazily. Segregace však stále platila v ubytování mužstva a v Čechách se tak, kromě bělošských táborů, nalézaly také tábory obývané čistě jen vojáky afroamerického původu. Jeden takový se například nacházel u Starého Plzeňce a podle obecní kroniky jej místní často rádi navštěvovali, neboť zde byli černoši velice štědrí.¹¹⁵

Černocha viděl před příchodem Američanů jen málokterý Čech a tak budili tito vojáci veliký rozruch už jen svým zjevem. Mnoho obyvatel z nich mělo ze začátku dokonce strach, především děti. Svoji roli zde hrála také německá propaganda, která po celou dobu protektorátu prezentovala Afroameričany jako negramotné a hrubé barbary. Setkání s nimi pak vyvedlo z omylu řadu lidí, například paní Zikanovou: *„Představovali jsme si černochoy trochu jinak. Naše mladá dívčí fantazie nám je vykreslovala jako trochu nevzdělané, barbarské a polodivoké. A zatím byly jsme mile překvapeny. Černouškové objevili se nám jako praví inteligenti.“*¹¹⁶ Podobně vzpomínala také paní Šejnohová: *„Ačkoliv jsem si představovala černochoy úplně jinak, velice mě překvapili. Byli učení a velice milí.“*¹¹⁷ Opačný postoj k vojákům tmavé pleti ale, k překvapení obyvatelstva, zastávali jejich „bílí“ kolegové, kteří se s nimi *„téměř nestýkali, což působilo značné podivení“*.¹¹⁸ Kulturní stereotypy byly v té době v americké armádě ještě silně zakořeněny a řada vojáků bílé pleti se tak k „černým vojákům“ chovala značně povýšeně. Vojáci afroamerického původu měli tedy na Plzeňsku, podobně jako jinde, na starosti převážně technická práce, mezi něž patřila například také obsluha prádelen. Popis jednoho takového zařízení nabízí vzpomínka paní Mlíkové: *„U sokolovny stála celá kolona motorizovaných prádelen, které hadicemi čerpaly vodu přímo ze řeky do kotlů, v kterých se vyváželo špinavé prádlo, které pak prošlo různými zařízeními a to*

---

¹¹⁵ Pamětní kniha obce Starého Plzeňce, s. 135.

¹¹⁶ 5. květen 1945. Američané u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

¹¹⁷ Vzpomínky na květen 1945, Plzeň, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

¹¹⁸ Pamětní kniha obce Starého Plzeňce, s. 135.

pak čisté, vyžehlené odváželi do výdejen.“¹¹⁹ K jejich častým povoláním patřila také pozice řidiče. Samotné styky vojáků tmavé pleti s obyvateli a jejich vzájemný vztah, pak výmluvně vystihla vzpomínka Jaroslava Štětky: „*Někteří Američané byli dobří lidé, někteří špatní. Nejlepší dojem na občany naší vesnice udělali černoši, kteří svou upřímností získali si všechny občany.*“¹²⁰

Pozitivně ovlivnila soužití amerických vojáků a obyvatelstva také spolupráce v hospodářské oblasti. Zvláště přínosná byla americká pomoc při žních v první polovině srpna, kdy americká armáda poskytla jen Plzeňsku 1 089 nákladních aut a 70 000 litrů benzínu.¹²¹ Stejně tak propůjčila americká armáda městu Plzni dopravní prostředky na sběr papíru a také na svoz obilí z okolních měst.¹²² Vítaným darem bylo také více než 15 milionů cigaret po německé armádě, které velitelství XXII. sboru odevzdalo plzeňským úřadům.¹²³ Těžká ženižní technika pak pracovala na odklizení trosk, opravě silnic a odstraňování nevybuchlých bomb. V srpnu navíc americká armáda uspořádala třítýdenní školu pro české inženýry, kdy prostřednictvím praktických ukázek seznamovala zástupce Československých drah a odborníky z ministerstva dopravy a veřejných prací s používáním těžkých bagrovacích a odklízecích strojů.¹²⁴ Američané také opravili na 556 kilometrů volného drátového spojení a západočeské metropoli navíc předali televizní vysílačku v hodnotě 800 milionů československých korun.¹²⁵

Prostřednictvím americké armády do Čech pronikla také řada tehdejších novinek v oblasti zdravotnictví. Jednalo se například o krevní plazmu, sulfo-preparáty nebo Penicilin. Právě tento, v Československu dosud nedostupný, lék byl v červnu 1945 použit k vyléčení jednoroční dívky ze Žerovic, jež trpěla bronchitidou. Vedení plzeňské městské nemocnice se s žádostí o jeho poskytnutí obrátilo na plukovníka MUDr. Prazaka z americké armády, který jejich přání

---

¹¹⁹ 6. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/59–60.

¹²⁰ Jak probíhala květnová revoluce 5. května v Štřáhlavicích, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

¹²¹ Čím nám byli Američané, Nový den, 25. 8. 1945, I/87.

¹²² Američané pomáhají, Svobodné slovo, 27. 11. 1945, I/168.

¹²³ Zápis o 3. schůzi okresního národního výboru, Plzeň, 13. 8. 1945, AmP, Ústřední národní výbor v Plzni 1945–1949, kr. 93, s. 2.

¹²⁴ Americká škola pro české inženýry v Plzni, Práce-západočeské vydání, 3. 8. 1945, I/74.

¹²⁵ Plzeň již má první televizní vysílačku v Evropě, Práce-západočeské vydání, 20. 6. 1945, I/38.

vyhověl. Samotná léčba přitom trvala přibližně měsíc a jednalo se o první takovéto použití Penicilinu na československém území.¹²⁶ Kladný vztah amerických lékařů k českým pacientům zaznamenal také kronikář Rokycan: „*V budově reálného gymnázia v Rokycanech jest umístěn lazaret amerického vojska, jehož velitelem jest kapitán Dr. Jack Blaue. Tento sympatický new-yorčan po dobu svého zdejšího pobytu ošetřil hezkých pár desítek místního obyvatelstva za pouhé děkují, mnohdy přidal ještě zdarma léky a při nutnosti rychlého převozu nemocných nebo zraněných našich občanů do nemocnice, vždy ochotně zapůjčil sanitní vůz.*“¹²⁷

3.4 Volný čas

Američtí vojáci měli při své službě v Čechách poměrně mnoho volného času, často tak „*posedávali rádi na terasy a římsy, v ulicích se cvičili s balony; rádi také hráli na kytary a harmoniky*“.¹²⁸ Jejich denní program přitom vypadal podle Jiřího Zoubka následovně: „*Ráno v 7 hod vstávali, měli ranní cvičení a asi kolem 8 hod snídani, která sestávala, podobně jako všechny jejich jídla, z několika chodů. Potom v půl 9 byl rozkaz a do 10 dopolední různá práce. Od 10–12 měli volno. Ve 13 hod oběd. Dopoledne v 10 a odpoledne v 16 byla ještě svačina. Celé odpoledne pak měli volno. Večer se pak chodívalo tancovat a to nejčastěji na ulicích.*“¹²⁹

Pravidelné taneční večery se nejen na Plzeňsku staly jakýmsi symbolem poválečných měsíců, vojákům přitom nabízely vhodnou příležitost k navazování známostí s českými děvčaty. Tančilo se nejen na ulicích, ale také v hostincích, restauracích a jiných zařízeních, v nichž Američané pořádali své zábavy, na které byli zváni i civilisté. Vstup byl přitom často zdarma, ale například kronika Nezvěstic uvádí vstupné ve výši 15 československých korun.¹³⁰ Lidé si tak mohli poslechnout americký jazz či swing a přiučit se novým druhům tanců, jako byl například tanec nazývaný buggy-buggy, který v Československu neuměl téměř

¹²⁶ BĚL, Jiří, 50. výročí osvobození Přeštic americkou armádou v roce 1945, Přeštice 1995, s. 3.

¹²⁷ Pamětní kniha města Rokycan, 1938–1947, SOkA Rokycany, MěNV Rokycany, s. 153.

¹²⁸ Vzpomínka Marty Smutné, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

¹²⁹ 5. květen u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

¹³⁰ Pamětní kniha obce Nezvěstice, s. 75.

nikdo. Vojáci naopak neznali českou polku nebo valčík, tanec s českými děvčaty proto ze začátku nebyl vůbec jednoduchý a často se tak stávalo, že si nějaká odnesla z parketu památku v podobě podupaných nohou. Jak poznamenala Alžběta Slavíková: „Bylo to velmi veselé dívat se na taneční pár, který se teprve po nějaké chvíli v tanci shodl.“¹³¹

Američané za dívkami docházeli někdy až domů a snažili se na ně udělat dojem různými způsoby. Příkladem takové známosti byly zážitky Jiřiny Bláhové z Plzně: „Několik dní po příchodu Američanů stála jsem na trávníku naší zahrádky. Z nenadání upoutal moji pozornost pozdrav s cizím přízvukem: ‚Dobrý den, slečno!‘ Ohlédla jsem se a viděla jsem vyskočiti z jeepu usměvavého, sympatického amerického seržanta. Dal se semnou do hovoru, a když seznal, že dosti ovládám angličtinu, pozval moji maminku a mě do jejich taneční zábavy. Při tom mi prozradil, že jezdí několikrát denně kolem našeho domu, aby se semnou setkal. Maminka slíbila, že může pro nás přijíti. Večer přišel nažehlený, na čemž si zřejmě zakládal a odvedl nás do menší společnosti amerických seržantů. ... Po tomto večírku navštěvoval nás denně a stalo se také, že nikdo z naší rodiny nebyl doma, a tu si ze samozřejmosti sedl na popelnici, která stála před domem, a vytrvale očekával, až se vrátíme. To by z našich hochů žádný neudělal.“¹³²

Že byly sympatie vzájemné, dokazuje značné množství uzavřených sňatků, které u veřejnosti vzbuzovaly značný zájem. Řada pamětníků ve svých vzpomínkách hovoří dokonce o „posedlosti“ českých děvčat americkými vojáky. Někteří čeští hoši to však nelibě nesli a tak občas docházelo ke sporům a někdy také k rvačkám mezi nimi a vojáky. Hovoří o tom například kronika Volduch: „Naši chlapci cítili konkurenci a viděli v Američanech soupeře v lásce. Sem tam se staly různé nemilé incidenty v podobě rvaček, které pokazily poměr a reputaci Američanů.“¹³³ Ze styků s českými děvčaty vzešel také značný počet nemanželských dětí, jež znamenaly pro mnohé dívky nemilé překvapení.

---

¹³¹ Jak jsem to viděla 5. května 1945 ve Štěnovicích, Štěnovice, 30. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

¹³² Američané v Plzni, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

¹³³ Pamětní kniha pro obec Volduchy díl II., 1924–1949, SOkA Rokycany, MNV Volduchy, s. 254.

Obzvláště otěhotněla-li žena s vojákem tmavé pleti, takové případy někdy skončily dokonce sebevraždou.¹³⁴

Američané nejevili zájem pouze o česká děvčata, ale také o samotnou českou kulturu a historii. Velitelství XXII. sboru tak pro vojáky vydalo kapesního průvodce Československem (viz příloha č. 2 a č. 3), čítajícího 80 stran, obsahujících stručnou historii Československa, jeho průmyslu i armády a také informace o nejzajímavějších městech západních Čech.¹³⁵ V Plzni bylo navíc americkým velitelstvím zřízeno rekreační středisko pro armádní příslušníky, kteří se osvědčili v boji. Zde se pak vojáci mohli přihlásit k zájezdům do Prahy, které probíhaly čtyřikrát týdně a byly mezi Američany velice oblíbené. Těchto jednodenních poznávacích výprav do hlavního města, s odjezdem v šest hodin ráno a návratem v devět hodin večer, se zpravidla účastnilo pět důstojníků a 45 vojáků.¹³⁶ Pokud snad Američan toužil po nějakém suvenýru z Čech, mohl jej pořídit v dárkovém obchodu v Plzni, ve Fodermayerově ulici, zřízeném speciálně pro americké vojáky.¹³⁷ Ti měli možnost navštěvovat také různá česká představení. Velký úspěch u nich slavilo například celovečerní vystoupení dívčího souboru v čele s Karen-Ostrou, jež předvedl mimo jiné krojovanou scénu z české vesnice a přednesl české národní i americké vojenské písně.¹³⁸ V Plzni se představila také pražská filharmonie FOK, kterou americké velitelství pozvalo, aby uspořádala koncert na hřišti fotbalového klubu SK Plzeň. Při této příležitosti si tak američtí vojáci mohli poslechnout skladby jako Prodanou nevěstu nebo Dvořákovu e-moll symfonii Z nového světa.¹³⁹

Volný čas si Američané krátili také sledováním různých filmů, které promítali ve svých polních biografech. Přístup sem měli většinou také civilisté, avšak Denisa Rahoslavová ve svých vzpomínkách upozornila, že „*kino bylo vždy*

---

¹³⁴ Pamětní kniha obce Tymákova, s. 202.

¹³⁵ A Pocket Guide to Czechoslovakia, Plzeň, 27. 7. 1945, AmP, Sbirka písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2640.

¹³⁶ Američané do Prahy, Mladá fronta, 19. 9. 1945, I/113.

¹³⁷ Vděčnost Čechů Američanům, Práce-západočeské vydání, 3. 8. 1945, I/74.

¹³⁸ Bouřlivý úspěch českého představení pro Američany, Lidová demokracie, 30. 10. 1945, I/145.

¹³⁹ Američané plzeňskému obyvatelstvu, Lidová demokracie, 28. 7. 1945, I/66.

*plné, dostal jsi se tam jen tehdy, když jsi měl amerického přítele“.*¹⁴⁰ Filmová projekce probíhala také v plzeňské Elektře, kde byla například v srpnu uvedena premiéra snímku „Nobody Lives Forever“ v hlavní roli s Johnem Garfieldem.¹⁴¹ Za vojáky dojížděli také významní umělci, například 8. června proběhl v Plzni na náměstí Republiky koncert členů Metropolitan Opery v New Yorku a na podiu se objevily osobnosti jako Grece Moore nebo Nino Martini.¹⁴² Plzeňsko navštívila také populární herečka Marie Magdaléna von Loch, známá spíše pod pseudonymem Marléne Dietrichová, 17. května zavítala například do Přeštic.¹⁴³ V řadách 8. obrněné divize navíc sloužil jako poručík známý americký dirigent Walter Ducloux, který se plzeňskému publiku představil v Měšťanské besedě při slavnostním zakončení divadelní sezony. Při této příležitosti dirigoval symfonický koncert orchestru Městského divadla a členů Plzeňské filharmonie. Ti pod jeho taktovkou zahráli také několik českých skladeb, nevyjímaje ani Smetanovu Vltavu, či Dvořákův Karneval a sklidili u posluchačů značné ovace.¹⁴⁴

Informace o kulturních událostech, ale také o aktualitách z domova, získávali vojáci v novinách, vydávaných jednotlivými jednotkami. V Plzni měli Američané k dispozici například týdeník XXII. sboru s názvem Cuem Em (viz příloha č. 4), přinášející nejrůznější zprávy. Stejně tak se v západočeské metropoli tiskl týdeník Buffalo Chips (viz příloha č. 5), který svým příslušníkům zajišťovala 8. obrněná divize. Tiskárny měly k dispozici také menší útvary a tak byly k dostání mimo jiné tituly jako Frat Gazette od 18. tankového praporu nebo The Forty-Niner 49. pěšího praporu, jež byl tisknut v Rokycanech.¹⁴⁵ Československé ministerstvo informací se navíc snažilo zprostředkovávat americkým vojákům přehledy aktualit z československého tisku, plzeňské noviny v tomto ohledu zpracovával podplukovník Chrystal.¹⁴⁶ Vojáci dostávali také poštu ze států, na kterou mohli odpovědět buďto tradičním způsobem nebo

¹⁴⁰ Vzpomínka Denisy Rahoslavové, Plzeň, 1. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 27356–57.

¹⁴¹ Americký film v Plzni, Mladá fronta, 5. 8. 1945, I/76.

¹⁴² JANDOVIČ, Lenka, *Pobyt americké armády v Plzni v roce 1945*, Plzeň 1995, s. 101.

¹⁴³ BĚL, s. 3.

¹⁴⁴ Americký dirigent v Plzni, Práce-západočeské vydání, 31. 7. 1945, I/71.

¹⁴⁵ Pamětní kniha města Rokycan, s. 151.

¹⁴⁶ Propaganda mezi americkými vojáky, Práce-západočeské vydání, 18. 8. 1945, I/86.

prostřednictvím takzvaných mluvících dopisů. V Plzni se totiž nacházel atelier, ve kterém bylo možno nahrát zvukový záznam na desku a tu následně odeslat do Spojených států.¹⁴⁷

Oblíbenou činností takřka všech amerických vojáků byly různé sportovní aktivity, mezi něž patřil například baseball nebo americký fotbal. „*Jejich nejlepší hrou byl basketball, při které se podle mého názoru nejvíce pobavili,*“¹⁴⁸ postřehla Bohumíra Bornová. Na další hry vojáků pak vzpomínala Alžběta Slavíková. „*Hráli házenou s míčem elipsoidního tvaru, který jsem málokdy chytla, poněvadž mi vždy vypadl z ruky. Také hráli ping pong.*“¹⁴⁹ Došlo také na přátelská utkání mezi americkými výběry a tuzemskými celky, a to v různých odvětvích. Již v květnu se uskutečnil zápas v kopané mezi Viktorií Plzeň a mužstvem 2. pěší divize, na který dorazilo přes 10 000 diváků. V tomto prvním česko-americkém střetnutí měli jasně navrch domácí, kteří Američany porazili 11:1. Utkání přitom bylo v 8. minutě druhého poločasu přerušeno kvůli prudkému dešti.¹⁵⁰ O něco lépe si příslušníci americké armády vedli proti druhému plzeňskému celku Slavia Plzeň, kterému podlehl už „jen“ 11:5.¹⁵¹ Na výkonech Američanů bylo znát, že kopaná nepatřila k jejich typickým národním sportům. Mnohem vyrovnanější klání probíhala v basketballu, kdy například SK Petřín zdolal americký výběr těsným výsledkem 33:32.¹⁵² V Přešticích zase Američané tentokrát porazili mužstvo ZSS Škoda Plzeň v poměru 43:26.¹⁵³ Úspěchy sklízeli američtí vojáci také v atletice. V červenci se například střetli s družstvem SK Plzeň v několika disciplínách, zahrnujících běh na 100, 400, 800 a 3 000 metrů, dále pak skok do dálky a výšky, hod oštěpem, hod diskem a vrh koulí. Převahu přitom měli Američané převážně v běžeckých disciplínách, v konečném součtu porazili domácí 60:54 bodům.¹⁵⁴

¹⁴⁷ Mluvící dopisy pro Američany, Mladá fronta, 16. 9. 1945, I/113.

¹⁴⁸ Američané, naši osvoboditelé, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

¹⁴⁹ Jak jsem to viděla 5. května 1945 ve Štěnovicích, Štěnovice, 30. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

¹⁵⁰ Viktoria Plzeň–XI. americké armády, Práce-západočeské vydání, 27. 5. 1945, I/18.

¹⁵¹ Slavia Plzeň–XI. americké armády, Práce-západočeské vydání, 9. 6. 1945, I/29.

¹⁵² První střetnutí s Američany v košíkové, Práce-západočeské vydání, 19. 6. 1945, I/37.

¹⁵³ BĚL, s. 3.

¹⁵⁴ Američané porazili SK Plzeň 60:54 bodům, Práce-západočeské vydání, 10. 7. 1945, I/53.

4. Demarkační linie

Do západních Čech nedorazila koncem května 1945 pouze americká armáda, ale také sovětské jednotky, postupující od Prahy. V daném prostoru tak byla vytyčena takzvaná demarkační linie, která oddělovala oblast spravovanou Američany od území kontrolovaného Sověty. Na Plzeňsku tato „dělicí čára“ probíhala směrem od Nepomuka kolem obcí Spálené Poříčí, Nezvěstice, Šťáhlavy, Raková, Rokycany, Borek, Svojkovice, Volduchy, Březina, Bezděkov, Stupno, Všenice, Střapole, Kříše, Chrást, Třemošná, Horní Bříza, Kaznějov a Nečtiny odkud pokračovala po karlovarské silnici na Třebouň a dále na sever.¹⁵⁵

Situaci na demarkační linii poměrně výstižně popsal Josef Dobrý z Třemošné: „*Ve vzdálenosti od sebe asi 200 metrů byly vojenské hlídky americké i ruské. Každý projíždějící a procházející musel se u obou hlídek legitimovat.*“¹⁵⁶

K průchodu z jedné zóny do druhé byla skutečně zapotřebí propustka, psaná v českém, anglickém a ruském jazyce, kterou bylo možné získat od jednotlivých národních výborů nebo československého posádkového velitelství v Plzni (viz příloha č. 6). V Plzni sídlila kancelář, vyřizující tyto záležitosti, v Riegrově ulici.¹⁵⁷

Nařízení se přitom týkalo také příslušníků obou armád, kteří měli jinak zakázáno se přes linii volně pohybovat. „*Rozkazy od našeho velitele byly stručné a jasné – nesměli jsme přejít na druhou stranu a nesměli jsme dovolit Rusům přejít na tu naši,*“¹⁵⁸ vzpomínal Earl Ingram z 2. pěší divize. V tomto ohledu však byli, podle dobových svědectví, nekompromisní především sověští vojáci, kteří „*nepustili dále americké auto bez ‚bumáčky‘* [ruský výraz pro dokumenty – poz. aut.]. *Teprve potom, když bylo vše v pořádku, zvedli závoru k průjezdu. Když bumáčky nebylo, zůstala silnice uzavřena a muselo se zpět*“.¹⁵⁹ Stejně tak tomu bylo i v případě civilistů, kteří bez požadovaného povolení měli daleko větší šanci projít americkou kontrolou než tou sovětskou. „*Na stranu ruskou bylo*

¹⁵⁵ PECKA, s. 61.

¹⁵⁶ Převrat v Třemošné, Třemošná, 28. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/64–66.

¹⁵⁷ Úřad pro jednání Američanů s Čechy, Lidová demokracie, 14. 8. 1945, I/80.

¹⁵⁸ FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 231.

¹⁵⁹ Pamětní kniha obce Nezvěstice, s. 77.

*obtížnější se dostat než na stranu americkou bez propustky,*¹⁶⁰ uvádí například kronika obce Volduchy.

Rozdíl přitom nebyl jen v přístupu obou armád k hlídkování, ale také ve vybavenosti samotných kontrolních stanovišť. Nezvěstický kronikář se například zmínil, že zatímco Američané měli k dispozici telefon, sověští vojáci nikoli.¹⁶¹ Kronika Bezděkova zase hovoří o tom, že *„závory Američanů byly úplně jednoduché, kdežto závory Rudarmějců byly upravovány v podobě bran, zelenaly se chvojím a břízkami a často byly zdobeny obrazy generalissima Stalina“*.¹⁶² Demarkační čára měla vliv také na vlakovou dopravu, cestující z Prahy do Plzně totiž byli nuceni v Holoubkově vystoupit, projít sovětskou kontrolou a následně se pěšky přesunout do Rokycan, kde se museli legitimovat americké hlídce, teprve potom mohli pokračovat v cestě vlakem.¹⁶³ Obdobně tomu bylo také v Nezvěsticích, kde vlaky přejížděly z neutrálního pásma do americké zóny. Lidé se zde museli prokázat patřičnými dokumenty americkým vojákům, čímž docházelo někdy i k několika hodinovému zpoždění.¹⁶⁴

Rudá armáda byla obyvatelstvem přivítána stejně radostně jako ta americká, a také vztahy mezi sovětskými vojáky a civilisty byly vesměs přátelské. *„Rusové byli dobrosrdeční a od bojů tak oštěřeni, že prováděli kousky, nad kterými jsme se my, bojů neznalí občané, jen křížovali. Po mostě, který měl nosnost 8 t, projížděli docela klidně se svými 60 t pancéři. Na naše upozornění mávli rukou, usmáli se a řekli: ‚Ničevo‘! Na motorce jich jezdilo 5–10, cesta necesta a nejvyšší rychlost,*¹⁶⁵ tak vyličil sovětské vojáky Stanislav Adamec z Holoubkova. Zatímco Američané do Čech přinesli tanec bugy-bugy, sověští vojáci předvedli českému obyvatelstvu při mnoha příležitostech typického ruského „kozáčka“. O vojácích Rudé armády bylo také známo, že mají v oblibě alkoholické nápoje a to především vodu, kterou popíjeli ve velkém množství. Zkušenosti s tímto pitím, popsal pan Adamec následovně: *„Vodka se pila z jedné*

¹⁶⁰ Pamětní kniha pro obec Volduchy díl II., s. 255.

¹⁶¹ Pamětní kniha obce Nezvěstice, s. 87.

¹⁶² Kronika obce Bezděkova, 1926–1985, SOkA Rokycany, MNV Přivětice, s. 89.

¹⁶³ 5. květen 1945 v Holoubkově, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

¹⁶⁴ Kronika obce Blovice, 1837–1954, SOkA Plzeň-jih, MěNV Blovice, s. 123.

¹⁶⁵ 5. květen 1945 v Holoubkově, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/62–63.

skleničky a vždy naléval jeden druhému do kola. Ovšem každý Čech měl kromě vodky připravenou také vodu obyčejnou na zapíjení, neboť ruská vodka byla strašně silná a bez přimíchání obyčejné vody ji dovedl pít opět jenom Rus.“¹⁶⁶

To ostatně potvrzují také události v Dobřívě, kde po podobném přípitku zemřeli dva místní občané na otravu metylalkoholem.¹⁶⁷

Kromě vodky měli vojáci také rádi špek, do kterého se s chutí zakusovali. Dostatek měli také kuřiva. Tabáku, který českým mužům ochotně rozdávali, či jej směňovali za vejíčka nebo jiné potraviny, se říkalo „machorka“. Sovětské vojsko bylo ubytováno často poblíž vesnic na polích nebo v lesích, u českých rodin bydleli povětšinou pouze důstojníci. Mužstvo si tak muselo obstarat střechu nad hlavou vlastními silami, přičemž každá jednotka se s tím vypořádala po svém. A tak zatímco na některých místech přespávali vojáci pouze v dírách v zemi, zvaných „zemljanky“, jinde si vytvořili plnohodnotné tábory. Tak tomu bylo například v blízkosti Kařezu, kde Sověti vybudovali „*velikou vesnici (barákovou)*. ... *Měli postavené i divadlo v lese, jeviště i sedadla. Těž školu pěkně ohrazenou do kruhu se sedadly. Stáje pro koně s dřevěnou podstavou z fošen. Upravili si těž cesty, zvláště podél lesa pískem a popelem. Na lukách proti lesu si upravili cvičiště, na které odvezli nářadí ze sokolovny. U hájovny postavili strážní věž. Okolí baráků vyzdobili napíchanými lesními stromky a z květin vysázeli různé ornamenty*“.¹⁶⁸

Rudá armáda se od té americké v mnohém lišila. Již na první pohled bylo zřejmé, že na rozdíl od plně motorizované americké armády, využívali Sověti koňské tažné síly. Na Plzeňsko tak se sovětskými jednotkami dorazilo mnoho koní, které se těšily velkému zájmu především u dětí, jež si s nimi rády hrály. Využila je také řada dospělých, jako otec pamětnice z Radnic, která vzpomínala: „*Jeden Rus měl u nás koně asi dva měsíce. Tatínek je krmil, a zato mohl s nimi dělat hospodářské práce.*“¹⁶⁹ Protože sovětské zásobování nedosahovalo kvalit toho amerického, museli rudoarmějci často využívat ke stravování místní zdroje.

---

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Pamětní kniha obce Dobříva, s. 7.

¹⁶⁸ Pamětní kniha obce Kařez, 1922–1945, SOkA Rokycany, AO Kařez, s. 370–371.

¹⁶⁹ Rusové u nás, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

Kronika Liblína například popisuje, jak sovětští vojáci „ve dvoře porazili tři krávy a tři vepře. Pro koně posekali zelené krmivo u velkostatku. V čp. 18 vzali koně, a když majitel se hájil u důstojníka, řekl mu tento, není-li mu to vhod, že vezmou i druhého“.¹⁷⁰ Jednotky rudoarmějců sebou také přitáhly značné množství dobytka, jež bylo nutné živit. „Velkou ztrátu krmiva způsobilo ubytování v obci dvou velkých stád hovězího dobytka a menšího houfu ovcí,“¹⁷¹ uvádí kronika Cekova, jenž dále popisuje využití zvířat: „Jedno stádo byly převážně dojnice, na noc bylo zaháněno na zahradu Emilie Holubové, čp. 40. Zde bylo dojeno, mléko pak zpracováváno na máslo a tvaroh, na všechno měli Rusové svoje zařízení. Tyto práce obstarávaly ruské ženy z oddílu.“¹⁷²

Odlišnosti mezi oběma armádami bylo možné vyzorovat také na samotných vojácích, některé přitom byly zřejmé již na první pohled. Sověti a Američané samozřejmě používali rozdílné uniformy, výstroj i výzbroj, srovnání v tomto ohledu nabízí Stupenská kronika: „Americké vojsko bylo vybaveno všemi prostředky. Měli úhledné stejnokroje, bezvadné prádlo i obuv. Jejich stravování nebylo válečné, to byly pravé hostiny. ... Naproti tomu Rudá armáda projevovala v každém ohledu stopy přestálých hrozných bojů a utrpení. ... Jejich stejnokroje, prádlo i obuv byly prosté, podobně i stravování. Ani v kuřivu nebyli tak zásobováni jako Američané.“¹⁷³ Podobně hovoří také zápis ve Voldušské kronice: „Zatímco Američané přijeli učesaní, vymytí, vyholení a vyžehlení se zabalenými cigaretami, čokoládou, radiem a vším komfortem, přijeli Rusové nevyspalí, unavení, zaprášeni jako frontoví vojáci se zbraněmi, z kterých byl cítit pach ze střelného prachu, a harmonikou, s tabákem v kapse a bez jídla podobného americkému.“¹⁷⁴

K oběma vojskům mělo navíc české obyvatelstvo mírně odlišný přístup. Zatímco armáda Spojených států amerických byla vnímána jako vojsko spojenecké, podílející se na porážce hitlerovského Německa, příchod Sovětů znamenal pro mnoho Čechoslováků setkání s bratrskou slovanskou armádou.

¹⁷⁰ Kronika obce Liblín, 1938–1966, SOkA Rokycany, AO Liblín, s. 35.

¹⁷¹ Pamětní kniha obce Cekova II., 1935–1953, SOkA Rokycany, MNV Cekov, s. 140.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Kronika obce Stupna II., 1939–1953, SOkA Rokycany, MNV Stupno, s. 123.

¹⁷⁴ Pamětní kniha pro obec Volduchy díl II., s. 254.

„Americké vojsko ... jednalo dosti korektně, jsouc ze strany občanstva váženo, ale příslušníci ‚Rudé armády‘ byli přímo zbožňováni pro jejich přímou, poctivou a bezelstnou povahu.“¹⁷⁵ Rozdíly v chování amerických vojáků a rudoarmějců pak popsal kronikář z obce Mokrouše na stránkách místní kroniky: „Američtí vojáci byli klidní, skoro bych řekl vážní a nic je z jejich klidu nevyvedlo. Rozkazy jejich byly dávány v tichosti a krátce. Pravý opak byli Rusové. Kam člověk mezi ně přišel, slyšel samý zpěv, harmoniku hrát, a zkrátka takový veselý bezstarostný život.“¹⁷⁶ Naopak společná byla pro všechny vojáky velká poptávka po alkoholu, za který byli ochotni vyměnit takřka cokoli, včetně své válečné kořisti, „kterou si Američané na svých motorech přivezli z Německa. Každý měl pytel opatřený zámkem a v něm vše co ukořistil. Viděl jsem cenné fotoaparáty, rukavice; Rusové mívali více hodinek. Říkali jim ‚časy‘. Také mýdlem se hodně obchodovalo, dále amer. cigaretami jemnými a vonnými“¹⁷⁷ popisoval Nezvěstický kronikář.

Jednotky 3. armády dostaly pro případ navázání kontaktu se Sověty jasné instrukce, ve svých vzpomínkách o nich hovořil sám Patton: „Heubner mi pověděl, že setkám-li se s nějakými Rusy, musím být připraven k vzájemné výměně medailí, vlajek a předmětů osobní výstroje a výzbroje... Hned jsem zatelefonoval generálu Bradleymu a zeptal jsem se ho na rozsah své pravomoci věnovat Rusům medaile. Dohodli jsme se, že budeme rozdávat medaile přibližně takto: divize může udělit ruské divizi, s níž naváže styk, šest medailí Legion of Merit nejnižšího stupně a šest vyznamenání Bronze Star. Každý náš sbor bude moci věnovat svému protějšku – ruskému sboru – devět medailí Legion of Merit a tři Bronze Star. ... Na stupni armády můžeme udělit 12 medailí Legion of Merit různých stupňů, včetně třetího neboli velitelského, a bude-li to žádoucí, přidat navíc několik vyznamenání Bronze Star.“¹⁷⁸ K prvnímu oficiálnímu setkání americké a sovětské delegace došlo 11. května v Plzni. Primátor města Josef Ullrich přijal na radnici zástupce Rudé armády majory Lomakova a Kozlova a kapitána Saganova, za Američany byl přítomen kapitán Scott.¹⁷⁹

¹⁷⁵ Pamětní kniha obce Borek II., 1938–1957, SOkA Rokycany, MNV Borek, s. 18.

¹⁷⁶ Kronika obce Mokrouše, 1925–1960, Plzeň-jih, AO Mokrouše, s. 204–205.

¹⁷⁷ Pamětní kniha obce Nezvěstice, s. 71.

¹⁷⁸ PATTON, s. 272.

¹⁷⁹ Plaská pamětní kniha I., 1945–1957, SOkA Plzeň-sever, MěNV Plasy, s. 56.

Slavnostní ceremoniál se pak konal 22. a 23. května, kdy do Plzně dorazil sovětský generál Gorbačov, velitel 252. pěší gardové divize, aby se zde zúčastnil vzájemného dekorování. Za Američany byl přítomen velitel 2. pěší divize, generál Robertson a dorazila také vybraná delegace 1. pěší divize, v čele s jejím velitelem, generálem Andrussem.¹⁸⁰ Jedním z členů této výpravy byl seržant Theodore Dobil: „*Po vzájemném vyznamenání následoval slavnostní oběd a srdečná výměna názorů. Během oběda jsem se zvláště bavil s ruským seržantem, který byl třikrát zraněn a prošel s divizí od Stalingradu až do Plzně. Hovořil dobře polsky, protože maminku měl Polku a otce Rusa. Hezky jsme si povykládali o našich vojenských, a zejména bojových, zkušenostech.*“¹⁸¹ Podobně popsal tuto událost také nadporučík Rudé armády Alexej Pestěrov: „*Po ukončení přehlídky přijely k tribuně americké osobní automobily, do kterých nás posadili po dvou – jeden Rus a jeden Američan. Odvezli nás na slavnostní oběd organizovaný americkým velením. Přátelské setkání proběhlo na vysoké kulturní úrovni. Objetí, stisky rukou, písně v ruštině a angličtině. Bratrsky jsme se rozloučili a odjeli do svého pásma, kam nás taktéž doprovázela čestná eskorta motocyklů a skupina vojáků.*“¹⁸² Setkání na vyšší úrovni se opakovalo ještě několikrát, na jedno takové, konající se v plzeňském Grand hotelu Smitka, vzpomínal později plukovník Noble: „*Dostal jsem rozkaz vyzvednout velvyslance Murphyho a generála Bulla na letišti (Murphy byl slavný politik a diplomat). Letadlo mělo hodinové zpoždění, a když jsme na recepci přijeli, všechny delegace už byly díky slivovici lehce pod parou. Tato akce byla jednou z mála příležitostí, kdy jsem viděl, že Američan opravdu vyzrál na Rusy. Nejvyšší ruský generál Žukov (již mírně pod vlivem) vytáhl jedno ze svých nejvyšších vyznamenání za statečnost v boji a připíchl je generálu Harmonovi na hrud'. Náš bystře uvažující velitel si z uniformy sundal laciný odznak za výborné absolvování střeleckého kurzu, přišpendlil jej ruskému generálovi na prsa a laskavost mu tak oplatil.*“¹⁸³

---

¹⁸⁰ JANDOVÁ, s. 23–32.

¹⁸¹ LINDA, Petr, *Patton byl váš nejlepší*, Praha 1991, s. 125.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ FOUĐ, JÍŠA, ROLLINGER, s. 197–198.

Kontakt obyčejných amerických a sovětských vojáků probíhal, zejména zpočátku, převážně v přátelském duchu. Při prvním vzájemném setkání si většinou podávali ruce a radostně se objímali. „*Vojáci obou vítězných armád – sovětské i americké – na sebe kolem silnice mávali, mnozí se na křižovatkách objímali, zvedali do výše ruce, které spojovali a naznačovali přátelství a radost z vítězství nad německým fašismem,*“¹⁸⁴ uvádí kronika obce Čmelíny. Vojáci se často nechávali také společně fotografovat. Tak tomu bylo například v Seči, kde si navíc vyměňovali na památku zbraně.¹⁸⁵ Kladnou zkušenost s rudoarmějci popsal ve svých vzpomínkách také Richard Petranek, příslušník 593. zdravotní roty americké armády, který s nimi přišel do styku při své cestě z Plzně do Plané: „*Cestou jsme narazili na ruskou kolonu sestavenou z vozidel tažených koňmi a z džípu o třech pneumatikách! Přejížděli jednosměrný most a my si s nimi krátce popovídali. Byli přátelští a poradili nám kudy dál. Než jsme tuto armádu 19. století opustili, vyměnili jsme si pár slov.*“¹⁸⁶

Kronika Nezvěstic zase hovoří o tom, jak poblíž obce „*Rusové hrávali na harmoniku, zpívali a tančili s Američany*“,¹⁸⁷ zároveň ale zmiňuje, že „*později srdečný vztah přestal*“.¹⁸⁸ To ostatně potvrzuje také vyprávění plukovníka Nobleho: „*Dokud nedorazili ruští straničtí komisaři, vycházeli jsme s Rusy vstřícně. Setkali jsme se s ruským plukovníkem, který velel sektoru sousedícímu s mým. Byl velmi srdečný a pozval mě na večeři na své velitelství. S řidičem jsme překročili přední linii v našem jeepu a po několika dalších kontrolách ruskými strážemi jsme dorazili na ruské velitelství. Zde byla přichystána důkladně připravená recepce, jíž se neúčastnil pouze plukovník, ale také několik ruských generálů. ... Pohostinnost jsme opětovali večeří uspořádanou na mém velitelství pro plukovníka a jeho ctěnou ženu. Plukovník nás na večeři a nápoje pozval znovu, avšak na hranici nás neurvale vrátili zpět. Stráže nás informovaly, že plukovník byl vystřídán.*“¹⁸⁹ Noble ve svých vzpomínkách také zdůraznil, že

---

¹⁸⁴ Pamětní kniha obce Čmelíny, 1925–1958, SOkA Plzeň-jih, AO Čmelíny, s. 155.

¹⁸⁵ Pamětní kniha obce Seče, 1922–1955, SOkA Plzeň-jih, MNV Seč, s. 68.

¹⁸⁶ FOU, JÍŠA, ROLLINGER, s. 237–238.

¹⁸⁷ Pamětní kniha obce Nezvěstice, s. 79.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ FOU, JÍŠA, ROLLINGER, s. 195–197.

sovětští vojáci se neustále snažili zatlačovat americké strážce na demarkační linii více na západ, pod záminkou jejího napřimování. General Harmon pak byl, podle Nobleho, nucen vydat rozkaz, aby Američané zakopali na linii své tanky a nepohnuli se již ani o metr západněji.¹⁹⁰ Nobleho slova koneckonců potvrdila zkušenost Earla Ingrama, jenž konal službu na kontrolním stanovišti v Křísích u Stupna: *„Jednoho dne za námi na naše tankové stanoviště přijel v malém automobilu ruský kapitán se dvěma ‚soudruhy‘. Jeho motiv nebyl úplně jasný, ale chtěl navštívit dům asi 150 metrů za čárou na naší straně. Zdvořile jsem ho odmítl a vysvětlil jsem mu své rozkazy. Tanky byly na ‚čáře‘, kterou jsem mu nemohl dovolit překročit. Po hodně dlouhé debatě navrhl ruský kapitán řešení té patové situace – popojet s tanky o 150 metrů do našeho území. Tanky se však nehnuly z místa a kapitán a jeho kamarádi nespokojeně odjeli a už se nikdy nevrátili.“*¹⁹¹

---

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 195.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 231–232.

5. Oficiální slavnosti a významné události

Během svého pobytu na Plzeňsku se americká armáda účastnila řady oficiálních přehlídek a ceremoniálů, spojených s vojenskými poctami. Několik se jich uskutečnilo například v Rokycanech. Dne 19. května zde byli slavnostně dekorováni důstojníci 9. pěšího pluku 2. pěší divize.¹⁹² O osm dní později, při příležitosti oslav narozenin prezidenta Edvarda Beneše, pak připnul rokycanský starosta Rudolf Hejrovský na prapor 9. pěšího pluku stuhu se zlatě vyšívaným věnováním.¹⁹³ K uctění památky padlých vojáků, pak v Rokycanech proběhla 30. května vojenská přehlídka amerického vojska.¹⁹⁴ Podobné události proběhly také na jiných místech. V Přešticích například místní Podpůrná jednota bývalých vojáků darovala Američanům svůj nejstarší prapor z dob před první světovou válkou.¹⁹⁵

Významným dnem byl pro obyvatele Plzeňska 15. červen, kdy oblast navštívil samotný prezident Beneš, který se, spolu se svojí delegací, jež sestávala z vládních činitelů, mimo jiné například ministra národní obrany generála Ludvíka Svobody nebo ministra zahraničního obchodu Huberta Ripky, zastavil nejprve v Rokycanech. Na demarkační čáře u Rokycan prezidenta přivítalo 21 čestných dělostřeleckých ran. Plukovník Westley z 8. obrněné divize jej následně doprovodil na Masarykovo náměstí, kde se mezitím shromáždilo přibližně 20 000 lidí. Zde na připravené tribuně k Benešovi promluvil nejprve předseda místního národního výboru Zdeněk Blud'ovský, poté starosta města Rudolf Hejrovský. Beneš pak pronesl krátký projev a následně odjel směrem k Plzni.¹⁹⁶ Kolem půl jedenácté dopoledne pak delegace dorazila na plzeňské náměstí Republiky, kde shlédla defilé jednotek americké armády, trvající přibližně hodinu a půl. Následně Beneš vyznamenal na tři desítky amerických důstojníků, mezi nimiž byl také plukovník Noble, jenž později vzpomínal: „*Na tomto slavnostním aktu předal prezident Beneš nejvyšší české vojenské vyznamenání,*

¹⁹² Pamětní kniha Starého Plzeňce, s. 135.

¹⁹³ Pamětní kniha města Rokycan, s. 144.

¹⁹⁴ Pamětní kniha Starého Plzeňce, s. 138.

¹⁹⁵ Prapor vysloužilců Američanům, Lidová demokracie, 16. 6. 1945, I/32.

¹⁹⁶ Pamětní kniha města Rokycan, s. 147–148.

Řád bílého lva, generálu Pattonovi [Patton na této akci přítomen nebyl, od Beneše obdržel řád Bílého lva I. třídy a Československý válečný kříž 1939 až při své návštěvě Prahy 27. července¹⁹⁷ – poz. aut.], *generálu Gayovi a několika velitelům sborů a divizí. Měl jsem to štěstí, že jsem byl jedním z nich. Náš velitel generál Pierce a další mezi nimi obdrželi Čs. válečný kříž.* “¹⁹⁸ Beneš se následně odebral na oběd do Měšťanské besedy a poté opět na náměstí, kde učinil slavnostní řeč k plzeňskému obyvatelstvu. Při svém odjezdu z Plzně se pak ještě zastavil v Žinkovech, aby zde navštívil velitelství 1. československého tankového sboru. „*Co bylo slávy, když tohoto významného muže jsme měli tak blízko, a jindy jsme ho viděli jen v novinách a slyšeli jen v rozhlase. Ženy byly v krojích. Byl zde dudák z Hanácka a hrál panu prezidentovi píseň ‚Zelení hájové‘,*“¹⁹⁹ vzpomínala Květoslava Volfová na Benešovu přítomnost v Žinkovech. Před místním zámekem prezidenta přivítal generál Liška, plukovník Zeman a podplukovník Marek, následovala přehlídka čestné roty. V osm hodin večer pak proběhla večeře za přítomnosti britského velvyslance plukovníka de Walta Mullense a legačního tajemníka velvyslanectví majora Barkera, dále britského plukovníka Bleeckera a také československých a amerických důstojníků.²⁰⁰ Jednalo se o pomyslnou tečku za prezidentovým pobytem na Plzeňsku, který pak odcestoval zpět do Prahy.

Ve středu 4. července proběhly v Plzni slavnosti amerického státního svátku „Dne nezávislosti“. Při této příležitosti uspořádala americká armáda vojenskou přehlídku, které se kromě amerických jednotek účastnily také oddíly československé obrněné brigády. Přítomni přitom, kromě amerických důstojníků a zástupců městské správy, byli také přední představitelé československé armády, vedení náčelníkem štábu generálem Bočkem, a také sovětská delegace v čele s generálem Zadovem. Součástí této slavnosti byly také přelety amerických bojových letadel. Defilé jednotlivých útvarů pak zakončilo 48 salv amerického dělostřelectva, přičemž každá z ran měla představovat jeden z amerických států.

---

¹⁹⁷ LINDA, s. 155.

¹⁹⁸ FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 199–200.

¹⁹⁹ 5. květen u nás v Žinkovech, Žinkovy, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

²⁰⁰ Prezidentova výzva k národu z metropole západních Čech, Lidová demokracie, 17. 6. 1945, I/33.

Po celý zbytek dne pak Američané pořádali jakýsi „den otevřených dveří“, během něhož mělo veškeré obyvatelstvo volný přístup do amerických klubů, biografů a jiných vojenských podniků.²⁰¹

Začátkem srpna zavítal do Plzně sovětský generál Gleb Vladimír Baklanov, jehož příjezd byl oznámen dělostřeleckými salvami. Baklanov, doprovázený svým štábem, se zde setkal s generálem Harmonem a vykonal přehlídku čestné roty. Na závěr Baklanova pobytu se uskutečnila společná recepce v plzeňském Grand hotelu Smitka.²⁰² Dva dny na to, 4. srpna, navštívil západočeskou metropoli americký velvyslanec Laurenc Steinhardt, kterého na náměstí Republiky očekávaly čestné jednotky americké a československé armády. Zde Steinhardt pronesl v českém a anglickém jazyce projev ke shromážděnému obyvatelstvu a poté se odebral na slavnostní oběd s představiteli městské správy a průmyslových podniků. Následně se velvyslanec zúčastnil prohlídky Škodových závodů a plzeňského pivovaru. Poslední Steinhardtovo zastávkou pak byla Měšťanská beseda, kde si poslechl symfonický koncert, dirigovaný Walterem Duclouxem.²⁰³

V polovině stejného měsíce ohlásil japonský císař Hirohito, že je Japonsko připraveno podepsat kapitulaci. Znamenalo to brzké ukončení bojů v Pacifiku a tím pádem také úplný konec druhé světové války. Americké velení se tuto významnou událost rozhodlo oslavit vojenskou přehlídkou, uspořádanou 18. srpna. Její součástí byl tentokrát, kromě amerických a československých jednotek, také oddíl Rudé armády. Defilé bylo doprovázeno vojenskou hudbou a zakončeno salvou z děl, houkáním sirén a odbíjením zvonů plzeňských kostelů. Při této příležitosti se na čestné tribuně sešli američtí, sovětsí a českoslovenští generálové, americký velvyslanec Steinhardt, primátor Plzně Ullrich a zástupci národního výboru.²⁰⁴ Generál Harmon na slavnosti pronesl projev, ve kterém vyzdvihl důležitost okamžiku: „*Ode dne, kdy v roce 1937 Japonsko zahájilo útok na Čínu, ocitl se svět ve válce. Dnes po osmi letech probouzí se svět do nového*

---

²⁰¹ Plzeň oslavila americký národní svátek, Práce-západočeské vydání, 6. 7. 1945, I/51.

²⁰² Generál Baklanov hostem Američanů, Pravda, 3. 8. 1945, I/71.

²⁰³ Uvítání amerického velvyslance v Plzni, Pravda, 5. 8. 1945, I/73.

²⁰⁴ Američané oslavili v Plzni konec války, Zprávy ONV v Plzni, 24. 8. 1945, I/13.

*svítání míru. Je to den, na který naše rodiny a naši drazí tak úzkostlivě a přesto plni nadějí čekali. Je to den, pro který jsme my vojáci tak dlouho bojovali, trpěli a obětovali své životy. Děkuju Bohu, že právě my patříme k těm vyvoleným, kterým bylo dopřáno zůstatí naživu a dočkati se okamžiku, kdy mír se opět vrací do našich domovů a my k našim rodinám.*²⁰⁵ Na programu bylo také tancování v plzeňských ulicích a na náměstí, dále filmová představení v Elektře a slavnostní bankety v Grand hotelu Smitka. Od tří hodin odpoledne měli všichni vojáci spojeneckých armád, včetně jejich přátel, zajištěno v takzvaných Rest centrech pivo zdarma.²⁰⁶

Dne 14. září do Plzně přiletěl samotný velitel 3. americké armády generál George S. Patton. Na Borském letišti jej přivítal generál Harmon. Patton zde vykonal přehlídku čestného útvaru americké armády a poté promluvil k vojákům. Oba generálové se pak vydali na krátkou návštěvu Rokycan, kde shlédli defilé místní vojenské posádky. Také tady následoval rozhovor Pattona s mužstvem, po němž se vrátil zpět do Plzně. V Grand hotelu Smitka pak proběhla slavnostní recepce na jeho počest.²⁰⁷

Američtí důstojníci byli přítomni také oslavám českého státního svátku 28. října, kdy na náměstí Republiky proběhla přehlídka československého vojska. Generál Harmon, plukovník Noble a britský konsul plukovník Perkins se pak zúčastnili také slavnostního znovuoživení sochy Tomáše Garriguea Masaryka na Masarykově náměstí v Plzni. S československým generálem Rytířem a primátorem Ullrichem pak Američané slavnostně poobědvali.²⁰⁸

Slavnosti pořádané americkou armádou se mezi obyvatelstvem těšily značnému zájmu. Patříčně vyzdobené plzeňské náměstí se při každé této příležitosti zaplnilo desítkami tisíc lidí, kteří nadšeně přihlíželi pochodujícím armádním útvarům a velkému množství nejrůznější vojenské techniky. „*Jak se nám líbily jejich vojenské přehlídky, zejména při návštěvě našeho pana prezidenta,*“²⁰⁹ vzpomínala Věra Švarcová. Podobně hovořila také paní Hiršová:

²⁰⁵ Proslov generála E. N. Harmona dne 18. 8. 1945, AmP, MěstNV Plzeň, kr. č. 214.

²⁰⁶ Observance of V–J Day, Plzeň, 16. 8. 1945, AmP, MěstNV Plzeň, kr. č. 214.

²⁰⁷ Generál Patton v Plzni, Mladá fronta, 19. 9. 1945, I/113.

²⁰⁸ Radostná oslava 28. října v Plzni, Svobodné slovo, 30. 10. 1945, I/145.

²⁰⁹ 5. května 1945, Plzeň, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

*„Když pořádali přehlídku vojska v den svátku americké nezávislosti, takovou krásu dosud Plzeň ve svých dějinách neviděla.“*²¹⁰ Tyto sváteční události si vysloužily pozornost také řady filmových kamer a fotoaparátů, o jejich slavnostním průběhu a masové účasti občanů se tedy lze přesvědčit také na základě dochovaných filmových záznamů a značného množství dobových fotografií (viz příloha č. 7 a č. 8).

---

²¹⁰ Američané v Plzni, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/58–59.

6. Škody způsobené americkou armádou

6.1 Trestná činnost

Američtí vojáci samozřejmě nebyli všichni stejní, a přestože udržovali s obyvatelstvem přátelský vztah, došlo během jejich pobytu k několika excesům, jejichž následkem bylo poničení soukromého majetku a v některých případech i zranění či smrt civilisty. Například 29. května byl americkým vojínem černé pleti postřelen průvodčí Václav Gabriel, konající službu na plzeňském nádraží.²¹¹ V Dobřanech zase tři američtí vojáci 13. června přepadli, a třemi ranami zasáhli místního četníka Antonína Vomáčku při obchůzce.²¹² Další podobný případ se odehrál 6. září ve Vídeňské kavárně v Plzni, kde dva američtí vojáci požadovali alkohol a když byli odmítnuti, vytáhl jeden z nich zbraň. Při následném souboji pak vystřelil na místního výčepního, kterého sice minul, ale zasáhl paní Františku Hrbáčkovou, která následující den podlehla svým zraněním.²¹³ Docházelo také k incidentům, kdy vojáci namířili zbraně proti sobě, tak tomu bylo například v Plzni u Pekla, kde „došlo k přestřelce mezi černochoy. Jeden z projektilů vnikl oknem do restauračních místností pana Kysely, kde se zaryl do stěny. Přítomní hosté unikli jen o vlas zranění. Přivolaná americká policie ihned zakročila a denní hosty z restaurace p. Kysely osvobodila“.²¹⁴

Někteří příslušníci americké armády ohrožovali civilisty přímo v ulicích, požadovali po nich alkohol, a když jim dotyčný odpověděl, že žádný nemá, začali jej bít. Zdokumentovány jsou také případy, kdy se vojáci místních ptali, zda jsou Češi a dostali-li kladnou odpověď, dotyčného fyzicky napadli.²¹⁵ V Úherci u Nýřan devět vojinů dokonce vyhrožovalo, že místní Čechy postřílí a následně tři občany, mezi nimi i těhotnou ženu, zbili.²¹⁶ Výjimkou nebyla ani

²¹¹ Zpráva č. US/6813/5427, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²¹² Pamětní kniha města Dobřany, s. 14.

²¹³ Zpráva č. US/6813/4185, AmP, Plzeň, nedatováno, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²¹⁴ Přestřelka černochoů u Pekla, Nový den, 24. 11. 1945, I/163.

²¹⁵ Zpráva č. US/6813/4290, či Zpráva č. US/6813/4825, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²¹⁶ Americký vojin-výtržnosti č. jednací 1915/45, Plzeň, 18. 8. 1945, Státní oblastní archiv Plzeň, Oblastní velitelství SNB Plzeň 1928–1950, kr. č. 6.

loupežná přepadení. Například na Wilsonově mostě byl dvěma americkými vojíny okraden o hodinky Josef Kratochvíl.²¹⁷ Jiný voják se zase pokusil vyloupit kiosky na Palackého náměstí, a když mu majitel odmítl vydat zboží, odcizil mu jeho náprsní tašku s hotovostí a útržky potravinových lístků.²¹⁸ Podobně přišel také Václav Heller, kterého přepadli dva američtí vojíni, o 2 497 Kčs.²¹⁹ Násilí se nevyhnulo ani ženám. Při cestě ze Švihova do Plzně nabídl jeden americký voják odvoz Janě Skalové a Anně Ploužkové, které nabídku přijaly. V autě však byly obě obtěžovány a paní Ploužková ze strachu raději vyskočila z vozu, přičemž si přivodila smrtelná zranění. Paní Skalová pak byla dotčným vojákem znásilněna v nedalekém lesíku.²²⁰

Američtí vojáci se občasně dopustili také různých druhů vandalismu, ať už se jednalo o rozbíjení výloh a oken, nebo o výtržnosti v různých podnicích. Často tak přitom jednali pod vlivem alkoholu. V plzeňské restauraci Ostende u Boleveckého rybníka například došlo ke rvačce mezi samotnými vojíny, kteří byli následně vyvedeni ven vojenskou policií, jeden z nich však ještě stihl bez zjevného důvodu udeřit do obličeje jednoho ze zaměstnanců.²²¹ V hostinci Jaroslava Stupky zase opilí vojáci obtěžovali jednoho večera hosty, upíjeli jim z jejich piv a některým bránili v odchodu z podniku.²²² Podobně ve vinárně plzeňského hotelu Praha zničili jiní příslušníci amerického vojska nábytek, včetně hudebních nástrojů místní kapely.²²³ V Liticích pak měli lidé strach se přiblížit k místnímu opuštěnému pavilonu Tělovýchovného národního výboru, neboť zde Američané často pořádali soukromé večírky, při kterých stříleli do stěn a do stropu.²²⁴ Někteří vojáci také bujaře slavili konec války s Japonskem. Kronika Starého Plzně například hovoří o tom, jak „*podnapilí vojáci stříleli okny školní budovy (zavřenými) a vyhazovali prázdné lahve, židle i jiný školní majetek na náměstí*“.²²⁵

²¹⁷ Zpráva č. US/6813/5399, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²¹⁸ Zpráva č. US/6813/4354, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²¹⁹ Zpráva č. US/6813/4348, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²⁰ Zpráva č. US/6813/4476, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²¹ Zpráva č. US/6813/4273, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²² Zpráva č. US/6813/5367, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²³ Zpráva č. US/6813/5179, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²⁴ Zpráva č. R-20/140, Plzeň, 29. 3. 1947, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²⁵ Pamětní kniha Starého Plzně, s. 146–147.

Na svědomí měli Američané také několik vloupání. Dne 3. června například vnikl americký voják do domu pana Karla Hadrbolece, který jej přistihl a mezi oběma tak došlo k zápasu, během něhož Hadrbolec utrpěl zranění na hlavě. Útočník následně uprchl, neboť dcera zraněného přivolala pomoc.²²⁶ V listopadu zase vojenská policie zajistila jednoho amerického vojína v bytě pana Antonína Kouši, kde rozbil skleněné dveře a zamazal krví nástěnnou malbu.²²⁷ Také k Jiřině Naxerové se jednoho večera sami pozvali dva američtí vojáci, kteří vylomili dveře jejího bytu a následně zde strávili asi dvě hodiny, během nichž se chovali víceméně slušně. Po jejich odchodu ale paní Naxerová zjistila, že jí zmizely náramkové hodinky.²²⁸

Příslušníky americké armády bylo také odcizeno několik osobních automobilů. Stalo se tak například 9. května, kdy dva vojáci odjeli ve voze Františka Zíky, který se tou dobou nacházel na návštěvě u svého přítele.²²⁹ Na svoji ochotu pak doplatil Josef Aschenbrenner, když souhlasil, že odveze dva Američany, z nichž jeden měl zraněnou nohu, na plzeňské letiště. Poté co je dovezl k bráně, žádali ho vojáci o zapůjčení vozu, aby mohli dojet k blízké ošetřovně. Aschenbrenner nakonec souhlasil a svoje vozidlo již více neviděl.²³⁰ Nejčastěji se však lidem ztrácela jízdní kola, která si američtí vojáci hojně vypůjčovali (často bez svolení majitelů) a v řadě případů si je již ponechali. Pan František Tupý o své kolo přišel dokonce přímo za jízdy, když ho z něj shodil voják afroamerického původu, kolo mu sebral a odjel na něm sám.²³¹ Podobně přišli někteří občané také o jiný majetek. Miloslav Kroc například zapůjčil svůj radiopřijímač na večírek pořádaný Američany a již jej nedostal zpět.²³² Panu Václavu Singerovi zase jeden z amerických vojáků nabídl, že mu jeho rozbité rádio opraví, ale poté mu ho již nevrátil.²³³ Paní Matylda Vaněčková pak

---

²²⁶ Zpráva č. US/6813/5323, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²⁷ Závěr č. DFC273, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²⁸ Zpráva č. US/6813/4213, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²²⁹ Zpráva č. US/6813/4384, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³⁰ Zpráva č. US/6813/4346, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³¹ Zpráva č. US/6813/4379, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³² Zpráva č. US/6813/5487, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³³ Zpráva č. US/6813/4329, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

jednomu Američanovi důvěřovala natolik, že mu půjčila 40 000 Kčs, které jí dotyčný už nikdy nesplatil.²³⁴

6.2 Nehody

Během pobytu americké armády se značně zvýšil provoz v českých ulicích, což mělo za následek řadu dopravních nehod. Některé se obešly bez újmy na zdraví, jiné však skončily těžkými zraněními či smrtí československých občanů. Například 29. června se na Rooseweltově mostě v Plzni srazilo osobní auto, řízené československým poručíkem Petrem Hrnčířem, s americkým nákladním vozem. Hrnčířův spolujezdec Jiří Samlot přitom utrpěl tržnou ránu na hlavě a zlomeninu levé nohy.²³⁵ Dne 14. listopadu se jednomu americkému vojínovi vymkl kontrole jeho jeep u Habrmannova mostu, kde s ním narazil do stromu. Ve voze byl tou dobou ještě jeden americký voják a dvě dívky, které utrpěly lehká zranění. Američané pak prchli před přivolanou vojenskou policií díky jejich kolegovi, jenž poté co na místo dorazil, předstíral, že patří k „mpíkům“ a vojíny odvedl, než ti skuteční dorazili.²³⁶ Podobně nezvládl řízení Američan Dean Merrill, který v Plzni na Klatovské třídě najel do Ladislava Kopáčka a tím jej usmrtil.²³⁷ U Zruče pak nepřežil srážku s autem amerického červeného kříže pan František Stejskal.²³⁸ Nehody se nevyhnuly ani veřejné dopravě. Dne 9. září například narazil Daniel Frazer svým jeepem do tramvaje na Benešově třídě, následkem čehož zemřel jeho spolujezdec Evžen Chott z Plzně.²³⁹ Smrt na českých silnicích se nevyhnula ani samotným Američanům. Například u Chocenic zemřeli při autonehodě dva američtí vojáci. Stejně přišli o život také pobočníci generála Harmona kapitáni Francis Claudman a Edmund Nixon spolu s jejich řidičem desátníkem Marionem Batsonem, když jejich vozidlo dostalo smyk na silnici mezi Plzní a Rokycany, kde následně sjelo z dvou metrového srázu a havarovalo.²⁴⁰

---

²³⁴ Zpráva č. US/6813/4380, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³⁵ Zpráva č. US/6813/4525, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³⁶ Zpráva č. US/6813/4814, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³⁷ Zpráva č. US/6813/4917, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²³⁸ Autonehoda u Zruče, Práce-západočeské vydání, 3. 8. 1945, I/74.

²³⁹ Zpráva č. US/6813/4175, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴⁰ Velká nehoda amerického auta, Nový den, 18. 9. 1945, I/107.

Američtí vojáci svým stylem jízdy také občas neúmyslně poškodili soukromý majetek občanů. V ulici Pod Záhorskem například americký nákladní vůz prorazil zeď domu paní Selilové, když se před ním snažil otočit.²⁴¹ Podobně projelo jednoho včera americké auto stěnou kiosku paní Anny Klinderové.²⁴² Na rohu Tylovy a Benešovy třídy zase americký nákladní vůz nevybral zatáčku a najel přímo do výlohy manželů Zuvačových.²⁴³ Také paní Marie Humlová přišla o výkladní skříň svého obchodu v Jungmanově ulici, když do ní nacouvalo americké vozidlo, jehož řidič se snažil zajet do dvora Grand hotelu Smitka.²⁴⁴ V Solní ulici nerespektoval jednoho dne americký voják, sedící za volantem nákladního auta, nařízený jednosměrný provoz a v zakázaném směru ulicí projel. Protože se však musel vyhnout zde stojící tramvaji, musel vjet na chodník a zde strhl oboustrannou reklamní tabuli firmy pana Ladislava Hellera.²⁴⁵ V zatáčce mezi Mikulášskou a Leninovou třídou pak jiný americký vůz poničil reklamu společnosti Praga, když sjel ve vysoké rychlosti ze silnice a narazil do ní.²⁴⁶

Za přítomnosti americké armády došlo na Plzeňsku také k několika nehodám způsobeným neopatrnou manipulací se zbraněmi a municí. Stalo se tak například 7. května, během hovoru mezi třemi plzeňskými občany a jedním Američanem, jehož zbraň, kterou krátce předtím dotyčným půjčil, sama vystřelila a zasáhla jednoho z přítomných, pana Špulka. Ten pak druhý den v nemocnici na následky zranění zemřel.²⁴⁷ Podobný případ se odehrál 21. května ve dvoře požární stanice v Plzni. Američtí vojáci si zde vyndávali náboje ze svých revolverů a házeli si je na hromádku k nohám. V tu chvíli je míjel jeden z hasičů Jaroslav Stuchl, který si na zemi všiml osamocené náboje a sehnul se pro něj, aby jej přihodil k ostatním. V tom okamžiku však z hloučku Američanů vyšel výstřel, který Stuchla zasáhl pod kolena na obou nohách. Vojáci pak hasiče okamžitě naložili do vozu a odvezli do nemocnice, kde byl sice ošetřen, ale

---

²⁴¹ Zpráva č. US/6813/5494, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴² Zpráva č. US/6813/4943, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴³ Zpráva č. US/6813/5321, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴⁴ Zpráva č. US/6813/4897, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴⁵ Zpráva č. US/6813/4867, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴⁶ Zpráva č. US/6813/5120, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴⁷ Zpráva č. US/6813/4190, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

zranění mu způsobila trvalou invaliditu.²⁴⁸ Jindy zase američtí vojáci stříleli jen tak pro radost přes řeku nad Kalikovským mlýnem v Plzni do staré budovy na opačném břehu. Jednomu z nich však po několika ranách nechtěla zbraň znovu vystřelit, a poté co několikrát neúspěšně stiskl její spoušť, ji sklonil zklamaně k zemi. V tom okamžiku ale puška spustila a trefila vedle sedícího třináctiletého mladíka, kterého vojáci následně předali do lékařské péče.²⁴⁹ Nebezpečná byla také špatně uskladněná munice a výbušniny. V areálu plzeňského pivovaru například usmrtil osmiletého Karla Utlera granát, který chlapec našel mezi vyřazeným materiálem americké armády. Mrtvých přitom mohlo být více, neboť chvíli před výbuchem se v místě nacházely ještě další děti.²⁵⁰ V Černicích si Ladislav Železný všiml na polní cestě pohozeného granátu, pravděpodobně amerického, který poté, co jej dotýčný zvedl, vybuchl a amputoval mu jednu ruku.²⁵¹ Podobných případů, kdy si lidé neopatrným zacházením s vojenským materiálem způsobili větší či menší zranění, byla v poválečné době celá řada.

6.3 Škody vzniklé samotným pobytem amerického vojska

Americká armáda po sobě zanechala také řadu škod vyplývajících již jen z její samotné přítomnosti. Vojenská technika parkovala často na polích a loukách, čímž došlo k rozježdění pozemků a zničení úrody majitelů. Nejvíce poškozeno přitom bylo prostranství v Plzni v Bolevci a Koterově, kde Američané zřídili polní letiště. Poničeno bylo také mnoho cest a silničních dlažeb, které nebyly stavěny na hmotnost těžkých amerických tanků. Bez následků se neobešlo ani odstřelování ukořistěné německé munice, kterou američtí vojáci přiváděli k detonaci v lese u Valchy, ve Lhotě u Dobřan, či v lomu u Starého Plzeňce. O tom, jak silné tyto exploze byly, svědčí fakt, že při nich bylo poškozeno mnoho domů, nacházejících se přibližně jeden kilometr od daného místa. Františku Koukolíkovi například tlakové vlny a otřesy, vyvolané těmito výbuchy, rozbily okna, vytrhaly dveře i se zámky a způsobily sesypání stropu v předsíni jeho

---

²⁴⁸ Zpráva č. US/6813/4280, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁴⁹ Zpráva č. US/6813/4236, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁰ Zpráva č. US/6813/4402, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵¹ Zpráva č. R 20/188–46, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

rodinného domku.²⁵² Paní Marii Bauerové poškodily kromě dveří a oken také komín a střechu.²⁵³ Panu Sedlákovi dokonce roztrhly jednu zeď a poničily komín tak, že jej musel zbourat.²⁵⁴ A v tomto výčtu by bylo možné ještě pokračovat.

Sedmi měsíční pobyt amerických vojáků zanechal následky také v prostorách, kde bylo mužstvo ubytováno. V budově plzeňské pošty v Solní ulici zůstaly po odchodu Američanů vypáčené skříně a stolní zásuvky, zmizelo také několik předmětů, které zde byly uloženy.²⁵⁵ Podobně tomu bylo také na jiných místech. V obecní škole v Lobzích po sobě příslušníci americké armády zanechali násilím otevřenou skříň v ředitelně, ze které byl odcizen promítací přístroj.²⁵⁶ Stejně tak byly zjištěny značné škody v místnostech školy na Chodském náměstí.²⁵⁷ Z úřadu Ochrany práce zase během přítomnosti amerického vojska zmizelo osm psacích strojů a značná hotovost uložená v místní pokladně.²⁵⁸ Výjimkou nebyly ani škody v soukromých bytech. Například paní Novotná, která v době osvobození přebývala u své matky, našla po odchodu Američanů ve svém bytě poškozený nábytek a chybělo jí zde několik věcí, včetně dámského oblečení.²⁵⁹ Podobná překvapení přitom čekala i na mnoho jiných majitelů nemovitostí, jejichž prostory Američané využívali.

---

²⁵² Zpráva č. R–20/130, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵³ Zpráva č. 10–69/49, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁴ Zpráva č. R 20/179–46, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁵ Zpráva č. US/6813/4651, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁶ Zpráva č. US/6813/4691, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁷ Zpráva č. US/6813/4690, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁸ Zpráva č. US/6813/4628, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

²⁵⁹ Zpráva č. US/6813/4263, Plzeň, nedatováno, AmP, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

7. Odchod Americké armády

Demarkační linie a přítomnost dvou osvobozeneckých armád komplikovala československým úřadům jejich správní povinnosti a zároveň bránila plnohodnotnému znovunabytí státní suverenity. Československá vláda se tak již 21. června obrátila na zmocněnce Spojených států amerických A. Kliefortha s požadavkem na obnovení správní suverenity Československa. V následných jednáních mezi československou, americkou a sovětskou vládou pak bylo dosaženo dohody o brzkém odchodu obou vojsk ze země. Československo tak americké a sovětské jednotky opustily k 1. prosinci roku 1945.²⁶⁰

Oficiální rozloučení s americkou armádou proběhlo v Plzni na náměstí Republiky 20. listopadu. Tohoto slavnostního aktu se účastnila řada významných vládních představitelů, například ministr národní obrany Ludvík Svoboda, ministr zahraničí Jan Masaryk nebo náměstek předsedy vlády Ján Ursíny. Přítomen byl také generál Boček, primátor města Prahy Petr Zenkl a americký velvyslanec Steinhardt. Během ceremoniálu proběhla přehlídka jednotek americké a československé armády, včetně vzájemného dekorování příslušníků obou armád. Generál Harmon vyznamenal 15 československých důstojníků, mezi nimi například generála Píku, generála Janáčka nebo podplukovníka Sítka, a generál Svoboda naopak předal 15 americkým důstojníkům řád Bílého lva III. třídy, dvěma řád Bílého lva IV. třídy a 51 amerických vojáků obdrželo Československý válečný kříž 1939, osm pak Československou medaili za zásluhy I. stupně. Po přednesení proslovů pak slavnost zakončila americká a československá státní hymna.²⁶¹

Dne 26. listopadu zavítal do Plzně ministr dopravy generál Hasal, aby se zde osobně rozloučil s generálem Harmonem, kterému poděkoval za pomoc americké armády při opravách komunikací a předal mu v Cizineckém domě Škodových závodů plastiku sv. Jiří v zápasu s drakem, jakožto symbol boje proti nacismu. Od zástupců státních drah v Plzni pak Harmon obdržel mísu

---

²⁶⁰ PECKA, s. 66–67.

²⁶¹ Československá vláda se rozloučila s americkou armádou v Plzni, Lidová demokracie, 21. 11. 1945, I/163.

z broušeného skla, miniaturu lokomotivy a album s fotografiemi zachycujících pobyt amerických vojáků v Čechách.²⁶² Na památku si Harmon z Československa odvezl také loveckou kulovnici, kterou mu darovala brněnská Zbrojovka prostřednictvím delegace mládeže.²⁶³ V den svého odjezdu, tedy 30. listopadu pak Harmon převzal od primátora města Plzně dar pro americkou armádu, v podobě bronzové sošky od Jana Štursy s názvem „Raněný“.²⁶⁴

Z některých vesnic vojáci odešli již během předešlých měsíců, kdy se postupně stahovali do větších měst. Zbylé obce se pak s americkou armádou rozloučily v druhé polovině listopadu. V Dobřanech byl 26. listopadu uspořádán taneční večírek, během něhož se s americkými vojáky rozloučil jménem místního národního výboru jeho předseda Trykar, který zároveň předal majoru Ernestu Negymu dar města v podobě souboru broušeného českého skla.²⁶⁵ Podobně tomu bylo také v dalších menších obcích, například v Čižicích velitel amerického útvaru daroval obyvatelstvu na památku americkou vlajku, ti mu následně nechali zhotovit fotoalbum, které mu zaslali na jeho adresu.²⁶⁶

Poslední americké jednotky opustily Československo 30. listopadu. V zemi zůstala pouze likvidační komise, která svoji činnost zahájila 3. prosince 1945. Komise, sídlící v Plzni v Riegrově ulici, měla na starosti záležitosti týkající se americké přítomnosti v Čechách. Vyřizovala především žádosti o náhradu neválečných škod, způsobených pobytem amerických vojsk. Tyto škody se vláda Spojených států amerických zavázala poškozeným proplatit, pokud dotýčný jednoznačně prokáže, že mu újma byla způsobena příslušníkem americké armády. Žadatel musel být zároveň občanem spojeneckého národa a podat svoji žádost nejpozději jeden rok od dané události.²⁶⁷

Američtí vojáci strávili na Plzeňsku téměř sedm měsíců, během kterých si na ně obyvatelé zvykli natolik, že po odchodu americké armády z Československa, postrádalo mnoho lidí jejich všudypřítomnost. „*V plzeňských*

---

²⁶² Rozloučení čs. ministerstva dopravy s americkou armádou, Nový den, 27. 11. 1945, I/165.

²⁶³ Vděčnost generálu Harmonovi, Nový den, 25. 11. 1945, I/164.

²⁶⁴ Generál Harmon odjel z Plzně, Lidová demokracie, 30. 11. 1945, I/171.

²⁶⁵ Pamětní kniha města Dobřany, s. 17.

²⁶⁶ Pamětní kniha obce Čižic, 1938–1957, SOkA Plzeň-jih, MNV Čižice, s. 52.

²⁶⁷ Vyhláška ministerstva vnitra č. G-8350-6/3-46-III/1, Praha, 8. 3. 1946, Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

ulicích bylo smutno. Chyběly jejich jeepy, které se tak rychle a nezištně pohybovaly ulicemi,²⁶⁸ vzpomínala paní Bosáková. Podobně to cítila také paní Strnadová: „Na Američany jsme byli již tak zvyklí, že když odjeli, pořád nám něco scházelo, hlavně hluk na ulicích.“²⁶⁹ Věra Švarcová pak ve svých vzpomínkách připomněla, co znamenali Američané pro většinu Čechů: „*Jak jsme je rádi poslouchali, když mezi sebou hovořili a prováděli různé legrační kousky. Ale vše má svůj konec a naše rozloučení bylo velice smutné. I město se nám zdálo nějak chudé bez visících noh z oken, což bylo jejich zvykem, a jejich hudby. Těžko jsme se loučili, neboť jsme věděli, že nám odchází naši osvoboditelé, zachránci, kteří společně s Rudou armádou a Angličany, Francouzy a jednotkami různých států osvobodily celou Evropu od hrůzovlády německé, a kteří také i nás přišli osvobodit. Jsme jim za to vděční a nikdy na ně nezapomeneme.*“²⁷⁰

Samotní Američané na svůj pobyt na Plzeňsku rádi vzpomínali a s některými rodinami si ještě několik let po válce dopisovali. Již v prosinci 1945 jeden z nich napsal: „*Poznali jsme na svých cestách mnoho národů, ale přiznávám, že čeští lidé byli k nám ze všech nejmilejší. Jejich domovy skýtaly nám hřejivé vzpomínky vlastních domovů za oceánem, jejich hovory byly dobrým seznámením dvou vzdálených a přece si tak blízkých národů. Jsme jim vděční a nikdy nezapomeneme....*“²⁷¹ Podobně vzpomínal po letech také John Pershing Wakefield, který v roce 1945 sloužil u 2. pěší divize: „*Většina z nás sotva kdy slyšela o této malé zemi v srdci Evropy. ... Vládla zde skutečně srdečná atmosféra. Nejlepším zakončením naší strastiplné cesty od pláže Omaha přes Normandii, Brest a Německo bylo osvobození části Československa. Poznali jsme, že rychle nabytá úcta a důvěra k nám je opravdová, neboť nás naši přátelé bez váhání ubytovali ve svých domovech. Na rozličných slavnostních obědích, přehlídkách, tanečních večírcích jsme se společně radovali z velkého vítězství. Byli jsme si vědomi, že jediným světlym bodem naší těžké bojové cesty Evropou*

²⁶⁸ Květnová revoluce, Plzeň, 16. 5. 1945, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/60–61.

²⁶⁹ Květnová revoluce v Nezdicích u Přeštic v roce 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

²⁷⁰ 5. květen 1945, Plzeň, 29. 4. 1947, AmP, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

²⁷¹ Američtí vojáci píší ze své vlasti, Nový den, 23. 12. 1945, I/187.

*bylo Československo.*²⁷² Od roku 1990 se řada veteránů z amerických jednotek, které v roce 1945 pobývaly v západních Čechách, účastní pravidelně každoročních „Slavností svobody“, konaných v Plzni u příležitosti oslav konce druhé světové války v Evropě a osvobození západních Čech americkou armádou. Někteří z nich se při těchto příležitostech znovu setkali s lidmi, kteří je v roce 1945 ubytovali ve svých domovech. Podařilo se to například Earlu Ingramovi: *„Do Plzně jsme se opět vrátili v květnu 1995, abychom se účastnili oslav, odhodláni najít lidi, kteří k nám v květnu 1945 byli tak laskaví. Po skončení oslav jsme tedy pokračovali v pátrání; také díky pomoci skvělé tlumočnice, paní Kamily Velkoborské, jsem se po letech opět shledal se dvěma hodnými laskavými dámami, které stále bydlí v Jablonského ulici – kde jsem v květnu 1945 byl ubytován já. Tyto dámy a jejich rodiny nám – mně a mým kolegům vojákům – tehdy věnovaly tolik, co ani asi samy netušily: pohodlí a pocit, že jsme vítáni.*²⁷³

---

²⁷² FOUČEK, JÍŠA, ROLLINGER, s. 219.

²⁷³ Tamtéž, s. 233.

Závěr

Nadšené vítání americké armády při jejím příjezdu na Plzeňsko bylo celkem pochopitelné a předpokladatelné, vzhledem k nejistému průběhu národního povstání. Přátelské vztahy však pokračovaly také v následujících dnech a to i přes mírné rozpaky, které mezi lidmi způsobilo volání pražského rozhlasu o pomoc, na něž vojáci nijak nereagovali. Mnoho lidí toto počínání Američanů nechápal, neboť jim nebyla známa dohoda mezi americkým a sovětským velením, zakazující americkým jednotkám překročit stanovenou linii Karlovy Vary-Plzeň-České Budějovice. Přesto byla takřka jedinou překážkou ve styku vojáků s obyvateli jazyková bariéra, neboť angličtinu v Čechách mnoho lidí neovládalo. Tyto nesnáze však byly brzy překonány, ať již za pomoci jiných jazyků nebo ukazovací řeči. Postupně se navíc obě strany přiučily některým anglickým respektive českým výrazům.

Značnému zájmu civilistů se těšila především americká výstroj a výzbroj, která v mnohém předčila očekávání většiny Čechoslováků. Velký údiv přitom vyvolávalo zejména kvalitní zásobování vojáků obsahující velké množství rozličných druhů potravin, z nichž některé, jako například žvýkačku, viděli lidé poprvé v životě. Přestože byli vojáci v tomto ohledu soběstační, rádi se nechali také pohostit českými specialitami v podobě různých koláčů, buchet či typických českých knedlíků. Američané byli oblíbenými hosty ve většině českých domácností. Jejich přítomnost vyhledávaly velice rády také děti, které si z takovýchto setkání často odnesly čokoládu či jinou podobnou sladkost. Velkou pozornost pak vojáci budili u českých děvčat, což ostatně dokládá značné množství uzavřených sňatků. To bylo také důvodem k občasným menším potyčkám s místními hochy, kteří na ně žárlili.

Na Plzeňsko dorazili v řadách amerických jednotek také vojáci tmavé pleti, jež byli u obyvatelstva stejně oblíbení jako jejich „bílé“ kolegové. Pro Čechoslováky však bylo překvapením poněkud odměřené chování těchto „bílých“ vojáků ke svým spolubojovníkům afroamerického původu. Z dobových svědectví také vyplývá, že většina lidí měla raději vojáky V. sboru, tedy muže

z 16. obrněné divize, 97. pěší divize a především „Indiány“ z 2. pěší divize, kteří opustili Československo v druhé polovině června. Vojáci nových jednotek, kteří zaujali jejich místo, se již podle pamětníků chovali odměřeněji a byli také více náchylní k požívání alkoholu. Nicméně i s těmito muži se obyvatelé brzy spřátelili a nadále tak převažoval vzájemný přátelský vztah. Především velitel XXII. sboru, jenž v zemi nahradil sbor V., generál Harmon byl všeobecně považován za velkého přítele československého národa.

K utužování přátelských vztahů přispěla také výpomoc americké armády v hospodářské oblasti, díky níž byla urychlena poválečná obnova Plzeňska. Velice významná byla v tomto případě asistence při žňových pracích a také při odklizení trosk a opravě zničených komunikací. Přínosné bylo také školení českých inženýrů v rámci třítýdenního kurzu pořádaného v Plzni, během něhož byly prezentovány praktické ukázky využití moderních pracovních strojů. V neposlední řadě je pak nutné zmínit americké vojenské zdravotnictví, díky kterému se do Čech dostala řada tehdejších lékařských novinek v podobě krevní plazmy, sulfo-preparátů či penicilinu.

Během svého pobytu na Plzeňsku neměli vojáci mnoho povinností. Namísto toho se účastnili různých kulturních událostí, včetně několika vystoupení slavných amerických osobností, pořádali taneční zábavy a sehráli řadu sportovních utkání s domácími celky. Čas si mnozí krátili sledováním filmů v polních biografech a k dispozici měli také vlastní tisk, vydávaný jednotlivými jednotkami. Využít mohli také anglicky psané příručky o Československu, obsahující například výtah z československých dějin nebo přehled zajímavých míst, což podporovalo zájem vojáků dozvědět se o Československu co nejvíce. Hojně pak využívali možnost zájezdu do Prahy, který jim nabízelo v Plzni vzniklé rekreační středisko.

K situaci na demarkační čáře, lze na základě dobových pramenů říci, že, alespoň na Plzeňsku, nebyli američtí vojáci tak „pocitiví“ v kontrole dokumentů jako jejich kolegové z Rudé armády a projít jejich stanovištěm tak bylo o něco snadnější než tím sovětským. Srovnáme-li pak příslušníky obou armád očima pamětníků, zjistíme, že zde byly určité rozdíly. Především ve výstroji a výzbroji,

přičemž bylo již na první pohled zřejmé, že americká armáda je na tom v tomto ohledu mnohem lépe. S tím souvisí také fakt, že zatímco Američané byli kvalitně zásobováni a byli tak soběstační, Sověti naopak často přikročovali k rekvírování dobytka statkářům, což poněkud poškodilo jejich reputaci. Přesto však byl na Plzeňsku postoj obyvatelstva k Rudoarmějcům stejně přátelský jako k Američanům, neboť Sověti byli Čechoslováky chápáni jako bratrský slovanský národ. Vztahy mezi americkými a sovětskými vojáky, kteří na Plzeňsku přicházeli do styku, pak lze hodnotit víceméně kladně, z určitých náznaků však vyplívá, že časem začala hrát svoji roli politika, která tyto vztahy ochladila a vlastně tak předznamenala začátek Studené války mezi Západem a Východem.

Američtí vojáci samozřejmě nebyli všichni stejného ražení a bylo by neobjektivní tvrdit, že se během svého pobytu na Plzeňsku chovali vždy v mezích zákona. Případy, uvedené v šesté kapitole této práce, dokazují, že se příslušníci amerického vojska dopustili řady trestných činů, mezi nimiž převládaly především různé druhy krádeží a pak také vandalismus. Ve většině těchto případů byli, podle dobových hlášení, vojáci opilí. Naopak minimálně se v archivních materiálech vyskytují případy znásilnění. Důvodem může být ostýchavost obětí takový čin nahlásit, nicméně lze předpokládat, že k podobným násilnostem docházelo jen minimálně, neboť to zkrátka nebylo potřeba.

Nejvíce zarážející ovšem byly incidenty, při kterých vojáci dotyčného napadli jen proto, že byl Čech. Nad důvodem těchto útoků lze dnes pouze spekulovat. Vysvětlení možná nabízí krátký článek s názvem „*Německá propaganda mezi Američany*“, otištěný 28. srpna 1945 v západočeském vydání deníku *Práce*. Tento krátký příspěvek informoval o úspěšné snaze Němců přesvědčit americké vojáky o zrádnosti Čechů, kteří Němce týrají a vyhánějí z jejich země.²⁷⁴ Někteří Němci samozřejmě mohli využít toho, že američtí vojáci se plně neorientovali v evropské situaci a úplně nerozuměli česko-německým vztahům a dalo se tak s nimi lépe manipulovat. V americké armádě se navíc nacházeli také vojáci německého původu, kteří mohli být podobné propagandě o to více náchylní, zvláště pokud se dozvěděli o skutečně

---

²⁷⁴ Německá propaganda mezi Američany, *Práce-západočeské vydání*, 28. 8. 1945, I/96.

probíhajících odsunech Němců z Československa. Kombinace těchto faktorů pak mohla mít u některých vojáků za následek nevraživost vůči Čechům a jejich fyzické napadání. Naštěstí takovýchto incidentů nebylo mnoho a jednalo se většinou jen o činy jednotlivců, přičemž napadenému mnohdy pomohli jiní vojáci, kteří se v danou chvíli nacházeli poblíž.

Z analýzy dobových svědectví a pramenů tedy vyplívá, že každodenní styk amerických vojáků s civilním obyvatelstvem probíhal převážně v přátelském duchu. Rozhodně se nedá souhlasit s tvrzením Karla Pichlíka a Karla Bartošky, že Američané zastávali v Čechách roli „kolonizátorů“ a praktikovali na českém obyvatelstvu „celý teroristický systém, řízený záměrně velením amerických okupantů“.²⁷⁵ Přestože se američtí vojáci dopouštěli na Plzeňsku trestných činů, z žádných pramenů ani vzpomínek pamětníků nevyplývá, že by jejich přítomnost znamenala „každodenní trpké zkušenosti západočeského lidu“.²⁷⁶ Většina lidí naopak vzpomínala na tuto dobu jako na rušné a veselé období plné tanečních zábav a nevšedních zážitků. Důkazem je koneckonců následující vzpomínka, která je zároveň nejvhodnějším zakončením této práce: „Pokud tady byli Američani, bylo zde stále veselo, ale nic netrvá věčně a tak tito milí a veselí chlupci se museli vrátit do své vlasti. Avšak vzpomínka na ně nám nikdy nevymizí a nesmí vymizet z paměti, už jen proto, že nás osvobodili.“²⁷⁷

---

²⁷⁵ BARTOŠEK, Karel, PICHLÍK, Karel, *Hanebná role amerických okupantů v západních Čechách v roce 1945*, Praha 1951, s. 30.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 34.

²⁷⁷ 5. a 6. květen 1945, Plzeň, 16. 5. 1947, Obchodní akademie Plzeň, 273/56–57.

Prameny a literatura

Nevydané prameny

Archiv města Plzně

fond Obchodní akademie Plzeň, LP 273/56–66.

fond Městský Národní výbor Plzeň, kr. č. 214.

fond Národní výbor města Plzně, kr. č. 153.

fond Sbírka písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. 2640.

fond Ústřední národní výbor v Plzni 1945–1949, kr. č. 93.

Státní oblastní archiv Plzeň

fond Velitelství SNB Plzeň 1928–1950, kr. č. 6.

Kroniky a pamětní knihy

Kronika fary Spálené Poříčí, 1876–1945, SOkA Plzeň-jih, DÚ Spálené Poříčí.

Kronika obce Bezděkova, 1926–1985, SOkA Rokycany, MNV Přívětice.

Kronika obce Blovice, 1837–1954, SOkA Plzeň-jih, MěNV Blovice.

Kronika obce Liblín, 1938–1966, SOkA Rokycany, AO Liblín.

Kronika obce Mokrouše, 1925–1960, Plzeň-jih, AO Mokrouše.

Kronika obce Stupna II., 1939–1953, SOkA Rokycany, MNV Stupno.

Kronika obce Štáhlav, 1922–1955, SOkA Plzeň-jih, MNV Štáhlavy.

Pamětní kniha obce Borek II., 1938–1957, SOkA Rokycany, MNV Borek.

Pamětní kniha obce Cekova II., 1935–1953, SOkA Rokycany, MNV Cekov.

Pamětní kniha obce Čižic, 1938–1957, SOkA Plzeň-jih, MNV Čižice.

Pamětní kniha obce Čmelíny, 1925–1958, SOkA Plzeň-jih, AO Čmelíny.

Pamětní kniha města Dobřany, 1945–1968, SOkA Plzeň-jih, MěNV Dobřany.

Pamětní kniha obce Dobřiva, 1945–1976, SOkA Rokycany, MNV Dobřív.

Pamětní kniha obce Ejpovice, 1919–1967, SOkA Rokycany, MNV Ejpovice.

Pamětní kniha obce Kařeza, 1922–1945, SOkA Rokycany, AO Kařez.

Pamětní kniha obce Nezvěstice, 1945–1952, SOkA Plzeň-jih, MNV Nezvěstice.

Pamětní kniha města Rokycan, 1938–1947, SOkA Rokycany, MěNV Rokycany.

Pamětní kniha obce Seče, 1922–1955, SOkA Plzeň-jih, MNV Seč.

Pamětní kniha obce Štáhlavic, 1924–1953, SOkA Plzeň-jih, AO Štáhlavice.

Pamětní kniha obce Tymákov, 1918–1945, SOkA Plzeň-jih, AO Tymákov.

Pamětní kniha pro obec Volduchy díl II., 1924–1949, SOkA Rokycany, MNV Volduchy.

Pamětní kniha Starého Plzeňce, 1942–1945, SOkA Plzeň-jih, AM Starý Plzenec.

Plaská pamětní kniha I., 1945–1957, SOkA Plzeň-sever, MěNV Plasy.

Letopisy obce Letkova, 1928–1955, SOkA Plzeň-jih, MNV Letkov.

Periodika

Lidová demokracie, 16. 6. 1945, I/32.

Lidová demokracie, 17. 6. 1945, I/33.

Lidová demokracie, 28. 7. 1945, I/66.

Lidová demokracie, 14. 8. 1945, I/80.

Lidová demokracie, 30. 10. 1945, I/145.

Lidová demokracie, 21. 11. 1945, I/163.

Lidová demokracie, 30. 11. 1945, I/171.

Mladá fronta, 5. 8. 1945, I/76.

Mladá fronta, 16. 9. 1945, I/113.

Mladá fronta, 19. 9. 1945, I/113.

Nový den, 25. 8. 1945, I/87.

Nový den, 18. 9. 1945, I/107.

Nový den, 31. 10. 1945, I/143.

Nový den, 24. 11. 1945, I/163.

Nový den, 25. 11. 1945, I/164.

Nový den, 27. 11. 1945, I/165.

Nový den, 23. 12. 1945, I/187.

Pravda, 3. 8. 1945, I/71.

Pravda, 5. 8. 1945, I/73.

Pravda, 7. 8. 1945, I/74.

Práce-západočeské vydání, 9. 6. 1945, I/29.

Práce-západočeské vydání, 19. 6. 1945, I/37.

Práce-západočeské vydání, 20. 6. 1945, I/38.

Práce-západočeské vydání, 3. 7. 1945, I/48.

Práce-západočeské vydání, 6. 7. 1945, I/51.

Práce-západočeské vydání, 10. 7. 1945, I/53.

Práce-západočeské vydání, 31. 7. 1945, I/71.

Práce-západočeské vydání, 3. 8. 1945, I/74.

Práce-západočeské vydání, 18. 8. 1945, I/86.

Práce-západočeské vydání, 27. 5. 1945, I/18.

Svobodné slovo, 30. 10. 1945, I/145.

Svobodné slovo, 27. 11. 1945, I/168.

Zprávy ONV v Plzni, 24. 8. 1945, I/13.

Literatura

- BALCAR, Bohuslav, *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*, Kdyně 2010.
- BARTOŠEK, Karel, PICHLÍK, Karel, *Hanebná role amerických okupantů v západních Čechách v roce 1945*, Praha 1951.
- BĚL, Jiří, *50. výročí osvobození Přeštic americkou armádou v roce 1945*, Přeštice 1995.
- BRUŽEŇÁK, Vladimír, *Květen bez šeríků: Konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*, Sokolov 2013.
- BYSTRICKÝ, Vladimír, RUBÁŠOVÁ, Kateřina, *Stříbro do roku 2000 aneb dějiny jednoho města*, Stříbro 2000.
- CIRONIS, Petros, *Na demarkační čáře. Setkání spojeneckých vojsk v květnu 1945 na Rokycansku*, Praha 2005.
- CHMELÍKOVÁ, Jitka, *Osvobození=Liberation Cheb 1945*, Cheb 2005.
- FOUD, Karel, *US Army Čechy 1945. Kolová a pásová technika*, Plzeň 1993.
- FOUD, Karel, JÍŠA, Milan, ROLLINGER, Ivan, *500 hodin k vítězství=500 hours to victory*, Plzeň 2011.
- GILBERT, Martin, *Den kdy skončila válka: Den vítězství 1945 v Evropě a ve světě*, Praha 1999.
- GILBERT, Martin, *Druhá světová válka: úplná historie*, Praha 2006.
- JANDOVÁ, Lenka, *Pobyt americké armády v Plzni v roce 1945*, Praha 1995.
- JIRÁK, Jan, *Osvobození Klatovska*, Klatovy 1995.
- KAŠPAR, Karel, *Osvobození Dobřan americkou armádou v roce 1945*, Dobřany 2010.
- LINDA, Petr, *Patton byl váš nejlepší*, Praha 1991.
- MATLOFF, Maurice, *Dějiny americké armády*, Praha 1999.
- NENUTIL, Jiří, *Druhá světová válka: případ Tachovsko*, Plzeň 2010.
- PATTON, George S., *Válka mýma očima*, Praha 1992.
- PECKA, Jindřich, *Na demarkační čáře: Americká armáda v Čechách v roce 1945*, Praha 1995.
- ROUČKA, Zdeněk, *...A přinesli nám svobodu*, Plzeň 2005.
- SYNÁČ, Vladimír, WOHLMUT, Jaroslav, *My pod Radyní*, Starý Plzenec 1995.
- WASKA, Karel, NEUMANN, Jiří, *Americká armáda v Čechách*, Praha 1991.

Přílohy

1. Česko-anglický slovník, tisknutý pro americké vojáky.

AmP, Sbíрка písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2639.

2. Průvodce Československem, vydaný velitelstvím XXII. sboru americké armády.

AmP, Sbíрка písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2639.

3. Obsah průvodce Československem, vydaného velitelstvím XXII. sboru americké armády.

AmP, Sbíрка písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2639.

4. Ukázka amerického listu Cuem Em, vydávaného v Čechách v roce 1945.

WASKA, Karel, BYSTRICKÝ, Vladimír, *Americká armáda 1945: Osvobození západních Čech ve fotografiích a dokumentech*, Plzeň 1990.

5. Ukázka amerického listu Buffalo Chips, vydávaného v Čechách v roce 1945.

WASKA, Karel, BYSTRICKÝ, Vladimír, *Americká armáda 1945: Osvobození západních Čech ve fotografiích a dokumentech*, Plzeň 1990.

6. Propustka, psaná česky, anglicky a rusky, která byla potřebná k přechodu demarkační čáry.

AmP, Literární pozůstalost Františka Salzmana, Soupis písemností, kr. č. 5056.

7. Defilé amerických jednotek na plzeňském náměstí při příležitosti návštěvy Edvarda Beneše.

JANDOVÁ, Lenka, *Pobyt americké armády v Plzni v roce 1945*, Plzeň 1995.

8. Oslavy amerického svátku „Dne nezávislosti“ na náměstí Republiky.

AmP, Sbíрка písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2639.

9. Pozvánka na taneční zábavu, pořádanou americkými vojáky.

AmP, Sbíрка písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2639.

10. Fotbalové utkání mezi Plzeňským celkem a výběrem 2. pěší divize.

AmP, Sbíрка písemností, které předal americký velvyslanec plzeňskému primátorovi 5. 5. 2007, kr. č. 2639.

11. Američané při svém typickém sportu Baseballu.

NEUMANN, Jiří, Americká armáda v Čechách, Praha 1991.

12. Jedna z amerických polních kuchyní v Plzni.

NEUMANN, Jiří, Americká armáda v Čechách, Praha 1991.

13. Volné chvíle ve Starém Plzenci.

NEUMANN, Jiří, Americká armáda v Čechách, Praha 1991.

14. Američtí a sovětské důstojníci konzultují vymezení demarkační linie.

NEUMANN, Jiří, Americká armáda v Čechách, Praha 1991.

15. Sovětské kontrolní stanoviště na demarkační linii u Nezvěstic.

NEUMANN, Jiří, Americká armáda v Čechách, Praha 1991.

16. Jeden z amerických bagrů při odklizení trosk v Plzni.

NEUMANN, Jiří, Americká armáda v Čechách, Praha 1991.

17. Tahač M26, zvaný Dragon Wagon, převáží jeden z tanků typu M4A3 Sherman.

FOUD, Karel, US Army Čechy 1945. Kolová a pásová technika, Plzeň 1993.

Resumé

The aim of this work is to analyze live of the american soldiers at Pilsen region in 1945 and clarify what kind of relationship with local population they had. The work is divided into seven chapters. The first contains informations about military operations conected with liberation of West Bohemia, also includes basic infomrations about Czech National uprising at Pilsen region. The second describes the situation at Pilsen region during arrival the US Army. The main part of this work is the third chapter, which its first part describes supply and catering of the american soldiers. Its second part describes military technology of american army. Its third part deal with relationships between american soldiers and civilians, includes also informations about american economic and technical assistance to Czechoslovakia. Its last part describes free time of soldiers and includes informations about their daily program, intercourse with girls, cultural activities and sports matches with home teams. The fourth chapter to provide informations about the situation on demarcation line at Pilsen region. Chapter deals differences and relationship between american a soviet soldiers. Fifth chapter includes summary of celebratory events and military parades. The sixth chapter deals with the negative consequences of the US military stay at Pilsen region. Its first part includes informations about crimes of american soldiers, second part about accidents coused by american soldiers and third part about damages after the departure of the american soldiers. Last chapter discusses about departure of american troops from Pilsen region and their goodbye to civilians.

The author concludes that the relationship between soldiers and civilians were very friendly. American soldiers had a lot of free time during their stay at Pilsen region and they spent this time with people or various cultural and sports activities.

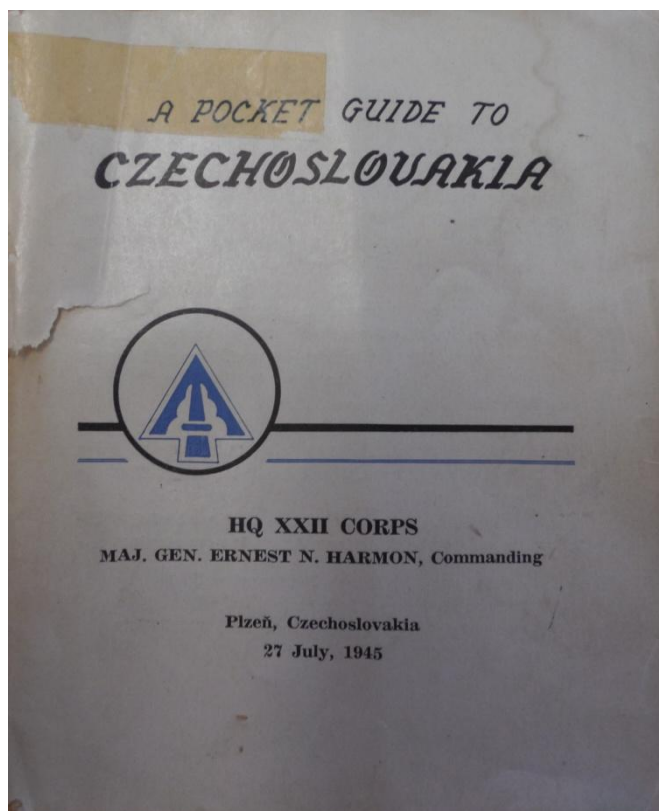
Přílohy

ENGLISH - CZECH PHRASE PAMPHLET					
187th FIELD ARTILLERY GROUP			SPECIAL SERVICE OFFICE		
<u>Czech Spelling</u>	<u>Pronunciation</u>	<u>English</u>			
Dobrý den	DOB-ray den	Good day			
Dobré jitro	DOB-reh yee-tro	Good morning			
Dobrý večer	DOB-reh vecher	Good evening			
Dobrou noc	DOB-row nawtz	Good night			
S bohem	Z-bohem	Good bye			
Na shledanou	Nass-hled-i-no	So long			
Nazdar	NAZ-dar	Hello			
Jak se máte ?	YAK-se mah-teh	How are you ?			
Děkuji, velmi dobře	DYEH-koo yee, pee-yek.	Thank you very much			
Co děláte ?	TSO DYEH lah-teh	How do you do			
Jaké je Vaše zdraví ?	YAK-eh yeh vasheh zdra-VEE	How is your health ?			
Jsem potěšen, že vás vidím	EeSEM PO-to-eh-shen, jeh vass VEE-dyeem	I am glad to see you			
Je mně zima	Yem nyeh zeema	I am cold			
Je mně teplo	Yem nyeh teplo	I am warm			
Kolik je hodin ?	KO-leek yeh HO-deen	What time is it ?			
Je jedna hodina	Yeh yedna HĚ-deena	It is one o'clock			
V pět hodin	Vuh-PEE-yet hod-YEEN.	At five o'clock			
O půl druhé	O pool dru-HEH	At half past one			

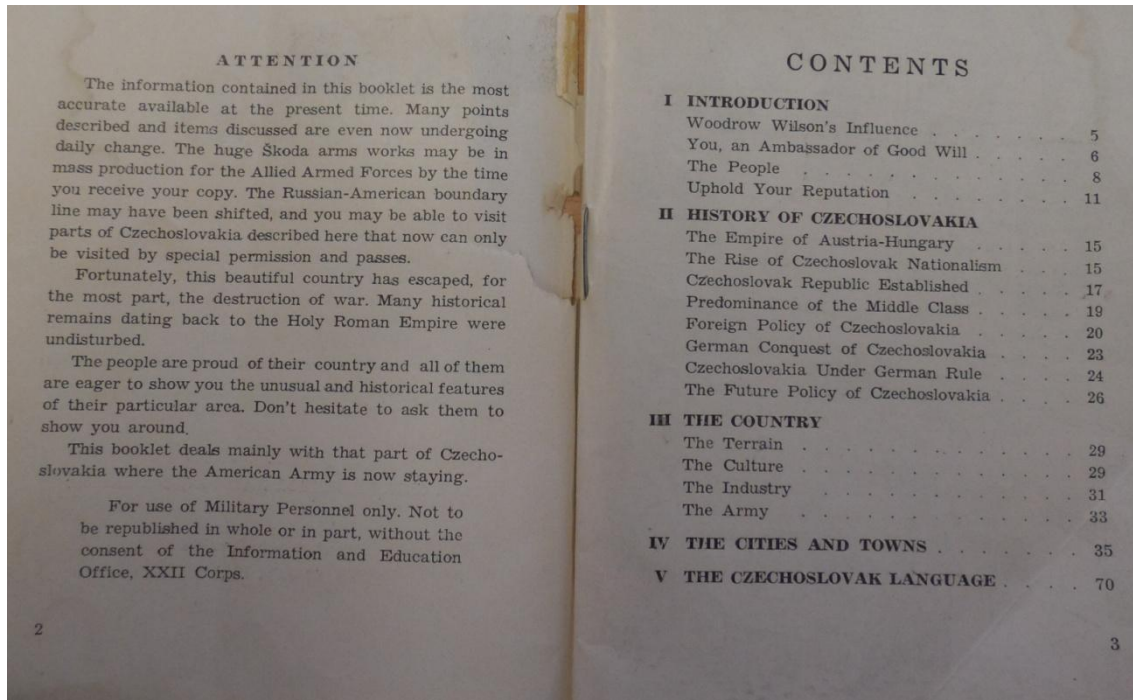

<u>Number</u>	<u>Czech Spelling</u>	<u>Pronunciation</u>	<u>Number</u>	<u>Czech Spelling</u>	<u>Pronunciation</u>
1	jeden	YEH-den	20	dvacet	DVAHT-set
2	dva	dvah	21	jeden a dvacet	yeden-ah-DVAT-set
3	tři	tsree	22	dva a dvacet	DVAH-ah-DVAT-set
4	čtyři	shutizee	23	tři a dvacet	TSREE-ah-DVAT-set
5	pět	pyet	30	třicet	TSREE-set
6	šest	shest	31	třicet jeden	TSREE-set-YEH-den
7	sedm	SEDOom	40	čtyřicet	shTIZEE tset
8	osm	ossm	50	padesát	PA-deh-sat
9	devět	dev-yet	60	šedesát	SHED-e-sat
10	deset	DEset	70	sedmdesát	SEDOom-DE-sat
11	jedenáct	yedenast	80	osmdesát	Ossm-DE-sat
12	dvanáct	DVAnast	90	devadesát	dev-yet-DE-sat
13	třináct	TSREE-nast	100	sto	staw
14	čtrnáct	STUR-nast	200	dvě stě	dvah staw
15	patnáct	PEYET-nast	300	tři sta	tsree staw
16	šestnáct	SHEST-nast	900	devět set	dev-yet staw
17	sedmnáct	SEDOom-nast	1,000	tisíc	TEE-seets
18	osmnáct	OSSM-nast	10,000	deset tisíc	DEset TEE-seets
19	devatenáct	DEV-YET-nast	One milion	milion	MIL-yon

Příloha č. 1: Česko-anglický slovník, tisknutý pro americké vojáky.

Příloha č. 2: Průvodce Československem, vydaný velitelstvím XXII. sboru americké armády.

Příloha č. 3: Obsah průvodce Československem, vydaného velitelstvím XXII. sboru americké armády.

CUE EM

PUBLISHED BY THE SPECIAL SERVICE SECTION XXII CORPS
PILSEN, CZECHOSLOVAKIA

Vol. 1

Week of 8 September 1945

No. 10.

The Club On the Lake *Běhounek* *Airs Denton Ditty* before you sail ...

Pleasure hungry GIs often weary of an unvaried routine in the quest of entertainment. Sampling the fares of the boogie billets within a stonethrow of the Square - the normal procedure - tends to jam the limited space in the dance-dugouts, leaving SRO for the late coming Hephappies. If you wish to avoid the feeling akin to that experienced in a bombshelter during an air raid, and if you don't have a tomato on your arm, we suggest that you head out for the Club Tobasco on the lake - not far - transportation is furnished to and fro.

A lot of you Joes are nursing a slow-burn for greener pastures in which to rattle your hocks. The Tobasco is like a country club with its terraced moonlit beergarden. There is sailing, warm sand and smooth water for those early-chowhounds with trunks. Stag Siestas bloom in profusion. If you arrive before the musicians do you may swim and boat before you emote.

There is something very enchanting about the plush whispers of trees at night and the inviting 'each in this warm weather is not the worst place to be.

The Tobasco, under direction of Tricolor, is attracting dance lovers daily from 2000 to 2400. The set-up is faintly reminiscent of school days and Junior prom. Its a place where sweet nostalgia gives you the finger.

If you are on the verge of an urge for a blended session of romantic settings and sweet music visit the Club Tobasco on the Lake.

Pictured above from left to right are Kamil Běhounek, swing-maestro who plays strictly American style; Eva Janot, belle of the band; and composer T/L Dory Denton for whom the belle tolls his latest tune "You Directed Me To Heaven" from Tricolor's Radio Pilsen.

The XXII Corps station, Radio Pilsen, chalked up another first at a recent broadcast when it premiered a tune written by a GI and arranged and played by one of the best Czech swing bands on the continent.

Corporal Dory Denton, whose ballad was enhanced by Kamil Běhounek and his 15 piece recording orchestra, is now enjoying the rare atmosphere achieved only by those whose talents are dug up and recognized. Other European bands have requested this song, "You Directed Me To Heaven" and the arrangement by Behounek, whose abilities blossomed during six years of enemy occupation by a forbidden radio where he absorbed the American style. His velvet-voiced vocalist, Eva Janot, recently rated a very nice write-up in Yank Magazine, which, at the time, stated that Behounek had the best band in Prague. Since then, the Behounek-Janot combination have become more widely known.

It is safe to venture the statement that Corporal Denton is very apt to hear a lot more of his tune when he hits the other side of the pond.

Cavaliers Join Corps as 88th Recon Folds

Bob Clitheroe and his 88th Cavaliers escaped extinction by a hair's breadth this week when the 88th Recon Squadron recalled all their men with points ranging from 45 to 64. Lt. Barbisch, Special Service Office, snatched them from the brink of dispersion and they are now operating again in full swing under the sponsorship of XXII Corps.

Czech Up on Your relatives

The Public Relations Office at XXII Corps is making an attempt to make things a little more interesting for the impatient soldiers who do not have one foot on the gangplank.

Any American soldier having relatives in this part of the world may, upon proper application and procedure, receive permission to visit them for a specified period. Those whom this article refers to or interests may gain further particulars by contacting the PRO Office.

CHEFALO
WORLD'S GREATEST
MAGICIAN
SAT & SUN (NITES)
SEPTEMBER 8 & 9
ELEKTRA

BUFFALO Chips

8th Armored Division's
"OWN Newspaper"

Vol. I

Saturday, 14 July 1945

Issue No. 8

A Co., 7 AIB Featured On Radio Pilsen Company's Record Hits Air Waves

"For Services rendered . . . To A Company of the Seventh Armored Infantry Battalion, a unit member of the Eighth Armored Division, we dedicate this program, in appreciation for services rendered."

With these words a 15 minute program over Radio Pilsen, last Sunday afternoon was opened in honor of the men who have left and are leaving the Seventh.

"We dedicate this program to an organization which has, during its time overseas, chalked up a marvelous record both for itself and for its individual members. Now . . . this unit is being dissolved. Many of its men are being transferred to other units for redeployment to the Pacific; others, high pointers, are going home."

"The time . . . 0600, 21 January . . . the place . . . Nennig, Germany . . . the occasion, the introduction of A company and the Seventh into mortal combat against the enemy . . . the crack German outfit, the 11th Panzer Division, . . . making a serious threat against the security of the Ardennes. A Company was given the mission of spearheading the attack of the 4th Armored in an attempt to dislodge the enemy."

"Men . . . who had never actually seen the enemy were pitted in action against one of the best and most seasoned of German divisions. It was tough and there was no glory there . . . there is no glory in meeting death face to face . . . No glory in seeing your buddies drop around you like flies . . . No glory in the realization that the next one might be you . . . For six days it was so . . . Attack . . . Counterattack . . . casualties . . . and then it was over. Roll calls were taken and the fearful toll of casualties, the brutal story of those six days was exposed."

"For this action the Seventh Armored Bn was recommended for the Presidential Citation."

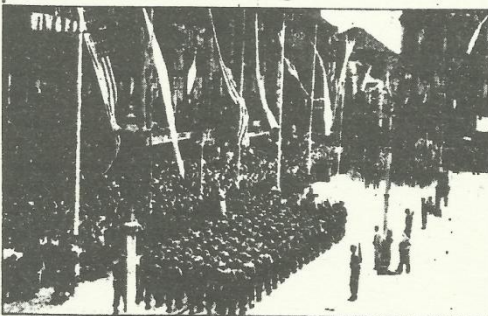
A short history of the Division since its activation, some musical numbers, and then followed more anecdotes of some of the action the unit had seen.

"A typical example of the courageous men of the unit in their first battle in the segregated switch position, is Technical Sgt Richard Peters. The Citation for the Silver Star he won at Nennig road, for gallantry in action at Nennig and Herz, Germany . . . Sgt Peters was wounded during the second day of the battle, but despite his injuries, he continued to lead his men in the capture of pillboxes west of Berg sustaining further shrapnel injuries in both legs, he continued to lead his platoon until he finally collapsed . . . Such actions reflect great credit upon himself and the Army of the United States."

"Just a piece of paper, but that paper expresses the spirit of A company. There were many such pieces of paper issued to men in the company . . . 8 Silver Stars, 20 Bronze Stars, more than 100 Purple Hearts . . . all this to one company during only five months of action . . . a combat record of which it may well be proud!" . . . And so to the Seventh Armored Infantry Battalion, we salute you For Services Rendered."

The script for the program was prepared by T. W. F. Bopp, of the 7th Background music was furnished by the Melody Club's orchestra.

Units March Thru Square in Parade

Units representing each outfit in the Eighth march in review before Major General John Devine, July 4, in Pilsen. The long and colorful procession wound through the main streets of the town, and was witnessed by thousands of celebrating Czechs.

"Old Outfit" Breaks Up As Redeployment Hits

by T. Sgt William H. Deverman

The first ten days of July have witnessed the passing of the old "A" Company 3rd AEB, of Camp Polk, Louisiana maneuvers, "D" Series, Tidworth Barracks and the ETO, where "48's" and sniper slugs mixed with the snow and the rain to give us a climate we shall scarcely forget.

During this period, out of a company of 166 enlisted men and five officers, nearly all of whom had been together since Camp Polk, days, sixty-four men and four officers, Capt. Gettings, Lt. Santy, Parker and Sapp, went out to the 20th Engineer Battalion, the 904th Engineer Battalion, and the 101st Engineer Battalion of the 26th Infantry Division, leaving Lt. Cohen as the only old officer with the remaining 112 enlisted men of the old outfit.

Trucks Line Up

The scene at the front gate around 0600, Sunday, 8 July, as three trucks lined up to take the last group of transferees away, resembled something between an execution and a wake. It might have been a bit comical to a disinterested observer to see one GI carrying another fellow's musette bag out to the truck for him when the fellow had nothing heavier than a camera to carry for himself.

There wasn't much handshaking or touching farewells. There were a few weak gazes, at which nobody laughed much, but for the most part, we just stood around looking a little foolish and pretty low.

You don't go through basic maneuvers, freezing cold and scorching heat and then top it all off with sleeping on floors, working day and night to the tune of artillery, burpans and sniper fire, with a bunch of fellows, then after from one to three years, see the outfit broken up to be scattered from the 1st to the 11th with a casual "So long" and a shrug. Some special part of the heart of each man goes with the other fellow whether he goes home to combat, or like T-4 Edward P. Sherel and Pvt. Stephen S. Jackson to an assignment beyond the stars. In this, rank makes no difference.

This has been and still is a period of transition. We are not the company we were; nor are we the company we will be when the transfers are completed.

Division Officer Conducts Pilsen Orchestra Concert

Lt. Walter Ducloux, of G-2 Section, Division Hq., will conduct a concert of the combined Pilsen Municipal and Philharmonic Orchestras at the Concert Hall at 1930, 20 July. The program features the Czech composers Dvorak, Fibich, and Smetana.

The tremendous demand for seats, resulting in a sellout within hours after the tickets were placed on sale, has necessitated a second performance early in the following week.

Lt. Ducloux was drafted into the army in 1943 and took his infantry basic at Camp Croft. He came overseas early in 44 and entered France on D-50. He was then a Staff sergeant. He served first with SHAEF Hq. later with 3rd Army Hq. and then was attached to General Le Clerc's French 2nd Armored Division as an interpreter.

While with this outfit, he was awarded the Bronze Star for meritorious service. The people of Nancy, France, also thanked him by citation to his commanding officer for a series of concerts he presented there.

When he entered the 8th Armored last January, he was a Master sergeant. However, he received a battlefield commission from General Devine in April.

His birthplace is in Switzerland, but he has traveled extensively. He studied music in Munich and received a Ph. D. Degree from the university there. While conducting the International Festival of Music at Turin, he met Arturo Toscanini, whom he assisted for several months. Upon the Maestro's advice, he came to America in 1936. He stayed there for four years before being drafted.

He is now an American citizen and expects to return there after the war is over.

At the beginning of his direction of the Pilsen musicians, he found that he had no baton. Rather than borrow, and possibly break one from the local conductor, he had one made by a German POW. This he will use in the two concerts to be given in Pilsen.

Largest Group Leaves Pilsen Tomorrow

To Get Furlough On Arrival Home

The largest single shipment of low point men to leave the 8th Armored Division will leave from Pilsen tomorrow and travel to an assembly area in France before being processed for shipment to the United States.

All men in the shipment will receive a furlough of 30 days before assuming military duties with divisions now in the States or on route Stateside.

The shipment will include 1781 enlisted men and 27 officers who will travel to the States as a detachment of the 8th Armored Division. They will not join a division until after they reach the states and have had their overseas furlough.

Go To Infantry

The men who will join Infantry Divisions, are selected from a large number of MOS numbers and it is expected that they will receive duties similar to those they had in the Eighth:

The men are scheduled to receive additional training in the States with their new units before being shipped on to the Pacific Theater or being assigned to strategic reserve at home.

The first stop of the shipment will be Camp Norfolk, part of the Rheims assembly area, about 30 miles south of Rheims.

CORRESPONDENTS

News stories from each battalion reporter must be submitted each week by 1200 Tuesday. Photographs and cartoons must be submitted by Sunday at 1800 in order to appear in the following Saturday's issue.

Men in the Division other than unit correspondents are requested to send in stories of sports, news, features, photographs (American girls if possible), and cartoons which they believe will be interesting to men in the other outfits.

Written material should be typed, double spaced with only one story to a page. The name of the unit and the writer should be typed at the bottom of each page.

If requested, photographs and copy will be returned to the man submitting them.

It's our paper, fellows, and it will only be as good as you want to make it.

Příloha č. 5: Ukázka amerického listu Buffalo Chips, vydávaného v Čechách v roce 1945.

Permanentní
ČS POSÁDKOVÉ VELITELSTVÍ V PLZNI
Posádkové velitelství Píseň.
 Propustka

Panu/i/ Škpt. Mráček nar. 13.5.1898
 v Kokšíně, bytem v Plzni, Leninova 33

povoluje se přechod demarkační čáry ve směru _____
 na ostatní území ČSR _____ a zpět.

THE CARRISON COMMAND IN PILSEN

P a s s

Mr./Mrs., Miss/Pt. Inf. Mráček born on 13.5.1898
 in Kokšín, living in Pilsen, Leninova 33

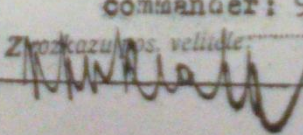
is allowed to pass the demarcation line from _____
 on the territory of Czechoslovakian _____
 Republik _____ and back.

УПРАВЛЕНИЕ ГАРНИЗОНА В Г. ПИЛЬЗЕНЕ

Пр о п у с т к а

Гражд. ШКПТ. МРАЧЕК, рожд. 13.5.1898
 Кокшин, проживающим в г. Пильзене, ул. Ленинова 33

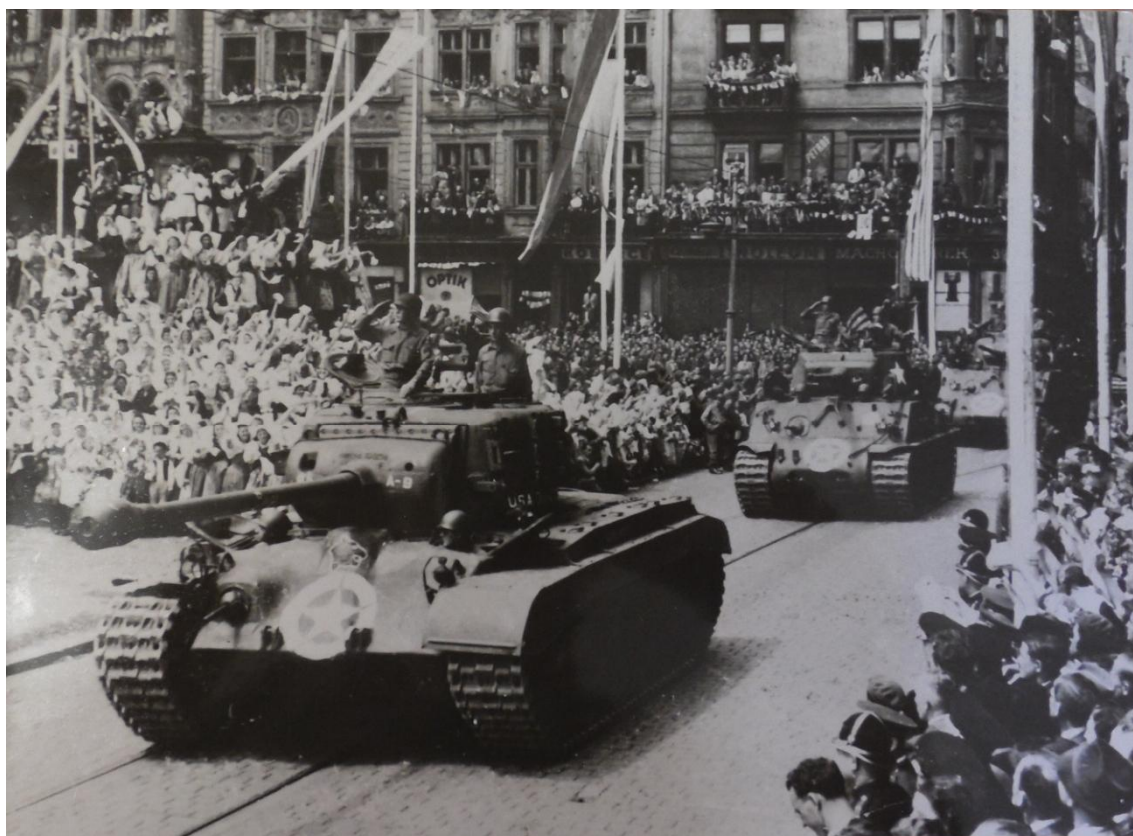
разрешается свободно переход через демаркационную
 границу _____ и обратно.

Posádkové velitelství Píseň.
 Of order of garrison _____ из розк. коменданта
 commander: 9.9.1945 гарнизона:
 Z rozkazu pos. velitele:

Příloha č. 6: Propustka, psaná česky, anglicky a rusky, která byla potřebná k přechodu demarkační čáry.

Příloha č. 7: Defilé amerických jednotek na plzeňském náměstí při příležitosti návštěvy Edvarda Beneše.

Příloha č. 8: Oslavy amerického svátku „Dne nezávislosti“ na náměstí Republiky.

Taneční zábava.

Vojáci americké armády
zvou všechna česká děvčata
k tanci na den

11. VII. 1945 v 8. hod.
do lidového domu.

účinkuje

americká hudba.

Příloha č. 9: Pozvánka na taneční zábavu, pořádanou americkými vojáky.

Příloha č. 10: Fotbalové utkání mezi Plzeňským celkem a výběrem 2. pěší divize.

Příloha č. 11: Američané při svém typickém sportu Baseballu.

Příloha č. 12: Jedna z amerických polních kuchyní v Plzni.

Příloha č. 13: Volné chvíle ve Starém Plzenci.

Příloha č. 14: Američtí a sovětské důstojníci konzultují vymezení demarkační linie.

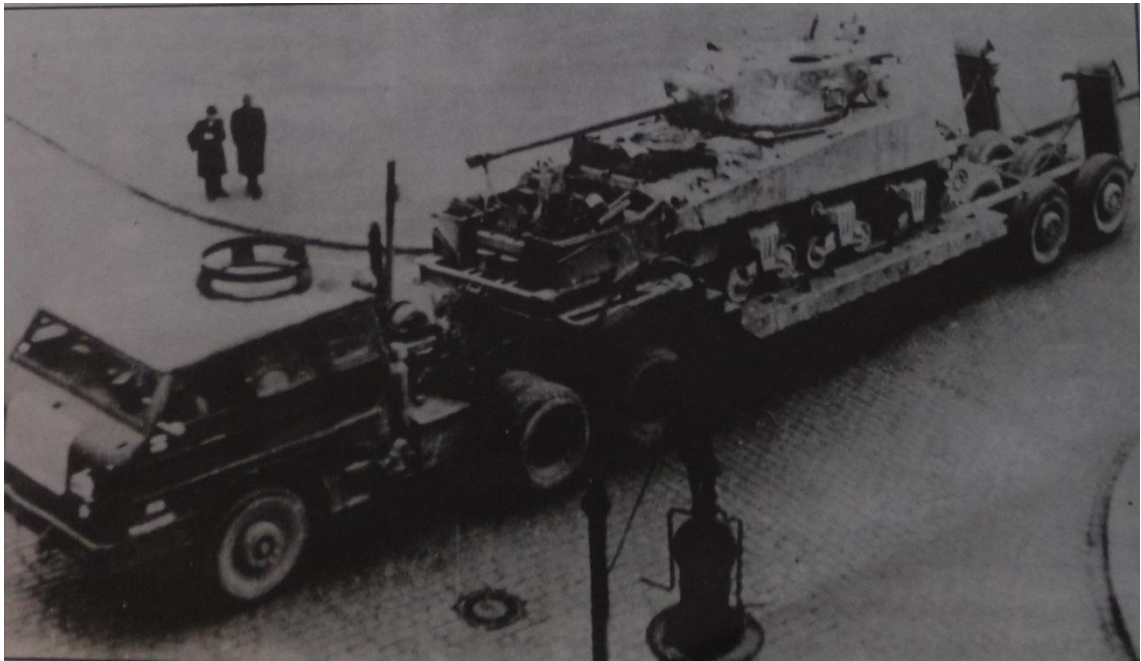

Příloha č. 15: Sovětské kontrolní stanoviště na demarkační linii u Nezvěstic.

Příloha č. 16: Jeden z amerických bagrů při odklizení trosek v Plzni.

Příloha č. 17: Tahač M26, zvaný Dragon Wagon, převáží jeden z tanků typu M4A3 Sherman.